

D
egne og
Skoler
i
ThemSogn.

2^{den} Del. Sognets eldste Skolehistorie: et foreløbigt
Forsøg til Sognets Skolehistorie af. G.P. Petersen

Register

Af Præstebundsbetning 22. Jr. 1661	- - - - -	1	1
Af Præstekindsbetning 1/8. 1690 og Degnebetning	- - - - -	1	2
Af Præstebundsbetning af Niels Thomsen 1691	- - - - -	2	3
Hans Rasmussen kaldes til Døgor i Thern 1653	- - - - -	3	3
Niels Thommesen Schous Rods Ansøgning og Kaldelse	- - - - -	3	5
Niels Thommesens Familielivshold	- - - - -	5	6
Præstekindsbetning 1714	- - - - -	6	6
Bn Degned	- - - - -	6	7
Degnen Rasmus Lauritsen	- - - - -	7	8
Døgnene Hans Ravn og Sønnes Lærne	- - - - -	8	9
Laurids Nielsen Høysgaard kaldes som Degn 1749	- - - - -	9	9
Degneboligens Tilsand 1744	- - - - -	9	11
Syrs forretninger over Degneboligen	- - - - -	11	14
Skuffefordeling efter afdøde Degn Niels Thomasen	- - - - -	17	23
do	Rasmus Lauridsen	24	39
do	Laurids Høysgaard	40	52
do	Winkelbodes Husbue	53	58
do	Soster	59	68
do	Soren Jensen i Asklev	69	69
Skoleforhold: Søller m.m.	- - - - -	77	83
Thern Skoles Fortfalderhed	- - - - -	83	86
Degnen Winkelbode sindssyg	- - - - -	87	87
Asklev, Skole, Løn m.m.	- - - - -	88	89
Bispevisitats. P. Hygorn 1742 og 1748	- - - - -	93	94
do	Torben Høe. 1777	94	96
do	Hector Frederik Hansen 1792-1798-1804	96	99
do	Andr. Birch. 1807 og 1815	99	107
Pastor M. O. Rasmussens Vida.	- - - - -	107	108
Rasmus Pedersen fra Thern: Degni Gyedved.	- - - - -	108	109

Bespevritalsi Thor: Paludan Müller	1833	—	—	109	—	114
— " — m.fl.	1839	—	—	114	—	119
Tilføjel Oplysninger af Larven i Vistlund		—	—	119	—	120

2 den Del.

Køm Skoles Historie og Sognets Skoler mddel sa 1830.

Inddit Degnen № 3 efter Reformationen	—	—	—	1	—	9
Degnen Niels Thommesen Schousrod.	№ 4	—	—	10	—	16
— " — Rasmus Lauridsen Aabye	№ 5	—	—	17	—	26
— " — Hans Olsen Raun	№ 6	—	—	26	—	27
— " — Thønnes Rasmussen Læime	№ 7	—	—	27	—	29
— " — Laurids Nielsen Høysgaard	№ 8	—	—	29	—	44
— " — Hans Buoch	№ 9	—	—	44	—	44
— " — J. F. Wende kilde	№ 10	—	—	45	—	64
— " — Gregers Larsen	№ 11	—	—	64	—	64

Præstelindberetning af 22. Juli 1661.
i "Herredsbogen" i Storhus Bispearkiv,
Landsarkivet i Viborg

Pastor Jacob Holm anfører under Beretningens Punkt 8.

"Dinen er her bosedolendis i Themb, i et Ringe huuus;
hafver ingen feuerl aghoyrd. Sin indkomst er
18 Skr. Korn af de faae Gaarde hand hand faae noget
af.

Præstelindberetning af 1. Maj 1690.
i "Herredsbogen" i Storhus Bispearkiv,
Landsarkivet i Viborg.

Pastor Niels Borlioni Bedsted anfører efter sin Beretning.

"Sædedeg nu til ovenbemelte Sogn er Hans Rasmus-
sen den 3. siden reformationen.

Derefter følger Dagners Beretning:

"Dagners Bolig, er et lidet degre Huus, som ey er enten	
ford eller Eng til uden et lidet Haalgaard.	
Hans aarlig inkomst er Rug - - - - -	3bd.
Saaskø Sindse ell. S. Hansdaig nyder han intet Rente.	
Hans Offer er Juledag - - - - -	5 $\frac{1}{4}$
Saaskedag - - - - -	4 $\frac{1}{4}$
Sindedag - - - - -	4 $\frac{1}{4}$
Jule Resel hafver formandene mit fore mig	
af Hver Gaard 4 Brod, og ene fors Laar (Haavelaar),	
dog Gud bedre det nu menigheden er forarinet, nyder	

Jeg lidet af mange og intet af dy flesle for dres store
Armod sa jeg nu intet vest derom hand skiffre.

Dette at vere Rigtig testver Jeg underskrevnen

Hans Rasmussen Degen
Egen Haand.

Braekundbeschreibung af 1691 fra Frederik Nels Bortsen i Thor
Narkus Bispearkiv i Landsarkivet i Viborg.

- 1) „Mr Nels Bortson vdy Thor
„hans degn — — — Hans Rasmussen, Kaldet
aff d. Jacob Mattiasson.
- 2) (Degenen), Hand haffver een Rige Degne bolig,
„hvor til hand haffver intet Jord uden en Haalgaard
- 3) Indholdet heraf er meget vanskeligt at læse, men det
gaas ud paa, at der i Thor Sogn er „47 varme boliger“
hvoraf Degnen skulde have 1 Skp Raeg fra hver
Gaard oartig, og dette, beunde jo blive til alt 5 Skd 7 Skp.
Raeg, men han har „aldrig det overalt haaffver be-
kommet af fornemste boliger“. - Nogle af „Boligene“ are
gandske øde og dy andre overalt mestker foramnit.
- 4) „Nyder hand af hver gaard teluel 1 liden foare-
laade (= Foarlaar) og 1 liden brod hand eragliis varer
+ alt for 4 P.
- 5) „Hans offer hand eragliis over alt om aariti for
„3 slettdals (= Slettdale) 1 Slettdale var 4 Jf, altsaa ialt

12. f. eller 2 Rigsdale) underleden Renge(r). Nares
er hand ganske forarmet gammel og skrøbelig
haffor vort degen ved 4 Træstør der is tilid, er ved
stør restands til Amtshusen og land aldrig betale.

Ten af Harkuis Bispearkivs Fortegnelser over Præster, Vorste og Døgne
for Haren 1643 til 1690 (2. Rev. fol. 33. N° 9a findes):

12. May 1653 Hans Rasmussen (Halset) til døgn i Them.

Them Kirkebog har, at Døgen Hans Rasmussen blev begravet
1695. 3de Søndag i Faste - , eudi hans alders. 77. Nat. - Han er
altsaa født 1618 og har været 35. År gammel, da han blev hal-
set som Døgor til Them.

Ansigtning af 16. Febr. 1695
Harkuis Bispearkiv i Landsarkivet i Viborg

N° 80. Stempel
Vise og Sive Stellings
Mark. Vise og Sive Stellings

Allenaadigste storfue Herrre och Konge

Saa som degnen til Them Meninghed udg. Harkuis
Slegt Formedelst Royaldordom og Sgrøbelighed ishe
vel Hand behinne det hanner anbefloede Cor-
bede ogg (=og) Hand derfore wilde astoae Døgne
Halset til mig; saa som eg ishe er Studiosus,
saa indflyer eg i allerdysteste underdanighed
til Eders Kong. maij = at Eders Kongl. maij = all-

nadegoste wilde tillade at jeg alligewel
 samme degne Embede maat uinde (=vinde)
 eftersom jeg dog tel form med scholle = hold
 paa Landet Raffuer ofteet mig i det, som
 der til Hand udfordres (=fordres). Jeg for
 sikkert i allerdybeste underdanighed, at jeg
 ald dem tieniste, som ved samme Embie-
 des forretning behofuis og hal op Varte med
 ald den flid og schichelighed Sonen lige
 degen bor: huilken store Maade, som ellers
 Kongl May - mig herudi allernodigste be-
 uiser, jeg stedse vil annoede ald Naadsens
 Gud og Aueg (maaske: Aueg = evig) velsignel-
 se wil wedderlegge, og Ellers eftter underda-
 nigste pligt stedse forbliver.

Item d. 16 Februarvaj Eders Kongl may —
 Anno 1695.

Allerunderdanigste Trofue
 undersat och tro Forbeder
 Niels Thommeson
 Schous Rod

Ansøgningen slutter paa anden Side af Folioarket og der-
 under staar følgende, øgenhændigt skrevet af Bis kappren:

Degnekaldet er ishen aff ringe Beskaffherhed,
 och Sippliganten, som det allerunderdanigst søger
 haffer paa de steder, hvor han tilform haffer in-
 formert Ungdommen et got eftersmale for hans
 flittighed och dygtighed destil, saa at hem le-
 Degnekald aff hammen noch frugbarlig kunde.

Bekjemis. og Eders kongl. Majst. allraadigst
„ derudi vilde dispensore; at hand, vansen hand i he-
„ er Studiosus, det maatte vinde (= vindt). Jeg forblevir

Eders kongl. Majst.
Allerunderdanigste forbeder
for Gud

(Biskop i Maribo 1691-1713.) J. Braem.

Taa Annoigningsears 3te stokside er paafort:

„ Efter Bissopens allerunderdanigste erklaring have Vig
„ denne gang fra Loven allraadigst dispensert og be-
„ vilget, at Suppliganten Niels Thomassen Skovvord maa
„ til Deg var antages, vansen hand i he er Studiosus.
„ Skrevet paavort Slot Kibnehof den 19 Martij 1695

Christian

Holge. Gyldig Justits & Skifteprotokol for Tyrstings Vads Hovede
fra 1683-1726. Fol. 42 b og ff. - Löde Degnen Niels Thomassen i Phenr
1698. Skiflet efterham afholdtes d. 24. April 1699. og deraf sei. at han
var gift med Elline Nielsdatter, og at de havde 2 Børn, nemlig
Niels Nielsen, som næmle Dag var, i hans Meters 3de Aar og
Henrik Nielsen, der var 17 Uges og født efter Faderens Død. Dods-
bøki Ind og Uddø er lakeret til Vards 174. Stedtale 3 f 6 p i alt.

Af Kreaturerne var der en Ko, en soaas i Flag og 8. Faat. Enken
"Haderbaerne og quædfrugtige Malvone Elline Neldatter" havde
Skifte dager, "hendis Troføede Fæstemand Rasmussen Laevsen"
til Sledé, og de gik ind paa at sørge for de to Høir i enhver
Henseende, indtil de bliver 16 staar og at være ansvarlige for
Disse Arvelods penge, nemlig Halvdelen af formannske Penge-
sum. — Hele Skifteforetningerne er oplystet under Skifte-
foretningens efters Degn i Skem.

I Proovkundberetning af 13 Maj 1714, indsendt af Proovst Holger Bre-
dal i Skade til Aarhus Biskop, staaer det:

"Degnene i Herredet angaaende, da hafve de, som
ere i de bedste Hald, ishe over 20 Halds aarlig
Inkomster, hvoraf de hummerlig hand subsistere,
af dessen Darsag de hidtil ey til noget contribu-
tion ere laxerede. dette Herredt er og det ringeste
i Slippet i henseende det faldes i Heedens paa
den scharpeste Egn.

I Aarhus Bispearkiv Rev 2. Lits. F. № 9 fondes, 2. Bojer i 4te, hvor
udi Proostenes og Præstenes næfre ere indskrifuede": — Nemlig
I fra 1645 til 1690 og II fra 1691-1815. — Bind I Side 20a har,
visnok fra 1645, følgende:

End Degnis End.

1) "Jeg N. holdet mig att vere Degn i N. Sognet,

„Hoffuer at ieg vil rettelig lere self, og sedelig lere
ungdommen D. Morten Luthers lille Catohismum
ueli ord og forklaring efter kong May ordinantue.

2) „At ieg vil saa varpaa mit embede uden og inden
Kirken, udi en sand godfrygtighed med Birn og
paakaldelse, saa ingen med Guds Hjælp nogen sleds
shal tage forargelse aff mig eller spaatte denne orden
for min skyld.

3) „At ieg ey vil findes modvillig mod min Sognepast.
„proust og Bisop i nogen Maade, men helle vere
min Offrighed hirig og lydig i alt det som Christeligt
og retet.

Saa sant hjelpe mig Gud og hans hellige ord.
Amen.

Thenn Herkebog har under 3de Onsdag i Fasten 1700

„blef Rasmus Lauritsen Degn af Thenn og Elle Peders.
datter ibd vied som var d. 17 Maly.“

Thenn Herkebog 22.8.e. Iomil. 1705. har

Degnen Rasmus Lauritsons Barn Just, dobbt. Barer
af Soren Nielssen Hestrom. Gycess. Vedne: Jani Nordensson
af Salten og Anders Pedersen Bøgbor af Voklund.

Thenn Køkebog under 10 August 1730. har:

10 Ugegne blev Degnens Rasmus Lauridsen Køb.
Begrafvens son congefaht 4 Uge tilforv skar sig i
Halsen med en Knif i tønghæat afliis sig. Han
died Alde 64 Aar 6 Mdr. 1 Uge.

Anm: Han var alltsaa født i Februar 1666.

Thenn Køkebog under 19 Februar 1734 har:

Degner Rasmus Lauridsen Haby begravdes.

Aarhus Bispearkiv:
2 Rev. fol 33. Lib. F. № 7-6.

Apen Fortegnelse over Degnens Navne. De
som af Bishop Dogt Braam ere, kaldede
og confirmerede, samt deres Halds
Conformations breve ere daterede.

1699 d. 10 Juli Confirmert Rasmus Lauridsen
Degen til Thenn Sogn.

Aarhus Bispearkiv.
5 Rev. pag 116. № 18.
A. Fortegnelse over Degne
i Aarhus Clff 1719-39.

Degnekaldelse 16 og 23 Mars 1734.

1734. Hans Ravn kaldet af Hr. Christian Fischer d 16 Mars
at vere Degen til Thenn, og confirmiert af Hr. Bisshoppen
d. 23 dito a.g.

Aarhus Stiftskirke
Samme som foregaaende.

Degnekaldelse 8. juli 1738

1738: Tønnes Liime kaldet af Hr Christian Fischer den
8. juli 1738 at være Degni^{te} Thm og konfirmert af Hr.
Biskoppen d. 13 dito. - Har underkrevit i Sydland 1746.

Aarhus Bispearkiv
P. Fortegnels over Degne
i Stiftet 1742-59.

Degnekaldelse 20. Jan. og 3. Jun. 1749.

1749. 3. Juni. Gud. Laurids Nielsen Højsgaard kaldet af
Obz: L. Hans Rudolf Græbner til Ustrup og Bratschau til
Sognedøgn for Thm. Menighed da dato 20. Jun. 1749. -
Hans Collats af Biskoppen 3. Jun. j. a.

Aarhus Bispearkiv.
Rev. 4. Side 105. № 3 og
4 og 8.

Degneboliger Fjelstrand 1743-1744
Degenboliges 1751, 1752, 1753, 1758.
Degnebolig syn. 17. Dec. 1744.

Udi Thm. Degnebolig indfandt sig.
Inne 1744. d. 17. December. Hans Bramer i overoverordne af Egne
præster velarvordige Hr. Paaueus Leme og ^{de} Sjømand, udfn.
lig Laurits Christensen og Jøns Kansen begge af Thm. og tog sam-
me i Besigelse, hvort der da fandt.

- 1) Se øverst bag Huse af Ege Stolper og Løsholter udi Leede
staende paa Stein, item Ege bælgher og Sparre forin-
net med forvarig Lyng Træke. Samme var Talen vildt
inden vegge og var inddelt i toende Sluer, hvoraf den
enre bruges til Stolthold. Over Stolshulen var doft

af fyrt fæl, dog fæyledes endnu i Sted a 6 fler. Den d
anden Stue var belagt med Røge fæl. i den fæyledes
Loft til det enne Tag og vil derfor ansættes i Tætta 6 fler.
Døren for Stole Stuen var gammel, derfor behøves 2 fæl
abalen. vinduerne var nye, men da de ey ere med
Slanger forsikrte behøves deraf 8 st. Piber af Skorste-
nen trenger til udspakning og Halkomrig, hvilket
ogsaa hørde behøves for nedentil i det hele Huus.

- 2.) var 3 tag Huus af nørrende Substitutet paa egen
Belostning opbygt til Soering og Creaturer alt sammen;
men af Elle Socce, Samme er i nørrende Sid fort-
svaelig og til destinerede brug tienlig; Substituten
paaslod det ey hørde være Degnebolygt vedkommere,
men Timmeret han maatte tilhøre i Sider.
Siel dette Degnebolyg svaglesen Silbungning fornio's
den af 6 forvarlige Tag, om en bositdende Degn for
fremleden skulde være for sig selv og til Stokhold
forsynes med den fornødne Husverdel i hvor vel
nu da Degnen i Fræstegaarden haver sin Tilhold,
Høernes terren der er godt til Substitutet med fore-
fundene og optegnede hand udkomme.
- 3.) Degneholdet haver ingen Tillæg af Alges eller
Eng derfor er allene en Haalhauge, som ligge imel-
lem Fræstens og Skovriderens Ejendom og hauger —
øster for Huuset paadend Synder Stede af Uleyen —
samme er i lange 30 Akres og i Brede 20 Ader — Deg-
nen hand efter udsigende mynde fra hvor ofter Dag-
4 a 5 rdl. I Stedet for Degnestræver hand af Sognet fal-
de 5 a 6 tds Rig, hvoraf aarlig svaars til Stathus skole
1 sol. 10 skr. 1 frd. videre vidste ingen at angive hvorfor

da og saa denne forretning ble sluttet og afos under-
skrevet ut supra.

Cramer. — R. Leime. — Laurits Christensen.
Jens J. H. S. Jensen.

Sæthus Bispearkiv
Bog 4. Fol 105. N:o 2-4.

Her er en Raekke Ejendomsforretninger, der til dels ikke er daterede. — om Degneboliger.

Det fremgaaer heraf at i Vrads Herred, dat 1744 havde Degnene i
Aale, Lærreup, Norre Snede og Skum hver et Degnebolig.

Før Vrads Herred 1744 angives:
Ishem (Degnebolig): Et tilstrækkelig men behøves 6 fag til-
bygt. — Kirkegår: Græbøl til Utrup.

Før Vrads Herred, næstid 1745
Ishem Degnebolig: Et Degnebolighus er ørydelig opbygt 6 fag;
men behøves 6 fag mere. Der er en Haalhuse.

Før Vrads Herred — senere? tas?
Ishem Degnebolig bestaaer p. t. af 6 fag nylig opbygt, der til
behøves efter Provst Cramers got befindende usynlig 6
Gode fag tilbygt. Et Haalhus er bygt allene 3 fag som bestaaer
af Elle. — Kirkegår Captain Græbøl til Utrup. — —
Siensforretningen forklarer at afde opbygt 6 nye fag Husis en-
indrettet 2 de Rum, hvoraf den ene bruges til Skole. Held. Desfor
uden befondes 3 fag ude. Husis sprettel af ringe Beringning, som
itlige Subsidiær selv har behøstet, hvilket han paastaaer at være
Degne Boliges u-vedkommende. — og forneener Provosten
allsaal hør endnu vil behøves en Tilbygning af 6 fag.

Hertil er tilføjel i Marginen — maade af
Biskoppen:

Da Skole Skuer er undtaget under disse 6 fag Kursus. — Saa hand
ei heller mindre er aages tilstrækkelig til Degen Edgnes) Rørlig er en
Selvbygning af 6 fag og vil dermed forklares hvor mange fag Skolen
bestaar af, som ikke tilkommer Degnat holdt vedligje

Øndberettning fra Synderig Vorreds Herreda for
1746 fra Prost Crames til Stiftsorigheden:

— Degnbolegene i Vorreds Herred, saaledes som de nu ere fore=
fundne efter højeste Bindninger til vedkommende og denne efter
fornimde lidt til en fuldkommen Ændringsstidse. — — —

i Vorsting Herred skyder Skole Forstørrelsen den dag fra sig under
foregivende, at hand ey detil har nogen Ordre og Klædning ey har
denet der til behørende Tonnes — — — Saa gennem jeg hafde on
skat at see allene altuegne bragt under saadan Riglighed at det
hunde have været til fornøjelse, saa uomulig er det uden mis
Maadige og Højgunstiges Herrers nærmere Anordning opforanbæt=
ning, hvilke at efterlæve enigen flid eller Umrage skal spores, der
jeg steder udig alde Commission lever.

Deres Excellencies — o — s — v — — —

state Vorstgaard.

(Prost) Cramer.

Reskript om Degnbolegies af 7. Junii 1743. og
Befaling af kant. Gakymestaderad og Stifts=
befalungsmand Jacob Bondesen og Biskop Hygum.
15. Julii 1746. Signeres af dem Degnboleg.

Prost Cramer med tonde Kuncklund: Laurits Christen=
sen og Hans Jensen, begge af dem i overværelse af Sognepræster
Vlaarverdegs Hr. Paul Spliid paa Kirche Ejernes — Capitain
Grabous til Ulstrup after den hømme Commission og Fiel=
magt, og egne vegne, samt Sogne Degnene hæderlige Tonnes

Lisime. Samme blev taget under Beug legelse og fandtes ved den nye tilbigning, som der (1) Sommer var blevet foranstaltet og besørget.

- 1.) Idend vester Ende 7 Fagh, under gaulen var Eegfod skytshællet Leeden, og i de andre Fagh var Stolperne sætte paa Skene. Huset vidde inden Vægge var 7 Alen, den ene var een Skorsteoen og den af her ophugten. Dette Hus var inddeelt i trende Huue Huue af 3 Fagh, og i det Eine er Forstuen, Skorsteoen og Anen. Den Værlende Huue er forsynet med god og forsvarlig Nye Fuhr Loft, udi den anden Huue som er Køkken er nys Loft af Bøgge fial, overde 2de og Fuhr Fial over det 3de Fagh. Huuer af disse Huuer var 2de Høje vinduer forsynet med 8te forsvarlige og gode Vandver.
- 2.) Nest ved samme var 3 Fagh nye Huus til en Stole Huue indrettet opbygget af Ege Stolper og Løkholtter med Eege Leeden under, bæller, Spærre, Legter og Loft alt af Fuhr, der endi var een Skorsteoen af Deer, og en Hækelspin af Tagshorn, udi Stole Huuer er 2de vinduer Høme med nye og gode Vandver.
- 3.) Nest ved samme er endnu 3 Fags af got Ege Sommer, Stolperne staar paa Skien (= Glen), — overskrivnet af Balder, Spærre og Legter af Fuhr. Saal det heele Huus er god orne Lyng lake. De sidste 3 Fag henhører til Degnabooliget, og ere indrettede saaledes, at i det Eine er en Tørskel og adi de andre toende Leyligkeit til hansi Kreaturer.

Beskaar saaledes dandt hele Bygning af 13 Fag, hvoraf nuvarende og effter kommande Døge (= Døgne) ved lige holdt de 10 Fag og blieke Ejeme de 3de som til Stolehold etc indrettede.

Degne Kaldet havre ingen tilleg af Agger eller Eng allene
or dertil en Haathauge som liggende mellem Frastens og
Skouviderens Ejendom og Haver Ølen for Husest paa land
lyndes side af vejen, samme sti Lang den 30og i Broen
20. Akm.

Videre fandles ej at antegne. - Blot saaledes Husest
og Bygningen for saa vid til Degne Boelij er henlagt
i oven anført Land overleveret Sogne Degnen Mons.
Jens Leime, og af ham imodtagen.

Hem et supra.

(15. Juli 1746.) H. Cramer. - P. Splid. - J. Leime
Laurids Christensen. Jens
I.I.S
Jensen

16

Gyldig Justits & Skifteprotokol
for Tyrsting Herred fra 1688-1726
og for Vads Herved fra 1691-1722.

17

1699 d. 24. April: Niels Thomassen, Sognedegn til Them (Reg 1699 ²⁴)
giftmed Elline Niels dtr. (Folio 42 b.)

N.B: Protokollens øvre Hjørner er afslidte og det saaledes bokommne
er market her ved —.

— foregaaende Registrering og Vurdering holden i
Them Præstegård d. 12. April til — stas 94. Comparerede
Jættens Middel overværdige og vællæde mand Hr. Holger
Bredal Sogneprest til Klønborg, Tyrsting og Grædstrup. Sogne-
se Menigheder, og Provost udy Tyrsting Vads Herredt med
sine Assessorer Haderlig og Vællæde mand Hr. Hans Sof-
rensen udy Hjortsvang Sogneprest til Hindrup og Kærne-
Menigheder og Haderlig og Vællæde mand Hr. Jørgen Jensen
Thorup Sogneherre til Ring og Førlig Sognes, samt 4 kunde-
ringsmand, som samme lidt og sted Værelsesale, nemlig:
Thomas Thomas, Jørs Andersen og Jørs Jensen alleaf Falster
by i Them Sogn og ejer — Lærvinger, nemlig

Gesætlig Justits & Skifteprotokol
for Tjøtting Herred 1688 — 1726.
og Brædi Herred — 1691 — 1722.

1699 d. 24. April. Niels Thomassen, Sognedegn til Them
(Reg. 24/1699) gift med Ellina Nielsdatter.

Folio 42 b. Tøversbre Hjørne es Protokollen i Hjørne afsluttet og
afrevet. Hvad der har været skrevet et altsaa borte, og disse Sten-
der er markede med ~~—~~.

(1699 den 24. April Vare vi underskrevne udi afgangne
st. Niels Thomassens Boe, som boede og døde udi Them bye,
rigtig at registrere. Vurderer og skifte (ef) ledatte midler, :
Hr Niels Thorsen i Them, Taahans Præværdigheds (Provstens-
Hr Holger Bredals Vægtes effe. Begiering dedata Schadde
præstegrd d. 13 ~~—~~ med tillagen Assessor og Vurde-
ringemand i mejet aagbare Hrh Michel ~~—~~ løn Juell
og Niels Jensen udy Sam, og da befandis Boens midler eff-
ter ~~—~~ mhen's forevning som følgei

Blev tilspist om Sørg. meningen forevist.

Sølvuet.

It drevne Sølv begger
Væg 12 loda 3 $\frac{1}{2}$ er — — Tækk. 4 . 3
Troy Sølvskæder, væg
9 $\frac{1}{2}$ loda 3 $\frac{1}{2}$ — — 7 . - - -

Kaaber og Messing-

En Brænderins Hæddel, med
bekørnige Hat og peber udj.
Gruen. Væg 5 Læste, mindre
3 let ja 24 fler — — — — 89-1-17
En liden Haand Hæddel, Væg
8 toskaalpund a 2 fler — — — 3 - - -

En lidengl. Messing kældel	-	1 - 8 -
Engammel Messing Rist Forn.	-	- 8 -
En Fyrkbeslen	-	- 2 - - -

Thinnet.

14 Tallerhener ganske unge Før, saalpundet		
18 vgt 1825 Saalpund	7 - 3 -	-
8 - Føde vog 1 list 3		
Saalpund af ganske unge Materie a 1/4	-	4 - 3 -
Et Sadsringhel, et Salt		
Kar, en Smørbrødk, vog		
2 Saalpund a 1/4	-	- 2 -
Et lidet blaa sten Krus med et Tinlog paa	-	- - -
En lidet Grun (brun?) dit med entinlog paa	-	- - -

Tern Thoyet.

1 Forn gryde	-	- 1 - - -
Et Stryg Forn med en boll udy	-	- - - 2 - -
En Kee	-	- - - 2 - -
En Hæklemme	-	- - - 12 -
En lidet Rost (Rist)	-	- - 12 -
En Forn Pande	-	- - - 12 -

Thræ Boeskab.

En rød Egeg Kiste med Beslag, Vurderet for	-	- 6 - - -
En Rød halfkiste af Eg med Beslag	-	- - - 6 - - -
Toc smaa Rode schrine af Eg med Beslag	-	- 2 - - -
Et sort dito beslaget	-	- 1 - 3 - -
Et gammel schab med		
Rummer udg	-	- - - 1 - - -
En Leng af fyr	-	- - 4 - - -
Et lang Bord af Es, hvid den store Flue	-	- - - 2 - 2 -
En lidet Rund dito udy den store Flue	-	- - - 3 - - -
Engammel Speyll og ett mindre dito	-	- - - 1 - ? -
Førre Røde stoelle med dreyet Stolper a 1/8	-	- 1 - ? - ?
En lidet dito med en Spord bund udy	-	- - - 1 - - - ?

Brøgger Thoy.

Et Brøgger Kar, Huor udt kandgaa toc tønder	v	- 3 - -
Et lidet Dilo pa en linde	v	- 2 - 8 -

En Ballie	- - - - + - -	8
Toc Stripper	- - - - + - -	4
En Deyen troug	- - - + - -	12
En Boenderinstønde	- - + - -	2

Et par Blaargarns Lægner	- - - -	2
Et par gammel Blaargarns		
Lægner	- - - - -	2
4 Wallenboldsler a 1 f	- - - -	10

Lengeklaeder.

En Bolsterdyne	- - - - 5	- -
Nogh 1 dito	- - - - 3	- -
Endnu 1 dito	- - - - 6	- -
En Klemmegjort Olmer-		
dugs Dyne	- - - - 2	- -
Troy Bolster Hvidum-		
pedor, de lo ny med fyld	- - 2	-
Et blaa flammel Dreyls-		
omhang med dash let		
Kemgjort	- - - - 2	- 1 -
Et stribet Bordklaede	1	- -
Før gronne Bordlyret (br.		
derude Konder a 2 f	- - 2	- -

Linhæder.

En fin Dreyels Dug 8 allen			
lang	- - - -	2	- -
Et grof Dreyels Haandklaed	- -	2	-
Et grof Dreyels Dugge a			
6 allen lang	- - - -	2	- -
Toc fine Dreyels Haand-			
klaed a 4 allen lang	- - - -	2	- -

Dend Salige Mands

gange klaeder.

En sort Klæde Hiol som var		
u: vent (= ikke vendt) med sort		
Hvershen (= Hvergarn) underfa-		
ret, og var slet (= slott) let at		
venda, Vurderet for	- - - -	3 - 2 -
En Brun Klæde Hiol som var		
Vendt	- - - -	1 - 3 -
En gammel sort Barattis-		
Vest	- - - -	+ - 3 -
En gammel hvid Lin		
Fisshafftis Verst	- - - -	+ - 2 -
Et par gl sorte Klædebærer		
forslet (= forslidte)	- - - -	- 2 -
Nogh et Par sort fisshafftis buxer	-	3 -
En sort fisshafftis Hiol	- - - -	1 - 2 -
Et par gammell ledes (Læder)		
buxer	- - - -	- 2 -
En Slags tavreligt Tøj, som var		
varet af simpel Silke og Uld ob-		
les Bonulud.		

<u>el gammel Leeder (Lader)</u>	Troy Hals Klader af Lærret
broye	Ulsammen
<u>gammel sort strix</u>	Troy Tørre Klader Ulsammen
stomper	Vundet for
<u>gammel par ulden</u>	
sorte Stomper	
<u>Hatter</u>	
<u>Kassheet</u>	
<u>En par gammel skoe</u>	
Troy shorter a 3 fjer til en sammen	
2 - 1 - -	
	<u>Fait.</u>
	Een Koe
	Een lidet Flag 2 aar
	gammel
	8 Faar a 3 fjer
	6 - - - -

Summa Summarum

Saaalid Boenis Middel, Bidrager sig in alleis

Senge

174 Skdlr 3 fjer 6 B

Efter foregaaende Rigtig giorde Registering, Et skifflet
Deelit imellom Enghen Haderbaerne og gudfryggske Malrone
Elline (Elline) Nielsdatter og hendes twende Born, Nemlig Niels
Nielsen i hans Alders 3 ^{de} aar. Og Henrik Nielsen i hans Alders
17 Ugoer. Da Boen deelit i luende ligge parter. Kommer paa hver
part Enghen hafaldende 87 Skeldaler 1 fjer 11 B. End anden halfe
ve part som hafelder begge de umyndige. Et iligemaade —
87 Skdlr 1 fjer 11 B. Hvilke halfe part er en deelit imellom
de Sonner. Saa kommer en huer Senge — 43 Skdlr 2 fjer 13 $\frac{1}{2}$ B

Hvorfor er at agte, I Henseende til den medfødte Huer.
Ligned haffuer Enghen Elline Niels Datter, med hendes Tro-
loede Fastemand Rasmus Laurssens Samlyghe intet vilde

prælendere for sin Salige Mand's begræfvelses Omkostning.

Torsagen præforre schifflet saalange effter deth Salige (Man) deth Man (d) vorden opsat, og i ikke leforn var kommen til Endeleghed Var at bøghen befanties effter deth Salige Mand's død frugtommelig —

Og som bøghens forloppede Festemand Rasmussen begierte vilde beholde hos sig både Børnene og deris tilfældende Arvelodder, der til støre, som hand baade for Gud og Menigheden vilde være bekjent (dt). Da i Korselende Vf. (= vi) hafde forhaabning om ham nem at hand sig som en Christen imod de u-myndige i langden schulle comportere, er det hammen ved fælles Venners villes og samlyke bevilget paa effterschrijfne Maade

Først at hand arloffuer at hand vil beholdade umyndige hos sig og den nem med Klæde, føde og danske ssollegang forsørges, indtil de blifuer 16 åar, deris arfuelos til ingen afgang eller formindsskelse i nogen Maader, undtagne dengt bare Rente.

Dernæst at holde alle øgenhver Vedkommende fri for alle præventioner (Fodtrænge, Paaslande, Hornasseler) som ved dette schiffle og forretning Kunne oplægges, varer sig bort = skyldige Gild heller og sgh schiftis omkostning

Og Bes Vedkommende tilsporet, om de i nogen Mand de hafde eniord schiftis forretning at prælendere, ellers udnygt sig over schiftis forvalteren at besvare, Huortil de evrede Key, i ingen maade, og paadenne maade som open melder, er dette schiffle i Jesu Kapr til endebragt. (fol. 44a)

Gestig Skifteprotokol for
Vrads Herred 1734-67.

Rasmus Lauritsen Tabby
Sognedegn i Them. - Død
1732. Sels. 12. Marts 1734
(30 Dage) Folio 2.

Anno 1732 d. 12. Marts som var 30te Dag efter afgang-
ne Sognedegn hederlig Rasmus Lauritsen Tabys dødelig
afgang comparerede ud af Sterfboen i Them Dignebolig.
Trouwlen veloverordige Hr. Christian Solloft med Assessorer vel-
overordige Hr. Rasmus Lüme Sognepræst til Them menig-
hed og Hr. Hans Chranner Sognepræst Sognepræst for Saale
Tørring Hennigheder tillige hvende littagne vurderings-
mand Jacob Frederiksen og Hans Rasmussen legge af Them
for at aabne Boen som forhen af veloverordige Hr. Rasmus
Lüme paa Trouwlen's vegne efter Begiering var blevet for-
seglet; i overværelse af skourideren Edle Kjgn. Christian
Jorgensen, som fuldmaglig for dend aeldste Broder Leij.
Laurits Tabye Birkedommeren ved Clausholms Birk, og
de tvende Brodre Henrich Rasmussen og Knud Rasmus-
sen Tabye, hvor da efterfølgende blev forefundet regi-
stret og vurderet til paafølgende Skifte mellem Ar-
vingerne.

Yden yderste Stue

derudelantis

Et Skab som fantis forvegt. Rel. 5 f. β | gammel Messing Kledel med grib - ? - ? - ?

1. Mesiing brinker	- - - - -	Rdl. 1/83
1. Mesiing bord Etantz	- - - - -	8-
1. Tinnadspod vogtningefehi 3R.	- - - - -	2 - -
1. Brand Glas	- - - - -	8 -
1. Træskuffe	- - - - -	8 -

Densdi fandis:

9 En Skjøde paa et hus i Thern
by udgivet af Vorren Nelson
Brooks Oldrup af dato 1. og 2.
1715.

9 En dom angaende Vandstid af
Lognudstæd ved Førsting Vråtz
kunststing af dato 16.98 d. 14 Decbr.

9 Et Fingersvidne om bemælt Vand-
stid.

9 Underel quitteringer som af Pou-
ster blev forsegledes og tovingerne
lavede

9 Lans offer Regninger som blev
beværdet i lign. Tørgen (en) leveres
de til Eftersieen med andre af
tovingerne, om noget til bedste
kunde være resterende - - - - -

9 Edelstalme med 6 Ruly og med
med Salt Mands Sigret - - - - - 6 -

9 Kiste - - - - - 2 - 4 - -

9 Et bord paa aaben fod - - - - - 3 - -

9 Vandfod vog 5 1/2 R. a 1/4 - - - - - 8 -

25 4 Folde vog 11 2/8 R a 1/2 R - - - - - 1 - 2 - 8

6 Talerkerne og 1 Sallket uden lang
vog 6 2/8 R a 1/2 R - - - - - - - - - - - 4 - 14

1 fyrbæren - - - - - - - - - - - - - - - - - 4 - -

1 Haaber fyrfad vogt. Skælpund - - - - - 1 - -

1. Mesiing Riv. Tern - - - - - - - - - - - - - - - - - 6

1. Fisker Tern - - - - - - - - - - - - - - - - - 4 - -

1. Haaber fjerdings Kiedel vog
14 2/8 R a 2 4/8 - - - - - - - - - - - - - - - - - 3 - 1 - 8

2. Tern Pander - 12

1. Vand Skab - 1 - 8

Densdi fandis:

1. Par Mesiing lysestolges - - - - - - - - - - - - - - - - 1 - 8

1. hollandsk Faab - 1 - 4

1. Urt skuffe - 1 - 4

1. Algier - 2

1. hollandsk Smirkande med lyg - - - - - - - - - - - - - - - 10

1. Kruis uden Hank og log - - - - - - - - - - - - - - - - - 4 -

1. Stribet Dek oversamme Skab - - - - - 1 - -

1. Kochee - 1 - -

1. Sengested - 4 - -

der til

Omheng 2 8/8 og 1 kappe - - - - - - - - - - - - - - - - 1 - 8

1 nye hæringsvælt. Øknerdeeg
dyne - 1 - 4 - -

1. Blaargarris Lager - 1 - 8

1. Mesiing Kiedel med grub - - - - - 1 - - - -

1. Terngryle - 3 - -

1. Papir Slyke	- - - - -	2	1. Strippe	- - - - -	3
2 Skorstenslensher	- - - - -	1	1. Hornbunden Skrin som tilhører Just Rasmussen - derudfor færdig:		
1. Hættetange	- - - - -	6	2. Nekker og 1. Esse med uld og vog 5ft a 8β	0 - 2 - 8	
1. Cruik	- - - - -	8	2 Smaa Stribe a 8β	- 1 -	
1. gammel fivel ved den døde eene Side af Bordet	- - - - -	2	2 Stribe a 14	- 2 -	
1. Messingfad	- - - - -	2	1 Saet.	- - - - 4	
1. Rak Knif	- - - - -	2	1 Stor Kiste	- - - 3 - -	
1. Spand med græbba af tre	- - - - -	4	derudfor færdig		
1. Strippe og 1. liden bøt	- - - - -	6	1. Dreyels Handklæde 4½ alen langt talen bred	- 4 -	
1. gammel Rist uden Fodstoler	- - - - -	6	1. Dreyels Dug 2½ alen 2 brede 1 - 2 -		
2 Smaa Blik lysstager	- - - - -	2	1. Tibe Kruis	- - - - 8	
1 Længe Blad	- - - - -	4	1. Punklet Solbegge vog 6lod a 3½	- 3 - - -	

I. Spise Kamrel.

1 gammel Florida	- - - - -	1 - -
1. Fra brægt	- - - - -	4
1. Saltkar	- - - - -	2
1. Binspel	- - - - -	8
1. Otteng	- - - - -	• - - -

I. Køkkenet Slæss.

1. Horn Køkkenop fra uden Faade	6	- 2 -
1. Skrin med Nøgle og lås	- - -	1 - -
2. Tox. Stole a 10β	- - -	1 - 4
1 gl. Tablette	- - -	2
1. Laag Bæke bord	- - -	2 -
1. Hoved Pude med Stribet Lænde bok	-	1 -
1. Pudevar der til af blåe lærret.	- -	8 -

1. Strippe	- - - - -	3
1. Hornbunden Skrin som tilhører Just Rasmussen - derudfor færdig:		
2. Nekker og 1. Esse med uld og vog 5ft a 8β	0 - 2 - 8	
2 Smaa Stribe a 8β	- 1 -	
2 Stribe a 14	- 2 -	
1 Saet.	- - - - 4	
1 Stor Kiste	- - - 3 - -	
derudfor færdig		
1. Dreyels Handklæde 4½ alen langt talen bred	- 4 -	
1. Dreyels Dug 2½ alen 2 brede 1 - 2 -		
1. Tibe Kruis	- - - - 8	
1. Punklet Solbegge vog 6lod a 3½	- 3 - - -	
2 Solp. Skeer vog 5 Lod a 3½ - 3 - 3 -		
1. Glas posal uden Lang	- - - 8	
1. Ny Kirk Psalmebog	- - 1 - 8	
Rug 190 kpr deraf til Just Rasmussen 7 skr som til Begrad veler var employent blevet saat til Rest 12 lod a 14 - - 2 - - -		
1. Sengested	- - - - 4 -	
2. Lagerne af blaa Læret	- - 1 -	
1. Hoved Pude afg. Stribets Bolses	- - - - - 1 -	

1. dito olmeodlugs	- - - - -	14
1. dito	- - - - -	1 - 4 - -
1. gammel dynæ af Bolster	- - - - -	4 - -
1. dito af dinnet uden Strober	- - - - -	4 - -
1. gammel ulden Bredsel	- - - - -	2 - -
1. grøn Omhang 3 Sk. og 1 Klappe	- - - - -	3 - -
1. Senz bestaende af:		
1. Dynæ af stribet Bolster	- - - - -	1 - 2 - -
1. dito	- - - - -	4 - 3 - -
1. Sude af stribet Bolster	- - - - -	1 - - -
1. Bredsel	- - - - -	, - - 12
1. lang Bank ved Bordet	- - - - -	1 - -
<u>Dend sahlig Mands gang Klæder.</u>		
2. Hatte	- - - - -	1 - - -
2. Paruequor (Paruekkes)	- - - - -	1 - - -
1. Sort Kiel gammel og lægercrit (pjallet)	- - - - -	4 - 3 - -
1 vest	- - - - -	4 - 3 - -
1. gammel Skindvest med Messing Knapper i	- - - - -	2 - -
1. Skind Brystsdy med Knapper	- - - - -	1 - 1 - -
1. Par Skind Busser	- - - - -	2 - -
1. grøn vejmols Kiel	- - - - -	3 - -
1. Par sorte Stromper	- - - - -	8 - -
2. Par grøn dito	- - - - -	4 - 14
1. Par Skue som effler den Sall.	- - - - -	

Mands død af Sonnen Tis
Pasmussenes indløst og beladt - - - - -

Y Brøggerhuset.

1. Branderins hædel med Høf og Siber som bliver i Græn og derfor uregul hundes øg dei med	
alting for	- - - - - 13 - 2 - -
1. Kesk Kar	- - - - - 1 - - -
1 arrindre Kar	- - - - - 1 - 8
1. dito af bog	- - - - - 1 - 4
2. Slant tønder a 4P	- - - - - 4 - - 8
2 dito a 4P	- - - - - - - - -
1. Degen trug	- - - - - - - - - 8
1. dito	- - - - - - - - - 5
1. Selde	- - - - - - - - - 5
1. Bimpel	- - - - - - - - -
1. dito	- - - - - - - - -
3 Nafr	- - - - - - - - - 3
1. vot stabel Fern	- - - - - - - - -
1. Boll øxe	- - - - - - - - - 1
1. Haand øxe	- - - - - - - - - 1
1. Sad	- - - - - - - - -
1. Hammer og Muurskæ	- - - - - - - - -
1. Haand quern	- - - - - - - - - 3
2. Bouteiller	- - - - - - - - -
1. Flasche	- - - - - - - - -
1. Uld Sæt	- - - - - - - - -

Levende Creaturer.

1. Sort hælmet Hue som Sonnen Just Rasmussen foregaf at være ham tilhørende	— — — — —
2 gamle baster 1. brun og 1. grøn hvortil og fælles nogen fôring blever eraglet at kunne gielde	2 — —
2. Faar a 3 4 — — — — —	1 — —
3. Hedegaard 1. Lam — — — — —	1 — —
1. Faar i Sommerbye — — — — —	3 —
1. dilo i Lourdal — — — — —	3 —
1. dilo i vorret — — — — —	3 —

Plog og vogn.

1. Vogn med 2 gamle seeler og Timmer og Hobbelbanker	— — — — —
	5 —

Horn, som er saad i blæren.	
Jet blæ af Præs leguarden's Jord er saad / Skøring 3 ^{de} Kær — — — 2 —	
Jet styrk land gjordnings Jord ved daust leggger 10kg Ræg — 1 —	
Nør engang af de nævnevne Brønner et huus i Thembye bye Storfloen tilhørende vest ved Jacob Frederiksen i boen. de Huus bestaaende af 8 1/2	
Spende — — — — — 30 —	

Summa Summarum 104 Rdl. 24/II

Hørpaas blev nævnevne Tøfriinger tilspurts om de ikke vidste noget mere at lade anført Storfloen til Nytte, hvorefter de svarede nej, blev saaledes denne Udværdings forretning herved sluttet under forsikring af Just Rasmussen tilby at hanot til (det) specificerede og anført velde var ansvarlig til Huskningen holdelse som blev berammet til 5. April hvor til betrydlig pligtales skal vorte udstedt.

Asum ut Supra Them Degen bolig
C. Sølloft. P. Liime. J. Gramer. C. Jørgenson. Henrik Mabye
Just Rasmussen. Hans Rasmussen. Jacob Frederiksen.

anno 1734 d. 3. Aprilis komparerede efter sulte vedtaget i jion i Slag-
boen i Degneboligel udi Them, Provsten som Skifteformaller og Mose-
sors og formige vurderings Mand for at forlægge Auctionen over de sidst
regulerede og vurderede Effekter og Løsiorc efter affgangene Sognedegn
haderlig Rasmus Lauritsen Sabye, hvor de udly overvarelse af Thor-
videnskab Seign. Christian Tørgensen som fuldmægtig for deng
aldeste broder Seign. Laurits Sabye og de andre bende nuværende
brodere Auctionen blev begyndt og forstaged, og blev da deng
til Auction forhen udgangene og udgivne Slaglast som følger.
Christian Soltoft Provst over Vests herret gior herved bekendt
til alle byghavendes Efterskouing at i Them Degnebolig d. 3.
Aprilis ført kommende bliver ved offentl. Auction opstalt
og tilde høystbydende bortsoldt alle affgangene Rasmus Laur-
itsen Sabyes Sognedegn for Them Menighed han is afsladde
løsiorc bestaaende af o. s. v. - Derefter kommer Salgsbetingelsen
og derpaa Auctions listen med Hobere, Uverne og Verlægning
prisene og Auctions priserne i alle Enkeltheder. Blant
Hobere paa Auctionen var for Ex. R. Liime. Skovridder Tørgensen
Just Sabye, Fredskeben i Them, Christian Skovfærg. Jens-
Jensen af Roskilde. Rasmus Lovdal m. m. fl. Auctionsbe-
lobet blev i alt - - - - - 152 Rd 5777

anno 1734 d. 17 Junij komparerede etter i Slagboen efter affgan-
gene Rasmus Lauritsen Sabyes Provsten og Notaries den Kr.
Rasmus Liime. Loulig forfald var pravarendis og forstogjion
Skifte i overvarelse af Thorvidens alle Seign. Tørgensen Slag-
bet i overvarelse af Thorvidens som fuldmægtig for deng

eldste broder Seign Lauris Babye Barth Dommerveed & Clausholms
Barth, og dengen nu nærværende Søn Henrich Babye, altsævæl Just
Babye og Thomas Babye effter forhen givne advarsel og Ind-
fandt sig, hvore da Creditoren efter det forhen paa Kirkestef-
ne publicerede Proglama blev paaraaet at fremkomme med
deris fordringer. Samme Proglama blev paaraaet at frem-
komme med deris fordringer. Samme Proglama blev opplast
og blidet som folger. (Saa kommer Oppfordringens tilat frem-
komme med Krav paa Boet, underskrivet: Snede Prester-
gaard d. 9. Junij 1734. C. Sibloft.)

Hvorda blev fremlagt en Regning fra Monsieur Erich Hopred
Feldmægler for Consumentis og Familie Skattens Forpagtere,
som saaledes lindet:

Regning

Paahvis Æg ud af Huseboen efter afgangene og nu sahlig
Rasmus Lauritsen forhen Degen til Them Menighed af re-
stevende Consument og Familiestødt, i Seign Lauris Eschild-
sens Sted og præsæde haver at forde, som dengen der 18-
samme Paabuds Oppbeviel er gommittet og bestaaer
uds følgende

Nemlig.

Efter velærværdige og meget vellede Hr. Mag. Leimij mij
tilstillede Mandtal til Julij 1732, som herved tilbehørig
Effersum forevissis tilkommer dengen sahlig Mand i
samme lidt at svare

For sin egen Person — — — — -	2 - -
Hans Søn Henrich som fligter skue	- 3 - -
Sammes Hustrus som har hold Hui for den Salb. Mand — — — -	- 3 - -

Deraf 1/6 forhøjelse i følge forordningen uden de øy 25 i rette
bid blevet betalt og beløber — — — — — 1/6 13.

Stundt hunde jeg og med føje af samme retslaghe have
passlaet og i elline lanner være uden Dispuile at erholede,
men for at viise at jeg ingenlunde er uridet, Hærfboen i sua
fald at gravere, om jeg ellers min ret maaig Præstension uden
videre henstand og vilstighed hand have betalt, har jeg desen
Belot her udladt — — — — — Summa — — 2 Rd. 13 B

Hvilke Soc Rixdaler og bretten Skilling jeg allerskinnlig og ar-
bodigt bedes deris velarvendige Herr som Skifte Administra-
toren over den Sall Mands afferladde Hærfobc at have Mid-
ler gior mig belalt og udy dels Erventnug med megen erlic
me forblive

De Hr. Skifteforvalteres

kenolskyldige og obligerede binnerre
B. Hoppt.

Venregaard
d. 8 May 1734

De forhen under Forsegling forelagte Guittlering er blevne noye
efflerset, og somda ingen quittlinger forhend termin
var at finde blev af Arvingerne tilslaaet og til Betalning
anlæge samme 2 rdl 13 B.

Dernast prodigerede Mons Jorgensen Regning fra dand
eldste Broder for givet udlagt til dand Sall Mands
Hovedfar som følger.

Forsegelse over hvad Jeg havre udlagt til omn Sall faders
Liigfard, med alt hvic derved er bilsdraget.

Betalt Jens Lasson at gaa til Marslef Mølle til min Broder	
Lars Habye	- - - - - 1f 8P
Ligesaa for at gaa til Skanderborg	- - - - - 12
Jacob Smed for at gaa til Allinggaard om Klosherr	- - - 1 -
Jorgen David for at gaae til Svende	- - - - - 8
Betalt 1. Pottle græst Brændevin	- - - - - 1,8
Kringler og Svæbakker	- - - - - 1 - 12
Eorenader og Hvedemel	- - - - - 6
For hvedebrod til Madsen	- - - - - 7
Pebber	- - - - - 2
Safren	- - - - - 2
4 86 Kroner	- - - - - 1 - 7
grønne Urter	- - - - - 2
For Ligkiste at giøre belalt	- - - - - 1 -
For 1. lin lagen belalt	- - - - - 5 -
For Graven at giøre	- - - - - 1 - 3
Til Svende Degen for Sangen i Betragtning hans lange reise 2. Mile	- - - - - 1 -
Ole Christoffer ligesaa for Sangen	- - - - - 4 -
For 7½ Pot vin	- - - - - 1 - 8
For Dansk Brændevin 16½ Pottle	- - - - - 1 - 2 - 2
Tobak for	- - - - - 8 - 8

Thom 20 febr. 1734.

Til sammen Trol 47 12P
Jost Rasmussen HabyeOvenstaende Regning Seif Rundaler fire 14P havet min broder
Lars Habye til mig rigtig betalt hvorfor fuldkommen quitterei
Thom ut Supra
Jost Rasmus sen Habye

Endnu er belæst til H. Rasmus Liane for Jordspækastelse
fiire Rixdaler.

Samme Jordtræng blev også saa af Søvingerne til Belæring anta-
gen og approberet og da Endnu krispvede Svart Thomsen
Kroemand her i Byen 1 Pdl 14 48 som Sonnen blæst at være
viidende om. Ligebedes Anders Glod i Them for 7 læs møg a 48
er 14 12⁸

Laurits Brandt for et Far begere som hand hafte haaret dand Tall.
Mand men var blevet ruinert og ganske intet deraf at finde
2 f. - endnu for et Piibehaus 14 88⁸ - - - - - 34 88⁸

Endnu fremkom Successor og paasklod at Degneboligts maatte
lages under Sum, og han dand dermed befindende Brosgaardig-
hed maatte blive godt gjort af Glerkboen, hvorimod paa den
eldste Broders Vejne Seign. Tørgensen protesterede, under forme-
ning at godgiøre ved mange af de eldste Mand i Lognet, at af-
gangene Rasmus Lauritsen iaby haft det ikke allene allid
holl ved leje men ogsaa metioneret og forbedret, paasklo-
ende at intet Udlag maatte gjordes af Boen eller Sum lages
forind derom et loulig Tingsviande var forhvervet, som
han da og loede forderligt at besøge. Mons. Raun (Deg-
nen) pretenderede endnu Sum til hans prægation mod
(med²) Successor Paaskland i fremtiden som Præsten ej
ham ville eller hunde negte, blv derfor til samme udnefnt
hvende uvillige Mand, som var de tvende som tilform vorre
ved Vurderingen nemlig Tagot Frederiksen og Hans Ras-
mussen.

Ole Morsin af Virklund kraftede for 5 Uger hant hafde
i den Salligtmands Svaghed beobaglet (=forrettel) Siene-
sten og i samme lidt 8 Dage gjort opvarming træd som
hamb blev concenteret (=lilslaat)

Endnu fantes Restant til Aarhus Skole for da 1733 sommer
9 sktp 1/fd. Ruge efter Capitels Håb - - - - 1. Rd. 37 4 B

Christen Svendsen i Knipshov - - - - 14 . B

Mere fremkom efter paaberaabelse ikke, og som trivningerne
hafde forsikret, at de ville være Skiffleretten ansvarlig for at
der ingen gild uden Sogns mere (var) (endnu) minder
(=mindre) i ella uden (for) herredet og endnu forsikrede
at holde den shades løs (=at belade den Gald, Boetharde).
(Korvet forvarer) at ingen Landslings Proglama, Sterf
boen til bevaring (=Behostning) var tagen (Derefter) blev
den angivne Gild beregnet og - - - 17rd. 2 4 7 B

Skeffleretten havde både ventet og gerne ønsket at Skeftet
denne Sidste kunde have bleven bragt til fuldkommen
Enoleghed, men i stældning af den gjorte Faastand om
Bro's Upadighed af faa gotgild, og derimod gjorte Indven-
dig ved Tingsvidne at gotgiore hvad Stands samme
Degnebolig har været udij i forrige Tider, fant Troustens sig
foranlediget at gjore opstætelse til det bliver i verks stillet
med kraftigst protest at samme fordeligt maatte ske,

da han belover Skiflet igjen at forretage.

Thenn Degnebolig ut supra.

C. Solloft. Cramor. E. Jørgensen. Hendrik Rasmussen
 (L.S.) (L.S.) (L.S.)

Da det efterfølgende er affattet i meget knudret sprøg,
 gengives det her i omtrentlig klokkesprøg.

Aar 1734 d. 22 Juli mødte Provstens Hr. Christen Solloft aller-
 tilligemidt Assessorer i Dødsbøk i Thiem for at få Skiflet bragt
 til Endelighed og Sager ordnet angaaende den opstaaede Skif-
 tel mellem Efterfølgeren i Degneembedet og Borringene i Dødsbøk.
 Provsten forlangte, at det førstvælte Tingovidne om Degnebo-
 ligens som Borringene under sidste Skifternes mide hørde lovdt
 at skaffe til Vigt nu skulde fremlegges for Skifternen i dag.
 Men - Dette Tingovidne syn var, trods Solloft derom, ikke fore-
 laget. Ikke heller var Borringene ellers nogen på deres Vigt
 stede uden alene den ene Son Henrik Rasmussen. Derfor-
 læs saaledes intet Bewis for hvilken Stund ^{Degneboligen} var modtaget af den
 afdode Degn eller i hvilken Stund, det var modtaget af hans Ef-
 terfølger, mens samme Bevisigheder måtte frembræffes for
 at Skifternen hunde høre noget af Dødsbøkets skælle anvendes
 til at afdode Boligens Borighedsdighed. Heroverfor paas hold
 Efterfølgeren. Degneembedet, skint han intet synes over Boligen ha-
 de frembræfft, at Huset måtte sættes i Stund ^{og}, at man icende-
 re hunde boder og være for for Regnv og Blæst i Huset, og at Bo-
 have, som sættes deri, hunde være ellers vorte konservet og at
 Midlerne der til, hvis ikke andre Udvane hørde findes; måtte ha-
 ges af Dødsbøk. Provsten formandede (formændte) Parlerne ved

at afgøre dette med et mindeligt Forlig, og derfor blev Skiflet endnu en Gang udsat en 4 Ugers Tid, og hvilts Forlig ikke hunde bringes i Slænde, henviles Efterfølgeren i Degnem-
bedet: Mons. Rauw, elle forgaende Samling til Stovin-
gerne efter Lovens Tid. 29 ved lovligt Syv at godtgoe, enten
huset er i den Slænde, at de kan beboes elles ikke og even-
helt, hvad der udkravtes til Husets Islandsættelse. Skif-
ferten vil da samles samtidigt med, at Syget foreløges,
og derefter vil Skiflet uden Udsættelse blive sluttet.

Udumrum Degnebolyg ut supra. (27/1734)
C. Sølloft. - R. Liime -- Cranner.

Anno 1734 d. 20 December var Skifferten efter forsamlet
efter at H.orn var indhentet Borchedommernes Seign Laurst
Sabytes resolution angaaende Pengeris anammelse for ham
og hans yngste broder ved Skiflets Slutning, hvoraf hand haver
communictet Seign. Tørgensen Skourides af hans missive som
i Skifferten blev læst af følgende Ford hold.

Vedr. Højstørde Hr. Pastor

Fordens megt højeste Skrivelse af 21 Octbr sidst bades allers hyl-
digst hvoraf formenes at hans velverdighed H. Pousten
haver resolvoret det ledet Skifte efter min Salt fader endelig
engang at sluttet med forlangende at jeg skulle Determinere en
Dag til Samling. Da som jeg ingen Dag mig for forretning kand vide
befriet hand jeg ikke comparese til saadan Samling, men hør' alle
Skiflets Slutning udi H. Poustens gunstbeschægtige og Confortnelyg
behandling. Dersom den gode Mand gører det for godt, kand hand

slutte det i sit egd ~~Rens~~, da enhver hos hanner hand af
 fordrer hvad hanner tilkommer og derfor udgiv fuldkommen
 quittering eller Afsald, hvilket af mig ikke hand ske, foind jeg
 udlige hand bekomme Skiftebrevet til formoden Efterretning. Jeg
 havar tilskrevet min gode Ven og Svoger Skovrider Christen Sør-
 gensen i Stein og af hanner forlanget, at hand ville lage onod-
 det lidet, som jeg paa min egen og mindste broders vegne tilkom-
 kommer, at hand det efterkommer skal hans quittering valdere,
 indtil jeg loulig og fuldkommen Afsald udgiver. Saar snart Skifte-
 er sluttet vilde deres velorvarighed behage loulig Skiftebreve at
 forfardige, saasom ikke paaktivles at Skiftesalarium jo af felle-
 boe vorder udtaget. Hørigt nest ald behagelig velstaend ønske
 lever jeg stetue velorvarde H. Pastor
 Aarslev Mølle allerskyldigis Seiner
 d. 4 Nov 1734 L. Aabye.
 (Fol 10b.)

Enruster tilspurle herpaa Mons Jorgensen som fuldmagts-
 om og endnu af Hrvinerne det belovede Tingsvidne om Degne-
 boligets vedlegsholdelse og melioration (?) var blevet besorjet, og
 forlangede da at samme maatte producere, hvor til bleo svaret Ney, at
 arvingerne hafde træneridt ledin i henseende de vendede Mons.
 Raun hand Prætensioner vilde prafalde, som de og saa lovcde befalde
 ud. Mons Raun bleo derpaa tilspur, om hand efter forrige
 lofte hafde loulig Stevnesmaal til arvingerne taget de Luer
 over Degneboligets tilstand, hvor til bleo svaret, at hand og Ret-
 ten vidste end (ved ?) jo loulig Stevnesmaal var gaet, saasom
 loven ingenlunde giør Mundtlig Kald og varsel til indet.

Trousten repliquerede at Mons Raun burde ved skriftlig Slev-
nemaaal inddiales. Sampt Arvinger, som de varre deels har
fra Sledet langt bort varende hvorstil han hafte tilstillet
Mons. Raun en projest til Efftertanke, men hafde sidens ej
hørt det ringste om noget i denne Fald, fornarr da og nu
ydermere, at det hverken ved ham eller anden Rittergang
giot aukhangig. Og som da ingen af Parterne hafde effter-
været deres Loft og Faastland saa Trousten ikke at han for saa-
danne Udflygter lengere kunde opsatte Skiflets Slutning,
og tilbageholde Arvingerne deng dem tilfaldne Hvedel,
men, men fortoeg Deelingen mellom Grungerne enhver
af Parternes Ret upskrenket, som de ved loulig omgang
kand soje, og paadet ej langere skulle trainere (?) fremstod
endnu Mons Tørgeman og lovede at være Mons Raun ansvar-
lig for al deng Regress som han for Ritter ved loulig om-
gang skulle vorde tillikheit - Bliver saaledes efter forhen
anfoerte Boets gield og Besvaring 17rd 2 $\frac{1}{4}$ 7 β fra Boens
Belob som er forde ved Huglion bortsolte vahre og Hens
152 rd. 5 $\frac{1}{4}$ 7 β .
pradrages deng Boen paahangende besvaring og gield
somes

1) forhunforde - - - - -	17rd 2 $\frac{1}{4}$ 7 β
2) tuctions gebukr for Losore	
115 rd 3 $\frac{1}{4}$ 7 β a 4% procento	
4rd 3 $\frac{1}{4}$ " og for Husest	
37rd a $\frac{1}{4}$ 1rd 3 $\frac{1}{4}$ procento - - 5rd . - 15 β	
3) for Pengenes indaassation - - 2 - . - . -	

4)	Skiffesforvalters Salarium	39.	1rd 37 . β
5)	Stemplet Papir til Skiffebrev		1 - - -
6)	Trousten for 5 Reiser		2 - - -
7)	Skiffebrevets bestkvalvelse med hvis (det som) deraf Dependerer	5	- - -
8)	Vurderingsmandene	1	- - -
		35	rd 37 6 β

Kaas saa fra de - - 152 rd 37 7 β
gradtaget - - 35 - - 6 -
117 rd 37 1 β

Samme Boens belob deles mellem de 4re Sonier, Seignor Laurits Tabye Birkesommeren ved Clausholm birk, Henrich Tabye, Just Tabye og Thomas Tabye, som foarhver paa sin del lige meget og bliver saa enhvers del og tilfaldene arveled 29 rdl 2 37 12 34 β.

Gelden og enhver tilfalden etop bitaler af duguons Tengene som af velanvendige H. Rasmus Liane ere midgass erede med behorige Guilleringer - Og som da ingen effe gjorte Sils porsel havde ved dette Skiffes holdelse noget ydermere at erindret, blev samme hoved sluttet

datum Perboen i Them d. 20 Decembris 1734

S. Sollofft

Egmont
DW

* Dependerer = være afhængig af.

Thyrslingbræds Herreders
gevælge Skifteprotokol 1734-67
Folio 181a

Slektsbrev efter afgangne Laurits Højsgaard, begyndt den
30 Januar 1762 og sluttet d. 25 Juli 17

Omno 1762 d. 30 Januars morga i Thym Degnholby
paa Hr Hans Cramers Vogn, efter Begravning, Sogne
præstens i Thym Hr Søvel Splid med tilhørende
tvende Vordeborgsmænd, nærmest Hans Jacobsen
og Niels Andersen Glod, begge af Thym, for at
førrette Registrering og Vordeborgsstaaten af dode
Jegn Laurits Højsgaard.

Vurderingen.

J. Guen.

En Dragkiste med 4 Stuffer 3rd Øf ØR	1. Farigve Blot - - - - - 12-
i mindre dello - - - 1 - 4 - -	6 Brastoele i alt 12R - - - - 4 - 8 -
1. Seng med 4 Stolper og Kimmel, mest blaae og hvid Hennigsd Ornhang - 2 - 3 - -	1 gammel Speil - - - - - + - 8 -
En egebeslagen rød Hulstør 3 - 2 - +	2 de smaa Skilderier - - - - 1 - 8 -
1. Jernbunden Skrin - - 1 - - - -	1 Messing Hyllyggevin med 2 de Bolle - - - - - 4 - 8 -
1. lidet Bord med bukfodder - - 4 - -	1 Par Ær Lysestager med Jern Lyse Stor - - - - 2 - 8 -
1. lidet Egeskuffe - - - - - 4 -	1 Tintallorken - - - - - + - 4 -
1. Farigve Eske - - - - - 2 -	1 Saesirkel - - - - - * - - 4 -
1. Farigve doner (= Gueri- don = lille Bord til Lampe eller Lyg) - - - - - 12 -	1 Par Ærns kedler - - - - - + - 8 -
	1 Glas Kreus med thind bog - - 3 - -

4. Par bokopper	- - - - -	1 - -	1 gamel Kamis Kattroje	- - - - -	1 - - - -
1 blaa og hvid bøllepotte	- - - - -	8	1 Par sorte Stropper	- - - - -	8
1. blaa og hvid Spølskål	- - - - -	8	1 sort Stoffe Slæderbokopper	- - - - -	8
1 brun Stropotte	- - - - -	12	1 Par sorte Stock strømper	- - - - -	8
1. Glas saltkars	- - - - -	4	2 Pargamle endesprangt Stropper	- - - - -	8
1. Pølflaske	- - - - -	6	2 Par ditto	- - - - -	8
1. klar Pølflaske	- - - - -	4	1 Hat	- - - - -	2 - 8
7. Spids Glas	- - - - -	4	1 gamel ditto	- - - - -	4
1 mindre ditto	- - - - -	3	1 Par flosset Vantur	- - - - -	1 - -
1. Stude Glas	- - - - -	3	1 brun hennigjort Reyse Slag	- - - - -	1 - 8
1. liden Flaske med Medi-	gamenter	- - - - -	1 ditto	- - - - -	1 - 8
1 liden klarkantet Flaske	- - - - -	4	1 Baschet	- - - - -	4
1. Jernhakkedam med Tid-	lochier	- - - - -	2 Pargamle Vantur	- - - - -	4
1. Jernhakkedam og Hødske	- - - - -	1	1 nye Parigne (Paryle)	- - - - -	1 - -
1 ubrugelig Jern Syrefad	- - - - -	1	2 gamle ditto	- - - - -	3 - -
1 nye hennigjort Reyse	kiotel	- - - - -	1 Par hvide flosset Stropper	- - - - -	8
kiotel	- - - - -	2 - 4 -	1 gamel brun Kiotel	- - - - -	8
1 gamel blåklet Klædeki-	tel med Vest	- - - - -	1 Rod Vathue	- - - - -	2 - -
1 sort Klædes Kiotel og Vest	- - - - -	4 - 4	1 ditto	- - - - -	6
1 reniger sort Kiotel og Vest.	- - - - -	1 - 2 -	1 gamel Skindhue	- - - - -	2
1 Par sorte Klædes Buxer	- - - - -	2 - -	1 Messing Haarde	- - - - -	2 - -
1 Par ditto Skindbukser	- - - - -	2 - -	1 gamel Klæde Byrole	- - - - -	2
1 hemmigjort Vatbroje med	Skind under	- - - - -	1 mindre ditto	- - - - -	4
			2 Parigne Kamme og treddikom	- - - - -	3
			1 halvalendt lys glens Larret	- - - - -	10
			1 alen Rask	- - - - -	1 - -
			1½ al ditto	- - - - -	1 - 8

1 ledet sth Klædeskud og	1 Messing Tobaksdåse med Ryoler.	- - - 4
14 stk. Knapper - - - - -	1 ledet Speil med fottetal	- - - 4
1 Par Sims Lædder Hænderke - - - - -	1 Tobaks Dåse og Tøngepung	- - - 2
10 stk. Drat - - - - -	1 bræ Blekhorn med handblyse	- - - 2
2 smaa bundter Klude - - - - -	1 Venne fottetal meden rød Pen	- - - 2
4 Dusin Lys Hamelhaars Kjølknapper a 10 skill. pr. dusin	2 Hovedvands flasker	- - - 1
4 1/2 Dusin Vestknapper - - - - -	1 Lignet - - - - -	- - - 4
7 Dokker Chor - - - - -	1 Par sorte Skomper	- - - 6
11 1/2 Hamelhaarsknapper og ledet brun silke - - - - -	1 Parditto	- - - 4
1 Papir Pax - - - - -	1 Par ditto	- - - 4
1 Par Hvidskaffet Knive - - - - -	1 Blekstrix med Blye Blek- horn og træ sandblyser	- - - 1 - -
1 Papirkniv - - - - -	2 smaa træskær	- - - 4
1 standerkniv - - - - -	1 Tibehus	- - - 4
1. fottetal med 3 Rageknivs.	1 stykke Malt Læret	- - - - - 2
1 ditto med 2 ^{de} kniver - - - - -	2 ^{de} gamle skørter	- - - - - 2 -
1 foldkniv - - - - -	2 ^{de} gamle skørter	- - - - - 2 -
1 bræ Læbe Lidike - - - - -	4 Par nye Halsvarmer	- - - 1 - -
1 Oliesten - - - - -	4 Par ditto	- - - 1 - -
1 Par Skospander - - - - -	2. Sægæmle ditto	- - - 1 - -
1 Par ditto - - - - -	2 nye Hals skørter	- - - 3 - -
1 Par Knospander - - - - -	2 ditto	- - - 3 - -
1 Hals Spande - - - - -	2 ditto	- - - 3 - -
1 Horn Snus tobaksdåse med ledet Messing ud	3 ringere ditto	- - - 3 -
1 lagveret Klæde Boiste - - - - -	2 ^{de} Vitteldugs Hals blader	- - - 3 -
	8 Hals Klude	- - - 1 - - 8
	3 Horgarns ditto	- - - 1 - - 8

6	Par Stole former	0-1--	1	Par gamle stoler	- - - - -	8-
4	1 Brambergs hvid Lønneklaede	- - 1 - -	1	Par gamle skoe	- - - - -	1-
4	8 Studenter kravser	- - - - -	Et Par Sko her Rye former	- - 1 - -		
2	9 Halsbind	- - - - -	1 4 Blaa Uldgarn	- - - - -	1-	
2	2 Ostlindiske Lønneklaeder	- - 3 - -	1 Et Poegron ditto	- - - - -	12	
1	1 ubrugt ostlindisk korklaede	- - 1 - -	1 4 Blaue hvid ditto	- - - - -	12	
1	1 gl. ditto	- - - - -	8 2 af Hørgarns Læret a 8 fl	- - 4 - 4		
6	2 Blaa og hvide hængjort korklaeder	- - - - -	Høgle smaa gamle Messing knapper	- - - - -	4	
4	2 ditto	- - - - -	noget garnet Lindene blye	- - - - -	2-	
1	1 gammel Solv Lønne Uhr	- - 5 - -	<u>Tøkkkenet.</u>			
4	1 Flykke til et Porslæmphaand	- - - - -	1 Haaber Prekiedel	- - - - -		
4	1 nye Hørgarns Lagen	- - - 3 - -	1 Haaber Haandkiedel med Jerngræb, vog 8 2 fl a 17 8 fl	2 - - - -		
4	1 Par Blaargarns ditto	- - - 5 - -	1 Messingkiedel med græb.	- - 3 - -		
2	1 Byggbornis Dug	- - - - -	1 Ölfieldring	- - - - -	12	
2	1 grov Blaargarns Dug	- - - 1 - -	1 dille	- - - - -	8	
1	1 Haandklaede	- - - - -	1 høglæmpel	- - - - -	6	
1	2 røngjore ditto	- - - - -	1 bogegrøn fjeldring	- - - - -	8	
1	1 par spanske Svare Læder Hænder	- - 1 - -	1 Halskædebor af Egg	- - 2 - -		
1	1 Par dille	- - - - -	1 ditto	- - - - -	2 - -	
1	1 Par børkede ditto	- - - - -	1 balle af Egg	- - - - -	1 - 8	
1	1 Blaa og hvidstribet Omverdug Overdyne	- - - - -	1 mindre ditto	- - - - -	12	
1	1 brun og hvid Bolterdyne	2 - - -	1 Spand med Jern			
1	1 Blaa og hvidstribet Omverdug	- - 4 - -	Haandgræb	- - - - -	8	
8	1 Blaa og hvid Omverdugs ditto	- - 4 - -	1 boge Læner Eske	- - - - -	2	
8	1 mindre ditto	- - - - -	1 Blæt rice Jern	- - - - -	2	

* Omverdugen er færdet af Høg og Bonnuldsgarn

1 Høkka Kniv	- - - - -	2
1 Stenknukke	- - - - -	1
1 gammel Sold	- - - - -	1
1 Mangelfjæl med trille	- - - - -	1
1 Fuerter	- - - - -	1
1 Haspela	- - - - -	1
1 Jernspand	- - - - -	6
1. Rist	- - - - -	4
1 Skorstenens Lanke	- - - - -	8
3 smaa Stenfode	- - - - -	3
2 smaa Houser	- - - - -	2
1 Prophet Pind	- - - - -	1
3 bræskeer	- - - - -	1
1 lidens sort Goyde	- - - - -	2
1 gammel Larvils Rose	- - - - -	6
1 gammel Sak	- - - - -	8
1 gammel fejrbord (=Fye-schrasbord)	- - - - -	2-8
1 Hugknub	- - - - -	4
1 Sengested til Pigen	- - - - -	2+
1 gammel Olmedagsdyne	- - - - -	4-
1 gammel Bolsterdyne	- - - - -	4+
1 gammel røddstrikket bolster	- - - - -	
Hovedpude	- - - - -	3+
1 mindre Hovedpude	- - - - -	1-
1 gammel Blaargarns Lager	- - - - -	1-
1 ditto	- - - - -	1-+

1 brebnet Skammel	- - - - -	1
5 Slykker Hylde	- - - - -	8
1 Dve Skovl	- - - - -	2
2 Skoester	- - - - -	2-

1 brebnet Skammel	- - - - -	1
5 Slykker Hylde	- - - - -	8
1 Dve Skovl	- - - - -	2
2 Skoester	- - - - -	2-

Bøger.

1 Babel i 2 ^{de} Sommer	- - - - -	4-
Aarons Brystspan	- - - - -	4-
Winsteps Livets Selvbedragelse	- - - - -	3-
Solens Bloddrodte Nedgang	- - - - -	1-8
Tornuftige Tanker om den menneskelige Førlands Krafta	- - - - -	1-
Innringning til at komme dø salig og frimodig	- - - - -	1-
Aarons Bryst Span over 3 ^{de}	- - - - -	
Mosebogs 19 Cap. 3 ^{de} U.	- - - - -	4-
Den bedendeles Kiese	- - - - -	1-
1 Psalmebog	- - - - -	1-
1 ditto	- - - - -	1-4
Christi Tord paa Horset uden berid	- - - - -	8
Worms Læns brefom Confir- mationen	- - - - -	4-
Lahesens Communion Andagt	- - - - -	6
Christians Læns sikkende Kerte	- - - - -	4-
Lindes Geographie	- - - - -	8
1 Chris felig Baminder	- - - - -	4

		45
1	Rambosch's Saliggjordelsis Orden	4
8-	1 Christelig Nyeaarsgave	2
2-	1 Prædiken over stor bedragstid.	6
-	Schandens poesi	4
-	Wadschiers Poetiske Belænknings	2
-	1 Haagebog	2
-	1 latinisk Concordantz	1
-	Lucas os iander over nogle af de historiske Boger	1-8
8-	xx Grædies ad Parnassium	1-4
-	Curtius	1
-	Wellers rejsreiser	2
-	nogle matiskerede bøger & beskriv. gæde Boger)	2
-	1 ditto Knip	2
	1 Bog med PergamentBind og næsten rent Papir	4
	2 Skues tilslætte under et Blad	8
	1 Par Svæstørnper	12
	1 gammel Metal Snmeknopf per	8
	1 Par hviride metal ditto	4
	1 Penneplod	4
	2 skipper Hælle 4fl	8
	3 bord Faareskrid	3
	1 gammel Tose med nogle Krumle	12
	1 Almanak	1
	6 Fønder 3 skpr Reg a ? - er	10-3-12

Den af dodes Færestige Anne Marie blev tilhørgt, om hvem
vidste noget mere. Heribørn tilhørende at angive, end hvad
allerede var forevist, hvortil hun svarede nej, undtagen at
det var hende bekjendt, at det saaholdet Nandest Regt tildeles
af Sognet var ubelagt, — hvorover ingen vis beregning for
denne Linde kunde gøres, og blev saa denne Forretning sluttet
og af os underskrevet.

Poul Spliid

Hans Jakobsen
Niels Andersen Glod

Årno 1762 d. 10de Marts var tilslæde i Thom Degnabolig
Skiftevitten: Prosten i Thyroling Herred, Mr Hans Cramer i Dale
(Som modtakel; Alexandri d. st. Historie af Konuen Rupes Curtius)
En bil Parnassus: Latinisk Ord bog til Curves ved Peter i at dobbelt latinske Vers

Hr. Tovel Spilid i Thun som Notarius og Assessor og Hr.
 Christen Soner fra Synderupsing forat foreløge Skiftels
 Behandling - - - Auklumen over de registrerede
 og vurderede Varer var tilendebragt - - - og blev da
 aabnet det jernbundne Skrin, som ejendom var afles-
 set efter Forseglingen. - Samme fandtes ingen rede
 Penge, ej heller Breve og Forskrivninger, der kunde tyde
 til Boens Indtagt, men samme var oppyldt med
 den af dodes Testemonio-aquadonita (= Akademisk Bo-
 geskriv). Hans Kaldes brev til Thun Degnekald, Bislop-
 pens Collats. En Del gamle Vers, samt en Del gamle
 Predikener - - - intet som Boen ~~hav~~ hav kunde
 paagjelde. (De nævnte Papirer) blev opført Ilden. De
 Kvitteringer, som fandtes blev godt og henlagt til
 Forvaring - til Brug ved nogen Gelds Afvisning
 der kunde vorde krævd - - - Pigen spurgtes - (hun
 havde hent Degnen i 5 år) - om hun ej havde
 hørt (om) den salige Mand havde haft nogen Penge
 Handel med nogen, for ex udlavet Penge til nogen
 ej have noget tilgoder, som Ilden kunde telfal-
 le, hvortil hun og andre, som var til Stede gæst til.
 kende, at det var del vel bevidst, at den salig af døde
 identificeret, han havde været her, ej har haft Penge at læ-
 ne ud, men meget mere idelig og mange gange har
 trængt til og soigt andre paa Haanden forat få Penge
 til Laans, hvilket ogsaa i Hordelashed blev stadsfastet
 derved, at Pigen Anna Marie krevede for resterende

Løn og laante Penges: Femten Rindaler, hvorom St. Tovsl
 Spliid, Hans Jakobsen og flere tilstod at være vidende efter
 den afdodes egne mundtlige Testamenter ved fuldkomne Sam
 og Samling. Foruden dette gav hun tilkinde i Dag ligesom
 ved Auktionen, at den afdode havde, for hans Afgang,
 ofte og lid sidst i hans Sygdom givet hende den Peng, hvem
 havde ligget i med Klader og Lengested, tillige 4^{fl} Uldgarn,
 som ved Auktionens Blev solgt, saavel som 8^{fl} otte Krøllerred,
 alt hun ydmigt begærade af Ratten, at hende maaatte ske
 Udlag og Tyldesgjørelse. Dernest fremstod Hans Jakobsen
 af Them og kravede 4 Rrigsdaler 6 Skilling - som ogsaa fandtes
 af ham selv under en Kalender, der laa i det jernbundne Skrin
 antegnet ligesaa. Dernest kravede Lars Holund af Them
 2 Rdl. 2^f. Lognegodset Nielis Glöd i Therr til Herredskassen
 for 1761. 3^f. - Hans Sebstrup for 1/2 Helsingør Falz 5^f 8^R. - Søren
 Rasmussen af Doreup for Malt 2 Rdl 1^R. - Erik Rødder
 3^f 15^R. - Laurits Tversen i Them for Brændevæd 1^f (maaske
 4^f) 4^R. - Christen Pedersen i Them for et Læs fra 8^R. - Jøb
 Hansen i Fogstrup for Rug og andre Ting 2 Rdl 4^R. - og endelig
 St. Tovsl Spliid 27 Rdl 5^f 10^R, hvoraf den største Del blev
 legemindret med den afdodes egenhændige Opskrift, som
 blev fundet i det jernbundne Skrin blandt de andre
 gamle Papirer, og Resten kan beries med i Hænde haren
 de Kirkebøger, som han hidindtil har i Gemme til
 hans Sikkerhed. - Flere Kreditorer indfandt sig ikke
 i Dag at gøre nogen Slags Krav, uden forhenvældt St.
 Tovsl Spliid, der havde besørget den afdodes Begravelse.

og angaa at have anvendt 20 Rialdaler. Samtlige anførte Kreditorer formodede, at dem maaatte ske Udlag af de indkommende Auglions Penge, hvilket Retten ikke kunde bevilge, forind den fik at se, om nogen Hoving, naar Proclama blevet udstedt, og som snarest skal blive besorget; maaatte indfinder sig derimod at gøre nogen Indsigelse. — Kirkejeren, højadel og velbaerne H. Christe Grabow til Ustrup og Bratskov havde gjort Einindring til Provsten om Degnebolijens Tys, og den som nu er kaldet til Dign i Them: Hans Busch var selv nævnevende at gøre samme Faastland, hvorfor deraf Retten blev udmuntet til Syvmands forrigje Vurderingsmand, nemlig Hans Jakobsen og Niels Glodt, begge af Them, som Syvs forretning brax forstog og fandt da, at Degnebolaget, som bestoer af 4 Tag Huse feydele (=omgåede) Takke og Lægter over det og kunde umulig ejer bebos, uden det med myt blev forsyrret, og kunde desuden ikke ansætte noget Tag virker end 3 Rdl. for Takke, Lægter og Arbejdsløn. — Loftet over $2\frac{1}{2}$ Spender (=Tag) var af Boq, som var ganske omstningen formulet (=bestod af Chimmel) og ulimelig at ligge længere, desbet behövdes $2\frac{1}{2}$ Tagt Tagel, som tillige med Arbejdsløn og andet blev ansat for 6 Rdl., og Skorstenen: dens beløbene Reparation 3 Rdl., siden den er brostfeldig og faldet færdig og ej længere uden fare for at gøre Skade kan blive staaende, vald 30 Rdl., som var det alleringeste Successor (=Efterfølgeren) kunde lade sig noje med efter Taxationsmandenes Skionsomhed, og de formente ellers

at ej ringere end 1. Rdl til Venduers og andre Tings Repa-
ration hunde efter Billighed udlegges: Dernæst HAns
Busch begærede, at han af Auctionspengene, naar de ind-
kommer, maatte gøres Uddrag til denne Reparation, da han
ej fandt sig i Stand den med egne Kræfter at bestride,
hvorudi Provostens ikke vilde vise nogensværighed, men
tilsætte gerne, at Hr Poul Spliid vilde til Successor
uddale af samme Tinge, naar Reparationen blev fore-
taget, saamægt som tid eftersom til enhver Ting kom-
ende behoves. Skifteformaliteten ønskede gerne at faa en Op-
lysning om de rette Arvinger, og hvor de maatte fin-
des, hvilket enige, som var her nærværende, hunde han
meddelse, hvorover han aarsagedes at lade det dermed
henhvide, endtil der ved lovlig Proglaama kan vorte
indkaldt, og da selv angive sig. Videre hunde denne
Gang ikke forelæses. — Forretningen sluttet.

Afslum ut Sympa. Cramer. P. Spliid
C. Sonner

Som nærværende: H. Busch

Som Værdelings og Taxationsmand

Hans Jakobsen. Nels Andersen Glid

Anno 1763 d. 30 April, som var Staroy Dag efter --
-- at Proglaama var udslebt -- -- havde ingeno Ar-
vinger meldt sig -- -- (men) Hr Povel Spliid,
vidste ikke rettere, end at hans af dode Fader, Hr
Jens Spliid i Søhaarup, var en Halvbroder, og Tongelug

Højsgaard, Enke efter Chr. Rasmis Lihme, var her i Køn
 afviste. Hør ved Doden var afgangsen, var ikke alene
 de nærmeste, men endog de næste Mændinger efter afgangne
 Degen Laurits Højsgaard i Henseende, at Chr. Jens Splied i
 Søhaarup var en Halvbroder og ommelotte Enke en Halv-
 soster til den afdøde Laurits Højsgaards Modt, og da Lau-
 rits Højsgaard ingen Levensvinger sig havde efterladt,
 saa formente Hr. Fovel Splied, at han Fader. Hr. Jens
 Splieds og Ingeborg Højsgaards Efterladte og levende Birn
 tilkom at arve Laurits Højsgaard, i fald noget saadant
 af døde hunde faldt. — Despaa blev paaraabt Credito-
 renne, som forhen havde angivet sig — — og de blev an-
 vist at lage ved (hos) Fovel Splied deres Belæring af de
 indkomne Højsgaards Tunge. — Hvorpaas Birna Marie
Høvingshoff, den afdødes Igneslepiej, som var nærvæ-
 rende, personlig fremstod og annammede da af hende
 kravde 15 Rdl. Jens Jensen af Tømmerby lod hende 2 Rdl
 4f, som var fornøgle Faar, han havde afkobt ham til
 at slagte. Hr. Fovel Splied kravde for udlagte Penge til
 Budleje. Tidligere delen og Skomagerloin 1. Rdl 14. Hr.
 Hans Cramer, Provst af Aale kravde udlagte Penge
 til Degnepension til Synod Vermalym (2) 1762. 2. Rdl 15f,
 som tilfaldt denne Størfoe at betale, eftersom den afdøde
 havde i levende live oppebaaren, (Pension) og da deraf over-
 blevne Størfoen ved Mission til Indlægt forfalden og
 beregnet. Det øvrige Tilkvar for Landslings Programma,
 Publication ved Ariseeme, vilde han lade hen hvile til

endelig Regning ved Skiftels Slutning. Da i saa Maader
velarværdige Her Splid havde angivet de han vedste, der
hunde være vedkommende at ryde Del, idet der hunde
bleve tilovers fra forhenvældte Creditorer og Skiftels Bekost-
ning, vilde Trostens Hans Cramer endnu oplage dette Skif-
tels Slutning i 12 Uger for at have Lejlighed til at correspondere
med de af ham forhen angivne Trængter, baade efter hans
salig Fader og salig Ingelborg Høysgaard, og blev da desbet ansat
Mandag den 25. Juli, da Skiftet under vidre Kenstand blev
sluttet.

Agitur et supra

R. Cramer. T. Spield. C. Sonnen

Som var alt det, der efter den afdøde ved Registrering blev funden	<u>130 Rdl 4 f 2 R</u>
Dernæst forhenv anførte Boens Besvarening af Geld og Brodfærdighed paa Degneboligen;	
der i alt bidrager sig til den Summa	<u>113 Rdl 5 f 7 R</u>
Skiflets Bekostning, Landskings Brogåma	<u>2 - . - .</u>
Overlissement ved Aviserne	<u>2 - . - .</u>
Auctions Salariuum	<u>5 - , - .</u>
Plaçaler	<u>. - . - 12 -</u>
Stemplet Papir til Skiftebrevet	<u>, - 3 - .</u>
Til Skrivsalarium for Skiftebrevet da intet mere var at indbringe	<u>6 - 5 - 7 R</u>
Og bliver da al Boens Udgiftog Besvarening	<u>13 Rdl 4 f 2 R</u>

Ved slig gjort Liquidation nød enhver Fyldestgørelse for det Tilbrav, som var anmeldt, og der blev da intet tilbage til nogen Deling. Vurderingsmænene, som havde haft Møje og Besværing, eftergav deres Prætension. Blev saaledes dette Skifte sluttet.

et lumen et supra

H. Cramer. P. Spiliad. C. Sommer

Som Verdens end

Hans Jacobsen. Niels Andersen Glod

Thyrsling-Vrads Herreders
gyldige Skifteprotokol. Folio 49b

Skifte efter Madame Inger Windehilde, født Hoff - 1781.

Torsdagen d. 17. April 1781 maatte annes som 30te Dagen
efter den d. 15. Marts bortlodde Madame Inger Windehilde
født Hoff, sidenvært 30te Dagen formodelst i indfalden-
de Paasketrygghed af hundre iag blæses, indfandt sig i
Degnen i Them St-Johan Frederik Windehildes Huus:
Provstens Christian Frederik Hagaard, Prostume Fensborg
fra Helsingør og Friborg fra Nørre Snede for at foretage Skifte
og Deling mellem Enkemanden, formonde Johan Frederik
Windehilde og hans eneste Barn og Datter Ingeborg
Nicolene Windehilde, som nu var i sil 16^{års} Aar,
efter formonde deris afgangne Hustru og Moder. Der-
dernommande var Laurids Henriksen Hölland og Lau-
rids Jensen Snedker. (Herefter kommer Listen over og
Vurdering af Boels Jordhold, og dette er under krevet
af Friborg, Hagaard og Windehilde, samt Vurderungsme-
dene.)

Sagen stod desværes hen til 25 Januar 1782, da Skifte-
retter igen blev sat i Them. Windehilde blev spørgt,
hvorettes han havde ladt sig med Dattersens Lov o. s. v.
Han svarede: „at som han hidtil havde vist sit om-
me Kjæstelag for sit Barn, og efter hvem opdraget

Bla 2de 1790
vidt Urmøge
sted Surup,
forn. Glænde
af Frihushuset
Kunndillithum
22/4/1766

hende til det, som kunde være øytligt og ansædligt for
 hende, saa formodede han, at ingen bivlede paa, han jo nem-
 ledes vilde sige for hendes bedste og ej alene se at faa hende i Ge-
 nesto hos skikkelige Folk, men og unde hende den Del af Boot,
 hende kunde tillomme, hvilket han syntes rettelt og øytligt
 kunde ske i Vares efter skele Uerdering, siden hun allerede var
 saa voksen, at hun selv kunde beopagle, ja trænge til at
 benytte sig af sin salig Moders baade Linnedtoj og Klæder, ja
 og behøve Dragkiste og Sengeklæder, som hendes salig Moder
 havde tillankt hende, hvilket alt han frygtede ikke ved
 auktion at kunde udbringes til sit fulde Værd, især da
 man ej kunde formode saadanre Leebhaverer, i denne
 langt fra Hobbeder liggende Ege, der kunde have Lyst
 ellers tone til at købe saadan, ligesom han og saa unsaa
 denne Skiftemaade overens stemmende med allernaadig.
 De Lovs Indhold, Pag 531. Datteren og ønskede og bad om
 at maatte faa sin salig Moders Klæder af Uldtoj Linned,
 samt hvad andet hendes salig Moder havde tillankt
 hende, saa vidt hendes Del deri kunde blive. Hvad Credi-
 og Debitorer angik, da svarede Enhemanden, at han ej
 vedte noget i nogen af Delene, der kunde være Størvoet
 til Fordel eller Skade, men han alene for sin Del forlangede
 Vedslag for Behostning paa sin salig Hones Begravelse med
 16 Rdl og ligesaa meget at øyde forud til sin egen Begrav-
 else, nemlig 16 Rdl, salt 32 Rdl, da han for Resten love-
 de at holde Skifferretten angerlös for Hvav efter hans
 salig Hone.

Skifteetten gik hellind paa Undekildes forlag.

Registreringssummen var i alt - - - - - 188 Rdl. f 2 R

1) Bekostning paa den salig Konges Begravelse og	
2) Uderlag for Degernes Begravelse - - - - -	32 Rdl. f 1 R
3) Stemplet Papir - - - - -	1 - 3 - -
4) Skifte Salarium - - - - -	(2) . - 3 - -
5) Skiftebrevets Bekostning 5 Stk 3 f	2 - 3 - -
<u>Summa udgitt 36 Rdl 3 f + R</u>	

Beholdningen til deling bliver den Summa - - 151 Rdl 3 f 2 R
Delin henvende Loddet, bliver pa hver Lod - - 45 Rdl 4 f 9 R

Dosse Penge til Dalleren bliver udtagt i følgende
Varer efter Vandringen, nemlig:

1. Stoffet Sojje - - - - -	Rdl. f 12 R
1. Fløjlets Lyse - - - - -	1 - 2 - -
1 liden ditto Muffe - - - - -	1 - - - -
1 Gros de Tours Peltz - - - - -	6 - - - -
6 Stk. Underlinned - - - - -	2 - - - -
1 Blaa Forklade - - - - -	1 - - - -
12 Stk. Knipplings Nattøj - - - - -	2 - - - -
6 ditto uden Knipplinger - - - - -	3 - -
8 Hørgarns Kalsblader - - - - -	2 - 4 - -
4 Blaa og hvide Lombblader - - - - -	2 - - -
1 hvit blommet Klæde, gammel - - - - -	1 - 4 - -

1 hvid Lerredst Forklade	- - - - -	Røl 37 - ,,-
1 ditto Duritbroken ⁽⁷⁾	- - - - -	3 - -
3 Stk gamle Hartuns Forklader	- - - - -	1 - - -
1 rød ditto	- - - - -	2 - -
1 Par Manshetter af Knipling	- - - - -	2 - 12 -
3 Par andre ditto gamle	- - - - -	1 - -
3 Stk. Silkehuer	- - - - -	• - 2 - 4 -
2 hvide Lerredst ditto	- - - - -	• - • - 8 -
1 sort Florshalsblæde	- - - - -	• - - - 12 -
2 Hoved Satte	- - - - -	1 - - -
1 blaa Hertses Hølle	- - - - -	4 - -
1 rød og hvid ditto Skjort	- - - - -	2 - - -
1 blaa Damaskes Hjort og Troje	- - - - -	3 - - -
1 gørn Blommet Damaskes Høle	- - - - -	6 - - -
1 violet Hølle og Skjort af Lirts	- - - - -	3 - 1 -
1 rød og blaa ilden Damaskespætte	- - - - -	2 - - -
1 rød Hartunes Troje og Skjort	- - - - -	2 - - -
Sengeklæder.		

Nel en rød Olmendags Overdyne	- - - - -	6 - - -
N:2 en blaa og hvid Bolsterunderdyne	- - - - -	8 - - -
N:3 en ditto ringere	- - - - -	6 - - -
N:4 en Bolster Hoveddyne, blaa og hvid	- - - - -	2 - 4 -
N:5 en ditto	- - - - -	2 - - -
N:6 en ditto	- - - - -	2 - - -
7. Stk smaa Væggepunder	- - - - -	2 - 1 -
1. Klæbokste af Fyr	- - - - -	2 - - -
1. Klaver	- - - - -	2 - - -

1. Rejse Kuffert - - - - -	2 Rdl. & P
1 halv Dusin Tintallørskener - - - - -	3 - 8 -
1 Assiet Fad - - - - -	1 - -
1 mindre ditto - - - - -	12 -
1 Hobbergryde - - - - -	2 - -
1 Melon Form - - - - -	1 - -
<u>Summa</u> 75 Rdl 47 9 P	

Deraf skal Wndekeilde lade Datteren faa til Brug, hvad hun efterhaanden behovet. Resten skal han passe paa, lade det ligge i god Bevaring og udbanke i Solskins Udg i det mindste en gang om Aaret og glæde paa Fortængende Overformynderen det forevisse, ligesom Datteren blev forbundet til at sy kendelig Markede derpaa med et nummer efter Fortælingen eller og med sit Navn, om hun syntes derom. Skulde noget deraf beskadiges eller bortkomme eller forkommes, bliver Faderen forbunden at betale det efter Vurderingen.

Them Præstgaard d. 22 Junii 1782

C. F. Tagaard

N. Friborg . E. Iglytte .

Saa egne og Datterens Vægne som Væge

J. F. Wndekeilde

Som overværende Vurderingsmand

Laurids Henriksen. Johan Madsen.

Enkelte Poste i Registreringen af Boet:

Een øje Dragkoste tilhørte Datteren --- Rdl. & P

Af Tækurer havde Windbilde:

1 sort Hø 8 ^{te} Star	- - - - -	4 Rød. • ♀ • R
1 broget Hø 9 Star	- - - - -	3 - - - -
6 Faar, hvoraf 2 tilhørte Datteren	- - - - -	1 - 2 - -

Af Solstøj havde han følgende:

6 Stk. Solv Paeskeer	- - - - -	1 - - - -
8 Stk. Solvspiseskeer	- - - - -	4 - - - -
1 ditto Pebber Klemme	- - - - -	2 - - - -

R
Thyrsling Vorads Hærreders
gejstige Skifteprotokol 1766-1809.

Folio 59 b. 1.f.

Skifte efter Gjertrud Cathrine Windehilde
Søster til Thor Degnen J. F. Windehilde

1785 d. 15 April indfandt Provst'en i Vorad Hærred og Sogne-
præst for Thor Degnighed Christian Frederik Søgaard sig i Hem
degnebolig efter Degnen for samme Hærredes Sogn. Johan
Frederik Windehilde han i Begarings forat gengisbreve og for-
segle, det som forefandtes efter den i Dag afdøde hans Søster
valig Frøfue Gjertrud Cathrine Windehilde til videre Skifte
og Deling mellem den afdødes Brønner, som er for-
meldte Sr Johan F. Windehilde, som er Halbroder til den
afdøde og bivende Halvostre, nemlig veladde Madame
Ingeborg Marie Windehilde, Enke af afgangne Knud
Cramer, Sognepræst til Allerup og anmentede Hærredes
i Syd, og veladde Madame Bebecca Margaretha Windehilde,
som er gift med Hr Kjøpmann Blægesen i Syd-
schor. Ved denne Forretning var ingen af Brønnerne til-
stede ud bortemeldte Sr Windehilde. Mandene af hem
Bey. Niels Andersen Glod og Lars Jensen Ingholm Narva-
relse forsegledes og optoges det som forefandtes den
afdøde tilhørende nemlig: (Her nævnes i store Tegn):

Torsdag d. 17 Maj var Skifteretningen i Thor-
Windehilde havde skrevet Brønnerne, men ingen

uden han indfandt sig, dog havde Madame Cramer, boende i Odense tilskrevet ham og givet tilkendte, (at han velde have det,) som hende hunde tilkomme efter den afdøde.
(Herefter kommer Registreringen saaledes:—)

1 Fyr. Egy. Dragkiste med 4 ^{te} Skuffer, derud i fundes i den 1 ^{te} Skuffe — — — —	2 Rd. 4 ^{te} . R.
1 Kartuni's Forklade — — — —	1 —
1 Kartuni's Trøje — — — —	1 —
1. Kamlefases Trøje — — — —	8 —
1 Kartuni's Forklade — — — —	12 —
1 Hørgarns Halsklaede — — — —	6 —
1 Sax — — — —	4 —
9 Stk. Hagehatter — — — —	8 —
4 Stk. Snipper — — — —	4 —
1 Sykuro — — — —	1 —

I den anden Skuffe.

1 Fløjels Kyse — — — —	1 —
1 Par Blommet Manshætter — — — —	8 —
4 Hørgarns Halsklaeder — — — —	6 —
6 Snipper — — — —	1 —
2 ditto — — — —	2 —
4 ^{te} Nattekapper — — — —	4 —
1 Hagehætte — — — —	2 —
1 Baske og et Speglehus — — — —	4 —
1 Par Hale former — — — —	2 —

I den 3de Skuffe.

1 gammel rød Silke Kaabe — — — —	2 —
----------------------------------	-----

1 grøn høyengjort Troje	- - - - -	Rdl 1 f. R
1 Sirkse Skjort	- - - - -	2 - -
1 Silkeljole blev angivet og tilhørinde Broder = datteren Nagoline	- - - - -	- - - - -

Iden 4de Skuffe.

1. Kartens Skjort	- - - - -	1 - -
1 gul Silkeljole og Skjort	- - - - -	4 - -
1 gammel sort Flonets Kjole	- - - - -	3 - -

Viderefandtes:

1 Psalmebog	- - - - -	2
1 Bønnebog	- - - - -	2
1 Sykkrin	- - - - -	1 - -
1 Spejl	- - - - -	1 - -
1 Viseroværk (Sluer med 1. Viser)	- - - - -	4 - -
1 Fjerdring	- - - - -	8
1 Trebenet Stol	- - - - -	1 - -
1 Grønbotte	- - - - -	2
1 mindre døllo	- - - - -	1
1 Haspetrae	- - - - -	1
1 Spinderovok	- - - - -	8
1 lidet Skebord	- - - - -	8
1 Halvkiste	- - - - -	2 - -

Tidenne Halvkiste fandtes:

2 ^{de} Blaa uldne Forklæder	- - - - -	1 - -
1 grøn Hverkenskjort	- - - - -	12
1 rød Vadmelsskjort	- - - - -	1 - -

2de Par hvide uldne Vantler - - - - - 4

2 de Far uldne Strømper	- - - - -	Rdl 0 f 4 R
1 gammel Stoffes Skjort	- - - - -	4 - - - -
1 grøn stribet Troje	- - - - -	6 - - - -
1 brun Hverkens Troje	- - - - -	6 - - - -
1 ulden bundet Troje	- - - - -	4 - - - -
1 gl Blaargarn Serviette	- - - - -	8 - - - -
Wende Bl. Underlinned	- - - - -	12 - - - -
1 Blaargarns Haandklæde	- - - - -	2 - - - -
1 Sengested med bla og hvid Omhangt	- - - - -	deri førelles:

Nº 1 en blaasribbet Olmerdyne	1 - 2 - -
Nº 2 en blaasribbet Bolster Hovordlyne	1 - 2 - -
Nº 3 - ditto - ditto	4 - 2 - -
Nº 4 en blaasribbet Bolster Underdyne	1 - 1 - -
1 Far gamle Blaargarns Lagene	3 - - -

Summa summarum 13 Rdl 4 f 6 R

Wendehelde meddelse, at han af dode Soede havde en Lovelod efter sin Fader, den var stor 175 Rd़ og var slavende under Nasum Herreds gyldige Jurisdicition i Tyris Stift hos Overforning underen Ebel- annerdige og højlede Hr Prost Langhoff, Sogneprest til Nørre Lyndelse Menigheder og boende i Lyndelse Preste- gaard, for hvilken der han vendede bemelde Hr Prosten til sin Fad gjorde Rede og Reclighed (Reclighed), naar han fik Underskrift om dette Dödsfald. Hwæl Wendehelde havde tilgode efter den af dode, derom skulde han give nærmere Oplysning, naar han fik sine Medarvingers

Tænke at vide, om de vilde præstaa nogen Del i den afsløret leden Efterladens kabrer, eller om de inddbyrdes kunde forenes om at skifte det. Winkelhilde lovede at give Arvingerne Meddelelse om Skiftefornelningen og Provsten gaa Tysk Opsigelse af Pengene. Skiftet opstilles til 28 Maj
 Hagaard. Niels Gled. Lars Jensen. Winkelhilde.

1785 d. 28 Maj. Skifteretten fortsat. - Winkelhilde havde intet Svar faaet fra de formænnte Arvinger. Han bad Provsten skrive til Arvingerne og foreskille dem - »deliden af dodes ringe Efterladens kabrer, del den Besværlighed og Bekostning han i mange Aar havde haft paa denne sin afdode Søster, da han boede, da skulle derved beveges til at give ham deres Støbant og overlade ham det hele uden at fordrue nogen Del med ham, idet mundtlig formodelede han saa derved des hædigere Svar, da han imidlertid skulde være ansvarlig til alt denne Sterfbo tilhørende". - Provsten var "meget villig destil
 Anno die et logo ut supra
 Hagaard. Winkelhilde.

1785 d. 8de Juli: Skifteretten mødte egens (Kes nævnes Winkelhilde, Haderly og Vellandi). - Peder Bagesengor Vanskelys heder, han beder Provsten meddele sig, hvornegot den af dodes Efterladens kabrer beløber sig til. Han forlanger, at Provstens selv (Hagaard) skal sende Meddelelse demom og lage sig af Arvingernes Interesser. - Søsteren skrives til Provsten - blandt andet: --- Min Broder blæskew mig min Søsters Dodsfall

og forlangte mit Aftale uden at (sig) faa noget, men vel
min Broder sende mig 20 Rdl, saa skal jeg skikke mit Aftale.
Jeg udtalte mig, at Deres Veloverværdighed vilde have den God-
hed at hilsene min Broder, det ved Juletidet skrev mig til,
at min salig Foster levede af Spinoden, som virkelig gjorde
mig ondt, da jeg aldrig vidste andet, end han var i hans Huse,
men nu i hans Brev skrev han, at han havde forvoldt hens-
de, som jeg syntes, han ikke kunde tale om. Det er Følken-
des Pligt at hjælpe hinanden, og helst, naar de ikke have
forvoldt Skabnen selv. Den sid salig Foster kom til Ylliane,
kom min Morforældre, som levede i nogle Aar, efter jeg
blev Enke, deres Søn og min yngste Foster, foend hem blev
gift. Hvornast jeg forblever. etc.

Odense d. 8 Junii 1785.

J. H. Windehjeld sal. Crammer.

Bemærkning: Meningen i næstsidste Punkturn af dette Brev er sandsynligvis, at Brewskriversken, sambig med at Fosteren kom til
at bo i Hjem hos Broderen, kom hun til at bo hos sine Morfor-
ældre i nogle Aar — sammen med, eller maaske hos deres
Søn og — hendei Foster — . Foster J. H. W. syntes at sigte Bro-
deren for, at han ikke har været god mod den afdøde, og Uld-
trykket, naar de ikke have forvoldt Skabnen selv, "er maaske
en bitter Skade rettet mod Broderen i Hjem, som selv have-
de forvoldt, at han ikke kunde komme i Prætestilling, men
mødte leve i Fattigdom m.m. som en maadelyg Degr.

G. Pedersen

J. H. Windehjeld udtales nu Vindelhjelds signatur sine Medar.

vinger, hvorledes de — „uagtet de ingen Del havde lagt med
 ham i den Bekostning, han i 18³. Han havde haft paa sin
 salig Foster, hvorom han dog havde bedet og tilskrevet dem
 men ikke facet nogen Hjælp eller Svar fra dem, paastode
 dog nu at lage Del med ham i det lidet, han efterladt sig;
 han saa og foruds, at der ikke, naar han skulde have sin
 billige Fordring betalt, kunde blive saa meget til Del for
 begge hans Medarvinger, som den ene af dem havde forlangt,
 nemlig 20 Rdl.“ — — — Han fremlagde nu en Regning
 paa de Bekostninger, han havde gjort paa den af døde,
 saavel i leverende Liv som paa hendes Begravelse. Han
 bedrev — — — at beholde det lidet Bokab og Klæder, den af døde
 havde efterladt sig — efter Vurderingen, uden Auation, som
 vilde paafoere ham Bekostning og Utlægshed i sit (-hans) Hus,
 som han ej kunde taale, og (hans) bad arbedigt, (at) hans
 Regning maatte vorde denne Forretning indlemmet,
 og at Mr Prosten, som var den salig af dødes svage og
 skræbelige Tilstand bekendt, behagentlig vedte give sin
 Eragnings paa den gjorte Saastand. Prosten modtog
 Windehildes Regning og oplaede den, og, som han noje
 kendte den af dødes Skræbelighed og Ubekomhed til at
 fortære noget til sin Underholdning, viser i de sidste
 fem af hendes Leverar, da hun var fulget af Vak-
 lessot og mere maatte ligge end vase over Senge. En-
 hver hunde og med ringe Brug af Fornuft skonne, at
 hendes Rentepenge 8te Rigsdaaler, som i nogle staar

var formindsket til 7 Rdl. og kunde være klakkelig til
hendes Underholdning, følgelig, at hun ej kunde veder-
legge sin Broder i levende Liv den Hjalp og Forstærkning,
han havde givet hende, og hvorfor han nu krævede Beløb,
da hans egne Omstændigheder og ringe Indkomster ej
laalle uerslattede Omhændninger. Ansaa Regningen
meget billig, og kunde ej forestille sig, at nogen for-
nuftig vilde eller kunne modsige den. — Den an-
føres saaledes:

Regning paa det, jeg havere tilgode efter min salige
Søster Gjertine Cathrine Wundekilde:

For Husleje, Hædebrand (= Hædebrandsel)	
og noget ugentligt Lversophold af Brod,	
Mælk, Smør, Fl., Ost, etc. i 13½ Åar a	
8 Rdl aarlig, er - - - - - 108 Rdl. f. f.	
Exbraskatten i samme Tid - - - 13 - 3 - -	
Offer til Præster paa Højdeerne i	
bemeldte Åar - - - - - 13 - 3 - -	
Hendes Lygdom og ved hendes	
Begravelse udlagt - - - - - 22 - - -	
<u>er i alt 157 Rdl. f. f.</u>	

Først undgaa Vidlo'slig hed i Skiftebrevet, har jeg
ikke saa nige spøgelser ved enhver Udgift, men trov
at vedkommerne vil finde, at det anførte billigt
og ret, og at jeg burde haft mere, men er fornuftig
naar min for Skiftebrevet gjorte Bevægelse nuad

Blev mig assordest

Themb Døgnbølgen d. 8. Juli 1785

Windehilde

Under den videre Behandling i Skifteretten forlangte Provstens, at Windehilde skulde give 10 Rdl. nær han vilde undgå Auktion, saaledes, at Bohavet altsaa satte til 23 Rdl. 4fl. 6R -- Windehilde vred sig stort derved, men gik dog ind derpaa -- Pengene fra Provsten paa Fyn kunde først faaas til 11 December, og Skiftet blev derfor udsat.

12 December 1786 ble Skifteretten sat i Døgnbølgen i Thrm. Provstens Langhof havde sendt de 175 Rigsdaler. Opgræd angaaende denne Pengesum var saaledes:

Kendes fulde Fadren og Modrenearv, som Nasium Herreds Skifteprotokol udviser var i alt -- - 200 Rdl. 4fl. 6R	Hertil 1/4 Års resterende Renteklitafrije
11 Decembers Capital 175 Rdl. -	<hr/> 3 - 3 fl. R
	<u>Talt 203 Rdl 3 fl. R</u>

Fragsaar:

1) Odense, Aaret 1780, da Capitalen blev opsaat tog oversat, for Publikation i Odense Avis - - - - - Rdl 3 fl. R
2) 1781 oplog hem til Fornedenhed - - - 3 - - - -
3) Lemplet Kopir til Capitalens Opgræd i afregte Juni Termiin - - - - - 6 - - - -
4) Forlovs Penge efter Loven - - - - - 1 - - - -
5) Posto mellem dette og Odense for kom- mende og gaende breve med Rentu og

Krittering i 5 Aar	- - - - -	Rdl 14 4R
För min Skrivning og Ulykkehed derved	- - - - -	
i samme Tid	- - - - -	1 - 4 - 6 -
		<u>Fraaer 28 Rdl 3 J - R</u>

Nørre Lyndelse a. 25 Januar 1786

L Langhoff.

Provst Hagaard beregnes overi Skifletten Boch's Forbagt vælt	- - - - -	198 Rdl 4 6R
Udgifterne er: Windehildes Regning 157 Rdl.	- - - - -	
Provstens Regning	- - - - -	6 -
Skiftebekostningen	- - - - -	9 1/8 R
Kok 1 Rdl. omsteges til Kunderingenmanden	- - - - -	
Udgifterne vælt beliber sig saaledes til	- - - - -	17 Rdl 2 J 14 R
		<u>Bekoldningen 25 Rdl 2 J 14 R</u>

Deraf tages Degoren Windehilde som

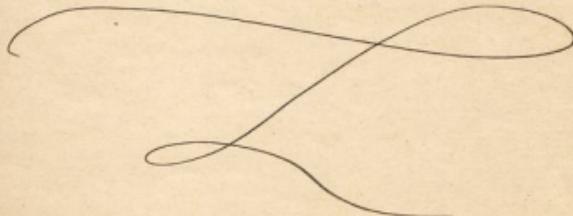
Hælbroder 2/3	- - - - -	16 Rdl 5 J 14 2/3
Halsvosteren Ingeborg Maria af. Branner	- - - - -	4 - 1 - 7 2/3
Og den 2 ^{de} Halsvoster Rebekka Margrete, gift med Kobmand Pagesen Schjelshøj	- - - - -	4 - 1 - 7 2/3
		<u>Summen 25 Rdl 2 J 14 R</u>

Skiflet sluttet 12 December 1786

Thyrsling-Vraads Herredes Skifteprotokol
1766 - 1819. Folio 63b. har følgende:

Anno 1788 d. 6. Januar, dode Skoleholder Søren Jensen
i Asklov Skole, som var gift med denne Jense datter,
men havde ingen Barn med hende. Med sin første
Kunst har han en æresten Son Christen Søren-
sen, Købmand i Them Bye. Mellom denne
bemeldte Christen Sørensen og Skifmoderen er
der oprettet venlig Forening og for arven givet
følgende Aftale.

Christen Sørensens Aftale oplyser ham, at han er
venlig forenet med Skifmoderen om det hele, og
at alt er ordnet, — hvorledes findes ikke. — Han
har underskrevet dette 27 Januar 1788

Fallenbeboere og Vissing Skole.

Dokoppen og Pufforrigheuden
Køpibog 1742-1746. - 3 Rev

Aar m. Køpibogen

Skrevet af C. Jeuri (1775) angaaende Fallenbeboernes
ernes Præstegård, for at være hentning ent til Skolehol-
deren i Vissing

Jamme Køpibog

6 Januar 1776.

Fra det Kongl. Danske Sangelleie er sendt til vores
Ekklæring vedlagte Memorial fra Proses-
rator Bruns Enke, hvori hun anholder om den
hende tilhørende By. Fallen Beboere Befrielse fra
at være døbt af Hr. Justitsraad Thygesen for det reale
tingent til Skoleholderen. Wissung m. v. Vi kunde vel
ikke befalde Saadan kendis Begræning, som aldeles
mod Skoleindretningen og derom engangne Aar-
ordnungen, og icke Sangelleets Skrevet under anden
23. Juli 1767, men da de Fallen Beboere skal stan-
i den formening, at nuas Skole Lønien på hele
Districtets Hæsthorn er ligeligt repartert af os.
Vi saa meget, som udfordres, i hvilken Henso-
ende Madame Bruns og formens, de ere for-
nømt, saa maa vi her ved arbodigt have Os uddedot
Deres Excellences Ekklæring, om saadan Formening og
kan have nogen Grund, hvilket vi og formodes, siden
Deres Excellence skal have tillidt Sædverdens Ford-
dovelse ved Militær Execusioen, da samme dog
ej i Middelbyghed har kundet erholdes. Et udledet
Og iftemodtil med saadan Deres Excellencies Ekklæring
bekydet remitteret. — T. M. Bildsøe.

Harkies Bespørsker. Reversal VIII
Journals over Expeditionen ved
Bispelandskabet, jorral, 1798-99.
N° 296.

Sælten Mandag Vessing Høle

Samgældet d. 28. Sept. sendt til Østbl. en Ansøgning fra
Selvgerve i Sælten og Fem Byer, betræffende Omhoorbningerne
paa Vessing Høles Reparation, sammeis Udvældelse af Distrikts-
lets Beboere — Den 3. Aug. sendt Provost Schytte til Østbl.
Den 28. Aug. tilbørl kom sammen med Bilag fra Lits. a til Ø.
24. Aug. tilbørl Provost Schytte, hvoreud Ansøgningen fulgt
med. — 7. Sept. kom Skr. med Ansigts. tilbage med
2. Bilag. 27. Nov. tilbage sendt med Erklæring.

Harkies Bespørsker
Beslippning Helsingør
København 1796-1799. 7. Rest d. 328.

Til Provost Schytte 3. 1798.

Angaende Omhoorbningerne ved Vessing Høles Re-
paration, udvalgt af Selvgerve i Sælten — Provosten skal
indhente justitsraad Thyggesens Underskrivning og Oplys-
ning om Fremgangsmæden ved Vessing Høles Vand-
sætelse, hvilken tilbage med Provostens Erklæring over
Sagen sendes til Helsingørheden.

Til Provost Schytte 24. 1. 1798

Svar fra Schytte og Thyggesen, hvis Erklæring ikke
har oplyst, hvad Helsingørheden ønskede at vide
i henhold til Sælvens mandens Erklæring Besvæ-
ring — Denganglig Degnebolig i Vessing var bort-
solt og Stokhuset forvandlet til Degnebolig. — Bi-
sloppe, at Sagen ikke bør forliges i Samtiden, da
Hogen visstnok har nogen Grund. Desonstius Be-

retning om antal Tag i Stolhuset - for Nyandretning.
ges og me efter derne. — Da der var Tale om Farsh-
ning paa Loftet i Vissing Skole og dermed menes Bi-
shoppen at Loft og Tag beskadiget — Des bedes om
Forklarerig

Sagom Salten Skole.

Aarhus Bispearkiv. Rev. 7. Fol 328.
Journal over Expeditions ved Bi-
spekontoret for 1797.

Nr 603.

Kommunen begav 100 Rigsdaler
fra Kongen til Salten Skole.

Samme d 13 D. br. 1797. Hr. Kommunen begav, at da Sal-
ten Skole nu er opbyggt, og han af Bygningserne er for-
langt til at modtage de 100 Rdl. som Hr. Mys-
estat til Skolen Opbyggelse allerede givet han
skabet, at han da måtte foranstalte benæm-
le 100 Dkr. anrist til Modtagelse paa Skanderborg
Amtsøde.

Hørket er fojet: Journalens Margin: den
19 Decembris inde sendt med Forestilling til Can-
celliet.

Journal 1797. Nr 56.

Modstand mod Skolen

Bangelli d. 28 Januar: angaaende de 2-de Mand
i Salten By: Jens Christensen og Peder Nielsen,
som har noget til at delbage i de Bonkhofnings, som

med den nye af Bymændene oprettede Skole vel medgaa. Bør bringes del at bidrage til samme Indretning, da de øvrige Bymænd on ikke samme Skoles tilværelse.

Den 3 Februar kom kommunicert Hørnads førsle Holst og Trost Schytte. — Den 8. April kom mættet Førerestilling fra Bymændene, at de 2de endnu vægdede sig.

Den 19. Maj tilkrevet Holst og Schytte.

Den 11. Juni kom Brev fra Schytte.

Den 26. Juli kom Førerestilling tilbage fra Holst.

Den 12. Juli kom Brev fra de 2de Mand.

Den 22. August. Skrivelse og sendt al Ting til Cancelliet.

Den 7. Februar sendt Etklæring tilbage.

Darhus Bispearkiv.

Vedslagsbog. 1807.

Bispevestals i Them. 8/1807.

Bisloppeens Skrift i Vedslabs protokollen er delvis lærlig og delvis vanskelig at læse, men der fremgår følgende deraf:

Sælten By, som hører under Them Sogn er for en Del Når siden oprettet en Skole; i hvil Opførelse samtlige Bøbøre har været enige, en Smid(?) nedsatte sig i Byen: — — Denne nye Mand vilde ikke bidrage til Skolen og derved bragte Kludder i det hele. Des blev sendt Klage til Bispeholte Jansen, og denne igangsætte Sagsanley mod By. En efter forlægen Fordberetelse til Cancelliet, som resulterede at den genstridige Mand blandtindt til at være selv (tilhøje med de andre mænd i Sælten), saaont betale en Melkt for sit uelovs

81

lige Forhold." Resolutioen herom blev nu over-
ladt til Herreds fogden til Gennemförelse af det
paabudne. — Navnre Rettens Haandhæv lader
til at have ladet Sagen trække i Lang drag, saa
at Paabudet fra Cancelliet ikke kom til Udførelse,
men de paagældende fordeles med Henvigtretter,
og i det forstørre voldet gæmle, og Resolutiet blev
attet at Poleraceenet ikke kom i Orden i Falben Byg.
— Denne Byforlycence og nu nærmere Undersigelse.

Biskoppens Journal 1807.

N° 626.

Jens Lindé og Salten Skole.
5 August 1807.

Salens Gaardmandsene beder, at Jens Christensen
maa tilpligtes at udrede han's Andel til Salten Sko-
le's Islandsattelse. — Tilføjelse:

- 2 Oktober til Amtmand Rosenior.
- 6 Oktober sendes Forstilling fra (Udvalget)
- 13 Okt. kom Sværmed Bilag
- 20 Okt. Udsendt Provost Schyffle. Belagset
- 17 Nov. kom samme tillige fra Provost.

Biskoppens Korpibog 1806-1809.

Martius Speciale 3. Rev. Ed. 283.

N° 44

Jens Lindé og Salten Skole.
2 Oktober 1807.

Til Amtmand Rosenior Ringkøbing.

Af endlagte Forstilling, som i Anledning af
mine Visitationer i Syrsing Vads Herrred er mig til-
stillet, vil Dere's Højvelbaaerkedt behagelig diffare

at des i Anledning af den forbudte Skoleundervisning i Sælgen gøres Uanskeligheder imod Forsteningens Frimme af Jens Christensen og af hvo. følgende Genpart af det Kongl. Evangelies Resolus. kon, dateret 28 Januar 1797. vil det derfor ligedes behageligt erfares, at fornævnte Skoleindretning er bifaldt, og at Jens Christensen Indvenden ikke ere anseet for at være af nogen Vægt. Jeg maa derfor gennskyldigst anmode D. H. om at ville behageligt i Overenskommelse med Anordnungen gørre foranstalte, at bemeldte Jens Christensen vordes tilpligtet at udrede det Bedrag, han som Beboer og Harkornsbruger er pligtig til. Idem at udrede. Om gunstig Associering er jeg forvaret; imidlertid vilde et Far Ord fra D. H. om sagens Afgørelse snarest muligt være mig behageligt at imodtage

Birch.

Biskoppen's Kopibog 1806-7.

8 Rev. Fd 283.

Jens Linde og Sælgen Skole.

20 Oktober 1807.

Til Hr. Provst Schytte-

Hvad Amtmanden over Ringkøbing Amt har foreanstaltet i Henseende til de af Jens Christensen i Sælgen gjorte Uanskeligheder og Benagelse af Bedrag tilden des indrettede Skole, vil D. H. behageligt erfare af hofolgende fra Hr. Hammerkørs Rosemoor omig sendte Genpart af den af ham til Herredsfogdene udskrevne

Oordre. Med Tilliges endelses ved dette Document
for jeg lillige forvente nærmere Erfberetning om Sa-
gens nærværende Beskaffenhed, og hvornot de spesi-
le Foranstaltninger have virket til Fremmedeho-
Opnacelse.

Birch.

Theim Skole's Fortaldenhed.

Aarhus Bispearkiv
Visitatsprotokol 1807.

Besøvistads i Thiem
8(?) August 1807.

Arm. Skriften i Visitatsprotokollen er meget
vanskelig at lyde og ofte delvis uleselig. Efter-
følgende er derfor kun et fuldt gengivet Uddrag
af Hovedhullet, saaledes som det saa nogenlunde
sikkert har kunnen gengives. - Ordette. Gengivet
ses i mørkede med "

Efter Visitations Plutning: Herhvar fremstod en Mand
af Mørigheder, hvis Navn ikke er angivet. Han kla-
gede over Skolevaensels Fortald i Thiem By og over "Total
Mangel paa Undervisning". - Bisshoppen udspurgte
Manden og de tilstedevarende, hvor blandt Præsteren
og Døgion (Michael Hornszen og Windelbilde) hvad
Svaragen var, og han fuldt ud af deres Videnlaelse, at
Skolehuset var saa forfaldent, at ingen Børn kunne
møde deri til Skolegang. - Bisshoppen mente, at
Mangler af den Art kunde og burde der, saaledes Bød
paa. - Lige med det samme gik Bisshoppen hen for
at se paa Skolehuset i Samling med hin Mand

og en stor del af klerigheden saamt Presteren". Derefter
skrives Bisshoppen følgende om Skolebygningerne som
laai nærværelse af Kirken og forefanadt den - - -
- - - ødelagt tilmed da Tøjet var sammansinket,
Væggene udbruede. Skoleturen nedfaldet, Dører, Chorher-
er, Loft - - - hus og - - - borte". — Bisshoppen fandt
dog, at Bygningen egentlig i sig selv var - " i en
ganske god Stand, saaet hele Bygningen uden
synderlig stor Behandling kunde sætte i Stand.

"Jeg (Bisshoppen) forelagde Manden (Salgeren for-
modentlig) det Spørgsmaal, om det ikke var Sko-
ledistriklets Pligt at holde Bygningen vedlig? hvor-
til man svarede, at dette var man ikke enige om.
RibeMaster Hoff havde opbyggt Skolen, og siden hen
har (han) da han soltet Bondene her (i Ribe) Jord
overdraget dem (Skolerne) & Presteren Mr. Domusseren"
bemærkede her til, "at han ikke kunde" (se Lagen), am-
delsledes, end at h. (=det her) maaatte være Bondens
Pligt at vedligeholde Skolen, da den var Bygmandens
og adels ejendom (overdroget af Salgeren: RibeMaster Hoff)
tilhørende det øvrige (Jordene og Gaardene i Ribe
By) og udtrykkelig endført i Skriften; hvortil Presteren
annæmmede: at der da ingen "Ordningsvar trouffor
om, hvor stod Skoledistriklets skulde var". Dog bad
Presteren at anstille nærmere Undersøgelser herom og
derefter tilstille mig (Bisshoppen) en Beskrivning. (Sen-
ne) Læsmaade et noget livsom. Des staar maaske:
"Dog bad jeg Presteren - o. s. v.) - som kunde" - lyne
det Brug for mig ved at bringe Lagen i Ordens. —
"Hvorpon jeg forlod Samlingen (= Forsamlingen af
Mænd ved Skolen) & med den forsikring at min" - - -
(Meningen maa være, at Bisshoppen lever over hjælpe,

- manke med Provsteren som Hælommende - til at
fæl Sagen ordent "hvad Skolehuset angår") - —
En anden Sag var det, hvad - der ønsatte mangle
i Helsingør til Dagners Pidt, der tillige er Skolelær
og uden tvivl noget ligegyldig i sine Pflichter. - -
Biskoppen skriver videre i Visitatsbogen om en anden
Skolesag, som skal undersøges og belynde brugtes sam-
men med Sagene om Thom Skolehus og den forsoni-
melige Degen i Flens - Det er Sagene, som er anført
her foran om Salten Skole og Jeoni Linde i Salten.

Bisloppevis Kopibog 1806-1807.

Næstv. Bispearkiv 8. Rev. Fol. 283.

Bisloppevis Skrivelse til Provstoen
22. December 1807.

Ved min Nærværelse i Thom Kirke afgavde Augusti Han-
ned blev efter fuldført Visitatsforetakning af Belscems frem-
ført Klage over den aldedeles forfaldne Skolebygning, hvilc
Beschaffenhed gjorde det umuligt at holde Skole, hvormed
deres Børn måtte sanske den fornødne Undervisning.
Ledsaget af Sognepresten og flere Bæbøre, began jeg mig
til Skolen, hvilc Bygning jeg tog i Øjen syd, og besjælt
den i alle Maade brosfærdig, og ved Boklagelæge af en stor
Del Sommer næsten tilintetgjort, saa at jeg fældte horn
mens manne sande Mandens Klage, at det var ugyrligt,
saa lang Skolen var saaledes beskaffet, derat samle Børn
til Undervisning. — Saaledet Spørgsmål, hvilc delagent
lig tilhorn at holde Bygningen vedlig, blev mig paa
Stedet givet mig noget menndlig Forklaringer, dann
 jeg ikke fandt fuldstændig, eller oplysende nok, for
 deraf at formæsses om Sagens sande Beschaffenhed,

hvilket jeg og tilkendegav de forsamlende Bøvere, imidz.
 herledt anmeldede jeg i deres Saabs. Sogneprestens Hr.
 Domsæderat sende mig en skriftlig Beretning, hvor
 af jeg kunde opfare Sagens sande Sammenheng Beskaf-
 fenhed, hvilken Hændelab var aldeles forneden, for
 jeg kunde gøre mindste Skridt til at raaude Bod fra den
 paanlede Mangsel, hvilken Forklaring ogsaa blev gi-
 vet Løftcom. — Under 29 November han Sognepresten
 Hr. Domsæderat sendt mig i den indlagte Hovedelse, den
 Underskriftning, han formaaer at give; men da Sagen fore-
 kommes mig ikke tilstrækkelig oplyst, saasom Hoved-
 questionen: hvor det egentlig paaliggis at vedligeholde
 den omtalte Stoltbygning, behovis ved bogstavelig Dom-
 forelæ af de i Bondenes Stolbekontrakt fremsatte Ber-
 stemmelser, endnu mere at opblæs; ma jeg have
 D. V. gennlig anmeldet, at ville behageligen forslæffer
 mig herom nærmere Underskriftning, samt hvad andet
 dertil denne Punkts rigtige Indsigl maatte an-
 ses fornødent og gennsigl, hvormed det indlagte
 Brev ønskes tilbage. — Børgh. —

Sagen kom 25 Januar tilbage til Beskøppen fra Provsten.

Degmen Windekielde sindssyg.

Narhuis Bispearkiv. Rev. 7.
Journal over Expeditioner
1801. № 284.

Skrivelse fra Røngholm Amtmæl.
23 August 1801.

Amtmand Hansen var meddelt, at hos ham er anmeldt 3de-
rascende Mennesker, nævnlig Niels Thomsen og Degmen
Windekielde i Thun at var i en saadan Øland, at
deres fridhed er farlig og desværelse begærer at disse
maatte blive anvis til Plads i Daarchister. — Den 28^{de}
Aug. tilskrev Amtmand Hansen. Samme dato tilskrev
Forslænderen Gersdorff og Benson at iordentligt om
nogen Daarchister er ledige d. 30 og 31 Aug. Som han
den 4de Septbr. tilskrev Gersdorff 2de. Som Svær d. 11^{de}
tilskrev Hansen.

Narhuis Bispearkiv
Bisloppeksi Kopibog 1801.

Skrivelse til Blatsraad Hansen
i Røngholm af 28 Aug. 1801.

Giftevrig heden har hos samtlige Hospitalsforslænder
i Stiftet forhåbt om nogen Daarchister er ledig. — men har
ingen saadan i Øfblekket, men nuas nogen bliver ledig
vil det blive meddelt Amtmanden — — — at vi da ikke
er i Stand til at præstere os at skaffa den Bevægning
forde lo i Ræsri værende Personer, førend det ved Dods-
fald eller anden Maade igen blives Plads i Hospitals-
nes Daarchister.

Aaklev Skole, Løn m.m.

Karhuis Begejstret
Biskoppen's Kopibog 1772-76.
3. Rev. fol 116. № 37.

Skrivelse af 21 Octbr. 1774

Sedlen er i Anledning af Idesblyf. Skoleholdet Sører Jensen i Memorial dender 28 April sidst afgjort fra afgaende Prost Lohman forevent Efterretning av udeblevet, og jeg alltsaa ikke ved, om den onbekendte Rector er tilligemed Hornet som tillovaræs til Mikkelsdag skulde leveres, er blevet belætt, saa han jeg for nærværende tid ikke assisterer Supplikanter uden ved at meddele Copie af Funderdsor denre Post angaaende og præsterer jeg ikke, at man han, i Fald Selvtrup. Beboet endnu vedblive at nagleham sin Retighed, adresseres sig til Stedets Amtmand Hr. Kammerherre og Scheel, han jo af ham bliver fortjulpen til en saa aabenbare Ret, for hvilken han kan fremlogge Brevet sot, uden at forevise Original Funderdsor, som huer sen behovs, ej hellere vil blive muligt for Skoleholderen. Dette vil D. V. behage at communicerer Supplikanterne til hans Efterretning — Bildsøe —

Biskoppen's Kopibog. 1802.

Skrivelse 15 Juli 1802. til Amtmand Hansen i Ringkøbing.

— — — Udelles Klage over Skolen's Brosthalighed; Atskov i Them Sogn, maa jeg Genotskyldig have Dem anmodet om at ville behageligen fore de forordne Foranstalt-

Forsættelæringes til bemeldte Skolestillerlig Island.
sættes i under forelaaende Vinter, hvorom jeg har
venne Dres. Højvelbaarende behagelig Underretning.

— Janson —

Mathias Prospeckir. 1800-02

Journal over Expeditioner

No. 229.

Expedition af foregaende.

Sjæde 1. Juli Grovt Schytte sender en Klage fra Skole-
holder Niels Rasmussen i Askov over at Skolen er me-
get brosfædig.
15. Juli sendet Klagen til Amtmand Hansen.

90.

Biskop P. Hygom.

Hilde: Aarlige Visitats Relationer
fra Aarhus Stift 1739 — 1752.
(Rigsarkivet.)

Visitats i Themb. Sogn d. 23 April 1742.

Sognepræsten Rasmus Leime prædikede samme Dag over Jakob. 11. v. 7. Det bedste Hannem muligt var. Thi handler en alderet Mand, og har ikke de beste enten naturens el- ler Naadens Gaver, at kalde Mennesker ud fra Mørket til Guds forunderlige Lys. Thans Menighed saa det derforme- get mørkt og gammeligt ud, og med Ungdommen var al- deles intet for mig at udrette, thi de svarede intet intet, eller ganske daarlige og urimelige ting. Og da jeg ved vromodig- hed maatte spørge efter stærsagen til en saa overmaade grov rønkundighed, blev det ^{der} samme som i Rye og paa deels andre Steder, at de, som under Deris Maj ⁵ Rytter- Destriict sotserede, ja fik aldeles ingen Nyttle af deris Bon af de Kon- gelige Skoler, som de contribuerede til, fordi de var uden Sognet, og dem alt for langt fra liggende. Sidens den tid ere i Sognet tvende Scholer oprettede, af hvilke Dugnør enten ved sig selv eller ved en god Subsidiær skal forsyne dem øre, og nyde lön derfor af de der til allenaadigst destinerede Lyse-Penge. Gud lade endog sit Lys oprinde paa dette mørke Sted.

P. Hygum, Bisshop i Harkus

Visitats i Them 9 September 1748 / Kilde som foregaende

Sognepresten Hr Poul Spliid. — Predikede samme Dag over Text Ps 198 og forklarede samt appliserede samme grundig og vel. Ungdommen og formenneligen Drege Birnene kunde giøre rede for deres Birne: Lærdom, hvilket har kostet denne unge Mand saa meget større Ullage, at bringe til Veje, efter som en uutselig stor Vankundighed herskede i dette Sogn i hans Formands tid, og førend Skolerne blev satte i Stand, af hvilke f. Degne Skolen inddrages i finides nu levende i Sognet formodelst dels vidloftige Situation.

Virgen Hæ, Bisshop i Harkus 1777-1788.

afsen Bog i $\frac{1}{4}$ med Paasbrift:

„Visitats Protokol Indrettet for Harkus Stift“

- begyndt 1778.

Af Harkus Bispearkiv i Landsarkivet i Viborg.

Bispevisitats i Them 5 Juni 1787

(Visitatsbogens Beretninger er nærmest formet som en Rejse-sildring, og derfor begynder Visitatsberetningen fra Them midt i en Salningsperiode.)

— — — herfra (Woer Ladegaard) drog jeg imod Aften til Wrodi Herret og ankom til Them hvor Hr Christian Friderich Agaard er Sogneprest og tillige Provost i Herredet en

god og dædelig Mand, men efter Guds behagelige Villie paa
 denne Tid hemsigt med en beryndelig Sindssvaghed
 knoved hands Farkeerne og sørde i hende Hukommelsen har
 lidt noget Aftagelse, hvilket var mig forudsagt af den best
 ieg kom fra; men hand selv ogsaa strax efterom trukket
 til Skeit gav tilkiende forsikrende, at det var ham ikke muli-
 lig at beholde noget i Hukommelsen alt Æg og som sigte
 med alle mulige Opmuntrings Grunde at sætte Hæd i
 ham der syntes ganske modfalden, kunde formærke deraf,
 at hand midt i hands Samtale talte hvad hand vedte sige
 hand bad mig derfor om Tilladelse at rejte sin Prædiken
 hand skulde holde af Papiret, som hand vel havde gjort
 fuldkommen færdig men dros ledet sig ingenlunde til at sige
 endog det ringste Ord uden nad, ieg svarede ham, at da der
 formentlig og til lidens Oplyggelse for Guds Kirke indomne
 Skrik saaledes at hænge af Papiret følges i almundelighed me-
 stem af alle vores unge Candidater, som burde beklædt van-
 ne sig til at have Tanker i Forraad, ved at faste det skrevne i
 Hukommelsen men af Magelighed, der selv hand gøraaede til
 til Dovenshab, lade alting børse paa Papier-Læsning da alt
 saa disse gjøre det uden Nødvenighed, saa hunde hand som
 havde den virkelige Skrøbelighed til en sand Grund og altsaa
 derved af højeste Nødvendighed meget rimeligere gjøre det
 som ogsaa skeede derhos dog med saadan skrøbelighed, at
 hand efter egend sigende ey lordc vendte Øjnene fra et eneste
 Ord af Frygt for at glemme at udorsige det — Forrigt var
 Prædikenen meget vel sammenstalt, og den forelagne Text:

Psalm 119, 34r.: Undervis mig saa vil etc.: blev meget grundig opbyggelig forklaret — Ungdommen her sammeslæds ova-rede og saa nogenlunde Vel — Herfra reiste jeg efter lidt Tysk-sprog Herred og kom mod Aftffen til Viborg (Side 85)

Hector Frederik Jansson, Bisop i Århus 1789-1805

Kilde: Visitatsprotokoller 1791-1804. Side 49.

Bispevisitats i Århus 2. Juni 1792.

Denne Menighed harer en god og værdig Lærer i Hør Michael Overgaard Borrmussen, som her er Sognpræst, kaldet her til 1787 af Ritmester Hoff til Silkeborg, da han forhen i 3 Aar havde været Personel Cappellan i Borbyrg i Ribe Stift, altsaa i alt 8 Aar i Embedet, og deraf 5 Aar ved denne Menighed. Han bliver et 38 Aar. Han fortærer Bifald og Ros for sin Indsigt, flid og smukke Forhold. Denne Dag holdt han en god Prædiken og gatciserede vel.

Ikke saa meget godt har siges om Degnens, Joh Friedr. Windshilde, som tillige skal holde Skole for Århus Bye harer attestatus; kunde altsaa vel udrette mere end det sædvanlige, men over hans forsommelighed og anden slægt Opførsel blev klaget, hvorfør jeg maaale alvorlig i Herreds Brovstens og Præstens Overværelse,

og vil det nu blive at ansee, om der følger forbudning i alle Køn-sender. — En bedre Skoleholder er i Vibkund Bye i dette Sogn ved Naavn Jens Christensen Bagter, en duelig, veltjent og ægt-værdig gammel Mand. Endnu er i Aschles Bye Nels Ras-

mussen, er ung, synes at have godt Anlag og har ved Fleid og Øvelse blive til noget. De forniviste Skoleprotocoller findtes ordenligt midrettede undtagen Degnens, som forraandes i Skolets Løshed, der svarede til det øvrige. Efter disse anførte Constandigheder hunde for de fleste af Ungdommen ikke ventes udenskabel fremgang. Dog var der adskillige vorne, og nogle smaa der svarede til fornivelse. — Thenn Kirke, som tilhører Silkeborgs Bis, findtes at have nogle, dog ej betydelige Mangler, hvilke nok kan ventes aphyulpe. — Præstegaarden er en god Bygning, og findtes den i alle sine Dele at være vel vedligeholdt, og bestandig forbredt.

Bisshop Jansoni's Hus

Bispevisitals i Thenn 6. — juni 1796. — Side 177. Visitalsprotocoller.
Thenn Menighed forestaaer som Sogneprest Hr. Michael Overgaard Thomassen, en meget dælig og retsindig Mand; Han er kaldet heraf af Råbmaster Hoff paa Silkeborg i året 1787. Hans Alder er nu 41 år.

Degnen Windehilde er efter alt hvad ved forrige og denne Visitaal kunde erfares, kun en maaedelig Mand især hvad Ungdommens Undervisning og Skolehold er angaaende, hvor over og hans Protocoll findtes usiglig. Han er holdt da forinden Saamindelse, men maaske vil der udfordres mere, for at bringe ham til sine Pligters Opfyldelse eller og i andre Fald at besørge Skolen forsynet efter alt (det?) som Loven i sliq Siljede foreskriver. — Tvende andre Skoleholdere i de forskielige byer af Sognet havde hidtil vel formet deres Dienste.

Ogsaa nu orden forsamlede ungdom ret hyndig, saa vel de vorne, og de sidst confirmerede, saa og de, der kom af Sko-
lerne. Fra seni (duo)lighed og flid fortener herved meget at
faaskionnes.

I hem Kirkes Eiere er nu Laads domme Hoff paa Elkelby.
Den havde nogle kundelige Hangler, som blev paa Fledet
armekede, og lovede Eieren, at lade dem affende. — Og
klagede Sognesindene over, at de og deres Husefolk mang-
lede Blads i Kirken, siden dore's Fal var blevet storte end for-
hen. Ogsaa derom er erindret, og maaske har dette afhjelpe-
med et nyt Pulpitur, i fald det kan anbringes paa et eller
andet Sted, hvortil Eieren velkøn er uvillig.

Prestgaarden fandtes at være i ypperlig Stand og
vilet derved at udsætte.

Bisshop Jansons i Aarhus

Bispevisitati i hem 2. Juni 1801. - Visitatoprotokollen Side 31.
Sognepresten Mr. Thomassen s. bonnes forhen er meldt at forrette
sit Embete med tillidig flid, og biner Menigheden og Ungdom-
men ved sit gode Religionsforordning og sine Undervisninger.

Degnen Windshilde er beklaent for at være en maadelig
Sanger, og ligesaa maadelig Skelholder. Men han er fattig
og af et forfalden Helbred, hvorfor hans maaske kunde fort-
leine Overbaelse, Naar Vaganse skeer, handa en meende-
lig Person her beskikket til Sanger og ungdommens Lærer.

I middelalder fandtes dog en del af den forsamlede Konges dommer at have god forstandig Rundt kaby, som det erat tilshvive Prestens Fiel, og hvende andre Skoleholderes tilhærende, som han komme med ham herioldi til Hælp.

Over betydelige Mangler ved Thom Kirke, hvilc Eier er Landsdommer Hoff paa Silkeborg, er ofte bliven klaget, og hver Gang erindret. Efter sidste Beregning skal nu endelig være restaureret, blylaget undtaget, hvorom etter med forstørrelse skal giores. Erindring

En anden Omstændighed ved Skolen i Falsterby til hvilc Opbyggelse og Indretning høi Majestæt havre skinket 100 rdl. og da 2de Mand af Byen havde opsat dem imod de andres beboere i denne viglige Togs Udførelse, udkom fra det Kongelige Danske Carsalie under 28 Januarie ¹⁷⁹⁰ den Resolution, at disse 2de Mand skulle leverges til at bidrage ligesom med de andre. — Men de vedblevederes Opsalsighed, uagtet alle derpaa gjorte Erindringer til den verdslige Forrighed.

Thom Praestegaard er velbygget, og holdes bestandig i god Stand.

Dr. Andreas Birch, Biskop i Aarhus 1805-1829.

Kilde: Bispearkivets Visitatsprotokol. Kandekirke i Viborg. Skriften er meget vanskelig - lidtlig umulig - at læses, og efterfølgende er derfor ikke en ordret Genopgivelse efter Protokollen, men en Genopgivelse af Indholdet, som det er udspændet af de Ord og Sætninger, som med nogenlunde Sikkerhed kunne læses.

Visitals i Them den 8. (Fællestidsomt) August 1807 i Them
Menighed og Them Kirke, hvor og en Del af Skoleungdommen
indfandt sig.

Forsamlingen var kommet (litt.) og svarede ikke til Menig-
hedens Størrelse i det store Sogn. Sognet er skovfuldt og Bebo-
erne vidt spredte over store Streckninger. Ungdommen var-
ende ret vel, nogle udmarket Håndskab. Præsten predikede
over (der staar egentlig Eg II, omgåelseligt) - en god opbyggelig predi-
ken. Gatchiseret meget vel. Degenen gatchiserede nogetledes. Skole-
holderen i "aabent Rum for Barnet" "gatigærede" (ordene hørtes ulæse-
lige). -- efter fuldført Sorretning fremlod en Mand af Menig-
heden, som klagede over Skolearenets Forfald i Them Bye og to-
tal Mangel paa Undervisning. (Det efterfølgende gengives efter
den Menig, der kan faas ud af den lidt uleselige Skrift:
Biskoppen udspurgte Manden og de bitledervarende, hvori blandt
Præster og Døgnor maa have vært, hvad Håndsagen var, og hvem
han fik sikkert af deres Uddalelses, at Skolehuset var saa forfal-
den, at ingen Birn kunde møde "deri lid Skølegang. Biskoppe-
nen mente, at Mangler af den Art kunde og burde der, raa-
des Bod paa / Lige med det samme gik Biskoppen hen forat
se paa Skolehuset, i Samling med hinstand og en stor del af
Menigheden samt Pastor". Nu hedder det videre om Skolebygning-
gen, som lade i Håndværke af Kirken og forefandt den i "her
kommer et a lo uleselige Ord" / idelagt tilmed da baget var
sammensukket Væggene udstivnede. Skolenen nedfaldet, Dør-
ne vinduer loft --- her og --- borte. Problemet antydes ules-
lige Ord) Biskoppen fandt dog, at Bygningen egentlig i sig selv

var — i enganske god Tideland, saa at heele Bygningerne uden
synderlig stor Bhestning kunde slettes i Stad". „Jeg" (Biskoppen alts.
saa), forelagde Manden" (Klageren formodentlig), „det Sporsoaal,
om dit ikke var Skoledistriklets Pflicht at holde Bygningen ved
lige? hvortil man svarede: at dette var man ikke enig om: Pst.
mester Hoff havde opbyggt skolen og siden han har (han) da han
solgt Bonderne her (i Them) Jord(en), overdraget dem "Skolen").
Præsten Hestmannsen" bemærkede her til, sat han ikke kunde" se
Lagen, anderledes end d. h. (= det her) maatte være bondens
Pflicht at vedligehole Skolen da den var Bygmændene adskilt
(= overdraget af Salgeren: Pstmesiter Hoff) tilligemed det øvrige (= for-
derne og Gaardene i Them By) og udtrækklig (= udtrykkelig) erifor
i Skjedet; hvortil Præsten anmarkede: at der da ingen "Ordering
var truffen om, hvor stort skoledistriklet skulde være". Dog bad
Præsten at anstille nærmere Undersøgelse herom og derefter tilstelle
mig en Brevlægning" (Skal maa ske læses: Dog bad jeg Præsten o. s. v.)
„som kunde" gne til Brug for mig ved at bringe Lagen i Order. (Gne
til Brug o. s. v.) „Kun hv Ordr heraf kunde læses, men sandeynligvis
er Hestmannen som nedskrevet her). „Hvorpaar jeg forlod Samlingen" (For
samlingen af Mænd ved Skolen), med den Forstikring at minn" (Det
efterfølgende er det svært at lyde, men Hestmannen maa have saret, at Biskop-
pen lever sin Kyd — maa ske med Præsten som Mellomled — til
at faa Lagen ordnet, hvad Skolehuset ang. ih). — En anden sag var det,
hvad — der maatte manglet Hestmannen til Degnens Flid, der tillige
er skolehøver og uden hvil noget ligegyldig i sine Pflichter".

Biskoppen skriver om i Protokollen vidt omtrent en anden Skolesag, som
skal undersøges og tilsendes bringes sammen med Lagen over

Lagen som Them Skolehus og den forsommelige Deyn i Them
 i Sælten By som hører under Them Sogn er for en del har
 siden oprettet en Skole i hvilens Opførelse samtlige Beboere
 har været enige. En med (C) nedsatte sig i Byen." — (Det
 efterfølgende er for Skolens del ulæseligt) Denne mykand
 vilde ikke bidrage til Skolen og derved bragte Kludder
 i det hele. Der blev sendt Klage til Bisshop Janson, og
 denne igangsatte Sagsanlag mod Byen efter forslagen
 Indberetelse til Evangeliet, som resolverede, at den "gian-
 stridige Mand blev dømt til at være selv "(Ulligemed de
 andre Mand i Sælten), samt betale en Mulst for sit
 ulovlige Forhold". Resolutionen herom blev nu overlaadt
 til Herreds fogden til Gennemførelse af det paabudne.
 Henvile Rettens Haandhaver lader til at have ^{ledt} Lagen træ-
 ke i Langdrag, saat Paabudet fra Evangeliet kom ikke til
 Udførelse, men de paagældende forboster med Hw og
 Fratte, og "det forblev ved det gamle, og Resultatet blev
 at Skolevesenet ikke kom i Orden i Sælten Bye. —
 Denne By fortjener og nu nærmere Undersøgelse."

Til sidst skrives Bisshoppen om Embedsbijerne i Them
 og anmeldes: "at de hvende Skoleprotokoller ikke ere i visse
 Mæder" i Orden — formodentlig. Der nævnes noget om Provst
 Monrad i Maaret 1791, men det var ikke muligt at læse
 Bisshoppens Skriftherom, men der kan ses Ordforbindel-
 sen, "saa at den egentlige Anke (C) bortfalder. — Nogle
 Slutningslinier er ulæselige.

Andreas Birch, Bisshop i Larvik

Visitats i Thern 21 Juni 1815.

Onsdagen den 21 Junii visiterede jeg Thern Menighed i Thern Kirke. Mægtig talrig Førsamling, da Sognet er -? - baade af ældre og yngre. — — — — —
Sognepræsten Hr. Dommissen prædikede om Bonner: Guds Rige bestoar ikke i Mad og Drikke; men i glede og Fred i den H. stand. — En vel udtrykt og velordnet Prædiken med gode -? -? - og passende Illustration.

Den fremstaaende Ungdom svarede ret vel, dog kunde der intet noget mere i Hensyn til Indsigts i Sandheden. Presb. Gateshier erede ret vel. Degnen Vindekilde mædelig.

2. Sognet har 4 skoler.

1) Thern, hvor Lærer er Degnen Vindekilde, som har 30 skolepligtige Børn. Degnen bor - stilles (?) i Bortyse (?) da han nu er 77. Star gammel og har været i Embedet over 50 Aar.

2) Sallan har 29 skolepligtige Børn hvoraf 20 siger Skolen. Skolelæreren --- Løren Lørensen.

3) Virklund har 29 (79?) skolepligtige Børn, hvoraf 30 siger skolen. Lærerens Navn er Christian Jensen Bagge.

4) Ashler har 23 skolepligtige Børn som siger Skolen. Lærerens Navn: Niels Rasmussen, som ikke es synderlig duelig.

Antallet af den konfirmerede Ungdom er 250 af begge
Kjøn: usædvanligt stort Antal i et Sogn

Ingen Klage. Kongos Salmebog bruges af Menigheden.
Embedsboges i tilbörig Orden. Præstegaarden i meget god
Stand. Kirken i god Stand.

Takken med Visitater i 1885 indeholder stat-
mælt affattede Beregninger fra hver Skole
for sig, som bl.a. indeholder skolesigende
Børns Navne. Her kun for Skoler Skoles-
Børn.

Skolepligtige Børn, Asklev Skole

Johanne Marie Larsdatter	Asklev	- - 14	Åar
Christen Pedersen	ibid	- - - 7	-
Stephan Christensen	ibid	- - - 9	-
Christen Pedersen	Søvstrup	- 14	-
Maren Christiansdatter	ibid	- - 13	-
Jens Andersen	ibid	- - - 11	-
Anders Pedersen	ibid	- - - 7	-
Niels Knudsen	ibid	- - 11	-
Lars Mortensen	Byskov	- - 13	-
Niels Christian Christensen Vorret		- - 16	-
Peder Larsen	ibidem	- 14	-
Sidral Marie Pedersdatter	Brand	- 9	-
Karen Nielsdatter	Vorret	- - 11	-
Karen Larsdatter	Fæsttrup	- 9	-
Peder Pedersen	Hummelhold	15	-
Mette Marie Jensdatter	Vorret	- - 10	-

Hans Jacobsen	- - -	Foustrup	-	71 star
Jacob Jacobsen	- - -	ibid	- - -	11 -
Ane Christensdatter	- -	ibid	- -	9 -
Jens Erichsen	- - -	ibid	- -	9 -
Karen Christensd.	- - -	ibid	- -	11 -
Jens Hansen	- - -	ibid	- -	9 -
Jørgen Jensen	- - -	ibid	- -	14 -

Under Rubrikken; "De som søger Skolen: Deres Navne", staaer:
Ingen.

Under Rubr: "De Boger som bruges i skolen", staaer:
A. B. C. - Taleskrinum - Lærebog - Bibelhist.

Under Rubr: "Skolelærernes fulde Navn", staaer der:

Niels Rasmussen sen 54 star, Embedstid 28 Mar.

Under Rubr: "Om Skolen er fundret og har Colats"

Anm: Læreren har skrevet "Colats" i Steden for
Fundat". - Som Svært staaer (!!!)

Skolen er fundret, men er brøtfældig.

Asklev d. 20 Junii 1815.

Niels Rasmussen.

Them Skole:

Her opføres 15 skolepligtige Børn og deraf opgives 3 Børn,
som søger Skolen.

Boger som bruges: De samme som i Asklev:

Lærernes fulde Navn: Johan Friedrich Vindkilde
77 star og 3 Maaneder. Embedstid 50 star og 8
Maaneder.

Under Rubrikken: Om Skolen er fundet og forsømt med Fundatæ - staader:

Skolen er ikke fundet og forsømt med Fundatæ.

Søgreden og Skolelærer

J. Vindeskilde

Tjent d. 20 Juni 1815.

Virklund Skole 1815

Der nævnes 34 skolepligtige Børn, hvoraf 3 besøger Skolen. — Bøger som bruges: Catechismus — Lærebog — Bibelsk Historie og andre Bøger. Læreren: Christian Jensen Bagge er 60 Åar og har forestaaet Skolen i 16 Åar.

Sællens Skole 1815

Der nævnes 29 skolepligtige Børn, hvoraf 20 er skolesigende

Bøger, som bruges er:

A. B. C. — Lærebog og Bibelhistorie og Catechismus.

Læreren i Sællens Skole d. 20 Juni 1815 er

Soren Sørensen. Han er 37 Åar gammel og har været i Sællens Skole i 7 Åar. — „derforuden for nogle Åar siden haft Dejnen Særligste i Wenge Bye i 4 Åar. som Skoleholder eller Substitut“

„Skolen er ikke fundet og ej heller

forsynt med Fundal i Hør Husset bygget til Skolehus af Byr-
mandene, som har Faat Penge af Kongen til at bygge Husset
for.

Vedprotokol for Aarhus Stift
Ordinances Lænnetab, Aarhus
Stift fra 1785-1842 - Side 27.

Yeg underskrivne Michael Overgaard Asmussen
saa første Gang Verdens lys i Aarhus d. 7. November 1784.^{ee}
Min Sal: Moder, som ieg mistede da ieg var lidet over
2 års, var Christiane Overgaard, en Datter af Sognepræsten
i Norup Hør Michael Overgaard. Min Fader, som end-
nu lever er Hør Peter Christian Asmussen. Kongl.
priviligeret Farver her i Aarhus. Efter nogen Infor-
mation hjemme blev ieg 1769 sat i Aarhus Latinske
Skole, og derfra demitteret til Academiet 1775 af Regler
Professor Hr Jens Worm, 1776 erholdt ieg Exam Philosophi-
cum med Caract: haud illaud: , derefles conditione-
rede ieg 3 års i Lolland, og erholdt derefles Exam. Theologi-
cum med Non contentum i Aar 1780. - 1782 —
holdt ieg min Disse Prædikeer for Hr Dr. og Professor
Janson, som tilstod mig for samme Caract: haud illaud:
Efter en Etters Tjeneste fra først i Aar 1780 hos Proprietair

Hr Steensstrup paa Kieldkier. blev ieg ved S. T. Hr
Dt. og Bisshop Bloch i Riibe forhylpet til at være
Personel Capellan for Borbjerg og Ryde Menig-
heder i Riibe Stift hos Sognepræst Hr. von Hielm-
grøne. Despaa blev ieg nu i mit Alders 34 Aar af
Hr Retmester Hoff paa Silkeborg hældet, og af min
allenoadigste Konge konfirmeret at være Sognepræst
for Them Menighed, efterat ieg lidet over 2 Aar
havde arbeidet i forrige Uingård

Aarhuis d: 14 November 1787

M. O. Amussen.

Paludan Müller, Bisshop i Aarhus 1830-1845.
Visitatsprotokol fra 1° Maj 1831 til 1° Maj 1839

Visitatsprotokollen ligger et lost Stykke Papir,
 hvorpaa der staar: Paaenius Petersen, Kirkesanger for Solstrups Menighed og Skolelærer i
 Gjedved, født i Them 1° Maj 1806. Farlederne af en
 muende Bonderfolk, efter Confir. Tresko-
 karl. Gentil derved 200 rdl. forberedes af Le-
 res G. Larsen i Them og Pastoritsmussen.
 — Som Privatist (laste i 2 star) dimitteret
 fra Lyngby Sem. 1825. s. sta Hjælpelærer
 i Gjedved og siden lærer der.

Bispedødsdato i Them

12 Mai 1833.

1) Pastoratets 2 faste Skoler nemlig: Them og i Virklund:
 og 2 Biskoler til hver af de faste Skoler, nemlig til Them Skole
 hører en Biskole i Sallen Skov og 1 dertil i Fousstrup i Sønder
 sognet. Til Virklund faste Skole hører 1 Beskole i Sognets ve-
 stro Del; og en dertil i Sognets Nordvestre Del.

Lærerne ved Biskolerne lønnes for Virkelshalvaaarstidner
 af de faste Lærere, om Sommeren søger Børnene til hver
 sin Skoledhøle.

2) Kirkesanger og Skolelærer i Them, Gregers Larsen, Leonin-
 narist fra Borris. Embetsaars er 16 star, har indbydes
 Undervisning. har Gymnastik i 1° le Grad. Skolen har 39
 Børn i 2° le Bl. og 73 Børn i 1° le Bl. Ministerialbog i Ordens-

og konfirmeret. Hans Kommunionbog og Skoleprotokolle
i god Orden.

3) Hjælpedøv ved de 2. Biskoler, som hører til Hoveds høje
i Them er ung Karl Jens Olsen, ikke Seminarist, holder Skole
om Vinteren i Falder Skov og i Foulstrup skiftvis, 1 Uge
paa hvert Sled; om Sommeren shulde Børnene sige Them
Skole. Begge Biskoler tilsammen have 73 Børn i begge
Klasser. Hans Protokol i Orden.

4) Lærer ved Hovedskolen i Virklund, Hegel Fred. Jansen
stabse, ikke Seminarist, Embedsaaar 8; har eindbyrdet Un-
dervisning, har Gymnastik 1te Grad. Skolen har kun 13 Børn
i 2^{den} El. og 30 Børn i 1te El. Hans Skoleprotokol i Orden.

5) Hjælpedøv ved de 2de Bidistrikter, er Lars Gregersen
— som hører til Virklund Hovedskole Giedsøe og Giudskov
(Bækov?) — er ikke Seminarist, men Hemand, hol-
des kun Skole om Vinteren, om Sommeren gaar Børnene
til Virklund Hovedskole. Begge Bidistrikterne tilsam-
men haver 32 Børn i begge Klasser. — Hans Skoleproto-
kol er en af ham selv sammenpeftet Bog. Han læser ligesom
den anden Hjælpedøv skiftvis 1 Uge i hvert Distrik
om Vinteren.

6) Skolvesenet er ordnet efter aproberet Plan af 1828

paa fornante Maade, hvorefter hver af de 2 faste Skolelævere,
der begge have fuld andordningsmæssig Lise, lærer sin Førom-
meldte Medhjælper, men Skolekassen betaler hans Host og
Logie om Vinteren, og leier Skolestue hos en af Beboerne i
Distriket

7) Preslers Oldingen Aamussen, hanis Ministerialbog
i Orden og konfereret, ligesaa i Orden Etablisiringsbog,
og Vaccinationsbog for de 2 sidste staar. Dertil mod mangle-
de Liber datique, hvorom gjordes Erindring, ligeførtes et-
skilt Bog over Skolebesøg. Skole og Fattigcommissions-
protokollen forefandtes, ligesaa, ligesaa Opbegneelse over
Resolutions og Circularer angaende Skolevesen, og
en Copiebog for Correspondangen i det Anliggende. —

8) Ministerialbogens Beflervning gav Anledning til at
gøre Bemærkninger om noget mere Udfordrigt ved enkel-
te Antegnelser, f. Ex. Daab i Kirken. — og til at påtale,
at adskillige Børn var konfirmerede med maaede-
lig Kundskab. — Da Skoleprotokollerne viste, at Forinnde-
lighed i Skolegang findes Ikke hos mange især fattige
Børn i den Grad, at de nær Konformationsalderen, ja
adskillige endog langt derover uden at have opmaet
Kundskab til at kunne antages til Forberedelse til Confi-
mation, blev gjort vedbørlig Erindring til Preslen om
denne Uorden. Han fremførte adskilligt til Undskyldning

caar. Menighedens Fattigdom.

9.) Den vorre og confirmeredes Antal beløbtes sig - de sidste Aars Confirmantue til 72 begge Hjørn. - Desuden blev givet Liste paa 46 unge Mennesker, som underhuden pleier at fremstille sig til Overhoring. - caa 118. — Liste paa de øvrige uugifts blev ikke givet. — Denne Ungdom varde sædelsig godt i Kirken, og viste ikke alene fortroelt Bekendtskab med de befælde Lærbojer og Bibelhistorie, men ogsaa Eftertanke.

10.) Præsten messede godt, og predikede en ret ordentlig Prædiken om Bonner med et passende Tordrag for den talrigt forsamlade Menighed, som viste mere Opmarksomhed for Overhoringen end paa de fleste andre Steder. Hans Catechisationsgaver vare derimod ikke synnerlige.

11.) Skoleunddommen: En Mængde af Skolebørnene havde taget sig den Dristighed at udeblive, skiondt Lærerne forsørgede at de vare tilslagte at mode.

a) Thøm Sogns Hovedskole i Thøm: Lærer Larsen gaf leghistoriske godt i 2^d El. Lesning 3½; Religion 3½, Skriving 4. Regning 3. - 1. El indb. Undervisning. omkring Halvdelen af 1 El snillet ikke,

og Læreren sagde, at det ikke kunde ventes anderledes
hele Sommeren. De modtælle fortalte for Slavning
4., Boglesning 3½, Skriving 3½.

Af de 2 Biskoler, Thomaskier og Fogstrup, som
hørte under Røm Hovedskole, modtækte kun 7 Drenge
af 2de Kl. som fortalte for Læsning 3. Religion 3.
Skrivning 4. Regning 2. Lærerengangshusene til 2½
af 1ste Kl. Børn modtæle aldeles ingen.

c.) Virklund Hovedskole: 3 Børn udeblev af 2de Kl.
De 10 Børn, som modtælle fortalte for Læsning 3. Reli-
gion 2½; Skriving nogle 3½ nogle 1½. Regning 1½;
Læreren sagde, at de hørte til Virklund
Skole; modtælte men siden tillod kun at høre dem
i Tabel Læsning for indb Undervisning, hvorfor de
kun fortalte 2. I. Af de 2 Biskoler, Gjes sôc og
Bosghau, som hørte til Virklund Hovedskole,
udeblev paa 4 af 2 Kl og 1 af 1 Kl over. - Gymna-
stik blei prøvet, men den gik kun sog enledes.

12.) Hovedmangeln ved dette Skolevæsen er den store
Vorden og Frustrumelighed i Skolegangen, og den overal
Grandse gavnde Egenvaadighed, hvormed især de fattigere eller
noget Einliggende Beboere afholde dører Børn fra Skolegang
for at lade dem bette ellers af andre Hårsager, hvorfor og flere

Børn handenæst Konfirmationsalderen uden at kunne det simpleste; Den gamle Præst mangler Kraft til at sætte sig imod denne Vorsten og raade Bod paa den; og Skolelærerne selv formaa det ej; skiondt Larsen i Them er en duelig og brav Mand; hvormod Skolelæreren i Virklund er en maderlig Lærer, og blommed uden Kraft og Interesse for Sager.

NB De fornødne Grundringer blev givne om alle bemerkede Mangler især om den uordenlige Skolegang.

Visitats i Them

9. Juli 1839.

Visitalsprotokolen er indrettet skarpt
Holme overskriften er angivet her, forest
og Udfyldningen følger tilhøje.

Præst og Skolelærer:

Sognep. Vor dommester.

- 1: Kirkesanger og Skoleholder; Them er Seminarist Gregers Larsen, gl. 45 Aar; her i 22 Aar.
- 2: Skolelærer i Virklund er Hestor Frederik Jansen Haboe, gl 45 Aar; her i 14 Aar, ikke Seminarist.

Den vokne Ungdom:

Af det store Antal modtækkede ikke alle formodelot det regnige Veir.

Kirke Visitat:

Sang - - ret god - Menigh. god.

Prædiken:

Test. Ordapr. 22.6. En ret god og ordentlig Prædikere
godt holdt med godt Stemme, men intet udmarket.
Katechisator:

Præsten har sat flittigt og han godt.

Ungdommens Oplysning:

Ungdommen var i det hele meget flink og varede vel.
Den viste mere end almindelig god Kunde-
kab. - Kun
få gamle i Kirke.

Ministerialbøger

Ministerialbøgene i Orden og confererede på jeres Regist
ner.

Embedsbojer, Embedsforløs, Kirkesæson i Almindelighed:

De øvrige Embedsbojer blev fremlagte og paalednede
kun Skolebesøgsbog mangledo; men Besøg antegnede
i Skoleprotokoller; Præstens Embedsforlse er tilbørlig
og han i Vandet exemplaresk.

Skolene og Børneantal:

1. Them Skoledistrikt:

a) Them Roveds hole: 2 Cl. 67 81 Børn 1 Cl. 57 Børn

b) Sallten Thors Biskole, Sønderborgs Biskole

2. Eli begge har tilsammen 4 Børn 1 Cl. 48 Børn

2. Virklund Skoledistrikt:

a) Virklund Roveds hole 2 Cl. 14 Børn 1 Cl. 36 Børn.

b) Gjessø Biskole: 2 Cl. 10 Børn. 1 Cl. 19 Børn.

c) Asklev Biskole: 2 Cl. 12 Børn 1 Cl. 14 Børn.

Skole Visulati:

2. C. N. B. Them

Læren læses om Sommeren i alt for 198 Børn om Vinlen
for 108 Børn. Børn lig. og godt i det hele. Relig. godt og
med Bibl. (noget Begreb. Skr. godt). Regning i Hoved
gott. lig. mogenl. *

Tidtets sidste højer en Fortrolle, saaledesinde.

* Lærens Skole var god i Forhold til det umaa-
delige Aantal. Hht. 1. Gr. over mtr.

Virklund. N.B.:

Gaboc læser om Sommeren i alt for 93 Børn om Vin-
len for 40 Børn. Læsn. maadel. Relig. Bibelth. blot
Ramseni og det endda daarligst nok. Skriv. my. maadel
og slet. Regn. yderst lidt. — 1. Cl. ikke højt. Skolen er i
det hel (ulæseligt Ord). Hht 2. Gr. underrett.

Indbyrdes Underv.: ja pa begge Steder efter nye Methoder.

Gymnastik. ja i 1st Gr i begge Skoler.

Skoleprotokoller. i Orden pa begge Steder

N.B. - 2 faste Biskollarere behoves uden Twivl.

Skolelærernes Duelighed og Forhold til at galeghisere:

Lassen galeghiserer meget godt. — Gaboc salt. usælt
højer neppe engang Lexie. — Sovrigt: Lassen er
udmarket duelig og brav og udretter meget med

det overvættet intal; — Han eier en Gaard paa et Pr.
J. Hartkorn som han driver. — Taboc er skikkelyg, men
en usæd Slymper som Skolelærer.

Fra den besøger Skolen ordentligt. Paa tilsvarende inleit at klage
Skoleforsommelser: Her muligheds rimel. dog var i Them en
stort Mængde Forsommelser af gyldig Gr. Virkl. meget farre.

Bemerkning om Skolevæsen:

Foruden de 2 faste Skoleh. Lassen og Taboc har Sognet
en Biscolærer i Them og en i Virklund District. Disse
to antages kun for Vinteren, men gaa bort om Sommer-
mæn, thi om Sommeren lære de to faste Skolelærere
tilige visse Dage i Biscolerne. — Upprørlig Skolelærer i
Them, men uden forværelsaadelig i Virklund. Sel Bisko-
lerne leies alue. Et Taboc modtog alvorlig Paamis-
delse.

Efterskemalisk affattede Listen over Sognets —
Borinfunders følgende Tilsigelse:

Ovenanførte Skoleungdom i Them hovedsakelig med tilhørende Bi-
skoledistrikter undervises sambligev af Underlægnede i Sommer-
maanedene, men i Vintermaanedene holdes en Hjælpelærers som
beskydes Biscolerne.

Saledes har jeg nu i 32 Aar været Lærer her paa Stedet for
en halvrig Ungdomme.

Aar 1814 blev jeg demitteret fra Borris Seminarium og har nu
Alder 45 $\frac{1}{2}$ Aar. —

Den indbyrdes Undervisning bruges i Hovedskolen, men
ei i Biskolerne.

Gymnasiet i mindre Grad, samt Svømming bruges lige-
ledes i Hovedskolen, i Biskolerne saavidt Omstændighedene tillæ-
lade. Som Læsebøger i Skolene bruges i Them Hovedskole Gjøsch's
Læsebog af 1835. I Biskolerne Birgits, som ligeledes forhen har
været brugt i Hovedskolen. Af Gjøsch's (hertil er i Marginen an-
ført en Note med Blyant - af Biskopper i for faa) haves 8 Expl af
Birgits 6 Expl.

I hem Hovedskole d. 8 Juli 1839.

Underdanigst

Gregers Larsen.
Skolmester.

Virklund Skole med dens Biskoler i Gjessø og i Asklev

Virklund Skole var der 40 Born, alle nærmfoede

I Gjessø Skole - - 29 - - -

I Asklev Skole - - 26 - - -

I Annemarkningsrubrikken er for disse
Skoler skrevet med Blyant, vis bokh
af Biskopper:

2d Cl. Læs. gat heri usælt - hørte
hun Lexie og det svagt moh.

- „Læsning i det hele maadelig.
 „Relig. } blot Ramsøri, noget bog
 „Bib. } noget maadelig og entd.
 „Skrun. meget maadelig og slot
 „Requin. yders t lidt. } ussel Skole.

For Hern Skole er øverst - legedes med Blyant af Bis hopper:

- „Cl. Lær. gat. meget godt. (undest. i Origenen)
 „lærn. i det hele ly og gdt.
 „Relig } godt og med noget Bozen
 „Bib }
 „Skrev godt
 „Reqn i Hoved godt mange"

Tilhørende Oplysninger af Læreren i Virklund:

Hegor Folderich Janson Tabac Skolelærer. Min Alder er 43 år. Jeg har her været ansat som Skolelærer siden 15 Septbr 1825, er ikke Seminarist. Den Indbyrdes Undervisning bliver afholdt efter Beslutningen. Gymnasieh. lidden 3de graditier. Svømming og Badning efter de i Læseplanen for 1te halve år bestemte Tider naar Viaret det tillader. Af Læsebøger har Skolen 7 Bøgger 4te af Götzches, en kortfattet undervisning i Aggerdyrkning og den økonomiske Skolebogen

sand Lærebog i Gymnastiken, til Biskolene 4te af Borgh's
Lærebøger.

124

Den ældste Beregning, der er fundet om Them
Degneembedes Forhold, staar i en Presteindberetning,
der blev afgivet af Them Presten Jacob Holm i Aaret
1661. Den er i al sin Hørhed saaledende:

"Deinen er her bosiddendis i Them, i et Ringe
hus, hafver ingen fuure aergjord. Sin
Indkomst er i. Skp Horn af de faae Gaarde (1)
hand han faae noget af."

I Indberetningen fra Prest og Dgn i Them
fra 1690 giver Degnen en Beskrivelse af Degneembedet, hvoraf det fremgaar, at Degnens Bolig er "et Lidet
degre Huus", hvortil der ikke hører Ager eller
Eng, men huu, et lidet Kaalgaard. Degnens
Indtægter er 3 Tdr Ruez om Aaret. Han faar im-
gen Paaske, Pinse eller Sd. Hansdays Rente. Høj-
tidsopret beliber sig Juledag til 5 Mark, Paas-
shedag 4 Mark og Pinsedag 4½ Mark. Hans Fort-
mond i Embedet har modtaget "Juelle Resel" bestaaende af 4 Brod og ene Jors Laar" (Faare-
laar) fra hver Gaard i Sognet, men ikke saale-
des nu — fortsætter han — "Gud bedre det, nu
da Menigheden er foranind, nyder jeg lidet af
munge og intet af flere paa Grund af den store
Armod."

Aaret efter, alltsaa 1691, giver Them Presten Niels Coss-
sen i sin Indberetning til Bisshoppen i Aarhus følgende

Oplysninger om Them Degnekald: Degnen har en ringe Bolig, hvortil der ikke er andet Jordtilliggende end en Hølgaard. - Der findes i Them Sogn, 47 smaa boliger, hvoraf Degnen skulle have 1 Skæppe Ring aarligt fra hver Gaard, og dette burde altsaa blive til i alt 5 da. 7 Skpr. Ring, men Dog. nem har "aldrig det overalt bekommel af forraffte Boliger". - Nogle af "Boligerne" er ganske dale og "de andre overalt mesten forarmet". - Degnen nyder af hvergaard til Jul "1 Lieden faarlaads og 1 Lieden Brød" og det "kand evaglis vere alt for (fra hvor Gaard) 4 Skilling". - Hans Offer kan sættes til 3 Hældaler (= 2 Rigsdaler), underli den er det ringere, og des Aarsag er Degnens ganske forarmet.

En Indberetning fra Taaret 1714, indsendt af Prost Holger Bredal til Biskoppen i Århus Stift, melder om Degneembedene i Vorås Herred, at Indkomsten lene, hvor de er størst, ikke nær over 20 Hældaler (= 34 Rigsdaler) om Taaret. Degnene kunde kun "kunne ligt subsistere og har ikke kunnen takses til at yde no gen Contribution". Som Aarsag til de kummerlige Forhold nævnes, at Herredet er det ringeste i Stiftet, for di det bestaaer af de skarpe Hedeegre.

Omkring Taart 1740 blev der bygget noget ved Degne boligen i Them - men ikke meget. En Synsforetning fra 1744 medgiver her i sin Helhed.

Udi Them Degnebolig indfandt sig
Aano 1744 d. 17. Decembar. Hans Bramer (Fovsten) i
Overoverelse af Sognepresten, velarværdige Hr. Rasmus
Lime og 2de Synsmænd, nemlig Laurits Christensen
og Jens Jensen begge af Them og tog samme i Be-
sig til else, hvor der da fandtes:

Sekony Tag Hus af Ege Solper og Los holtet udi Lee-
de staaende paa Steen, item Ege Dycket og Sparre-

3

forsynt med forsvarligt Lyngtag. Samme var
Tæller vidinden Vægge og var inddelt i twende
Suer, hvoraf den ene bruges til Skolehold. Over
Skolesuen var Loft af Tår. Fjæl, dog mangede
endnu 7 Fjæl a 6 Tæller. — Den anden Sue var
belagt med Røde Fjæl, i den mangede Loft
til det ene Tag, og skal derfor ansættes 1 Tylle a
6 Tæller. Døren for Skolesuen var gammel, der
til behøves 2 Fjæl a 6 Tæller. vinduerne vare nye,
men da de ej er med Slanger forsynde, behøv-
res deraf 8 Stkr. — Riben af Skolensiden trænger
til Udsparning og Halkning, hvilket ogsaa
kunde behøves for nedan til i det hele Hus.

2) Var 3 Tag Hus af nuværende Substilule paa ejen
Rabstning opbygt til Foder og Kreaturer alt sammen
med et Elle bre. Samme er i nuværende Tid for-
svaelig og til deslinerede Drug bærlig. Substi-
lulen paastod, det ej kunde være Degneboligen
ved kommende, men tømmeret ham maatte
tilhøre i Fider. Til denne Degnebolig eragtes
en Tilbygning forneden af 6. forsvarlig Tag,
om en bosiddende Døg for Frumtiden skal-
de være for sig selv og til Skolehold forsynes
med den fornødne Husværelse i hvor vil nu
da Degner i Præstegaarden have sit Sælhold,
Skolemesteren, des er sat til Substilule med Yde-
fundre og oplygnede kan udlømme.

3) Degnekaldet haves ingen Tillag af Tøje eller Eng.
Derstilles alene en Gaathauge, som ligger mel-
lem Præstens og Skovridernes Ejendom og Lave-
get øster for Huset paa den sondre Side af Vogn.

Lamme (Kaalhaugen næmlig) er i Langde 30 ALEN og i
Bredde 20 ALEN. — Degnens kan efter Udsigende nyl-
de paa hver Offerdag fra 5 Rel. — I Stedet for dag-
nebraver (Afgriff af Korn i Staven til Degnen) kan af Sogn-
net følde 3 a 6 ds Rrig, hvoraf aarlig svarer til Hov-
hus Skole 1 ds. 1 Sk. 1/2 ds. — Videre vidste ingen at ange-
ve, hvorfor daog saa denne Forretning blev sluttet og
af os underskrivet ut supra.

Cramer — R. Liime — Laurits Christensen
Jens I. S. Jensen.

Et Reskript af 7. Juni 1743 foerde til, at der omsider blev
bygget til Degneboligen i Them, og efter Ordre fra Slift-
amtmand Jacob Bentzons og Bishop Hylgom blevde
15. Juli 1746 forlaget følgende Lysts forretning.

Provst Cramer med tvende Lysts Mand: Lauritz
Christensen og Jens Jensen, begge af Them i Over-
relse af Sognepræsten, vælterverdige Hr. Poul Spilid
paa Kirkegaden — Capitain Grabous til Grup
eftersom han givne Commission og full-
magt og egne Vægne, samt Sogne Degnen Ton-
nis Liime. — Samme blev taget under Be-
sigligelse og fandtes ved den nye Silbyg-
ning, som des(i) Sommers var blevne foreta-
gen.

I den vestre Ende 7 Tag; under Gavlen var
Egefodstykkes eller Leder, og i de andre Tag
var Stolperne satte paa Sten. Husets Væ-
de inden Vægge var 7. ALEN. Derudi var
een Storsten og Ovn af Ler ophugten.

Dette Hus var inddelt i trende Suer, hvoraf 3.
 Tag og i det ene er Forsuen, Skors lenen og Over-
 non. Den vestersleste Sue er forsynet med god
 og forsvarlig myt fyrræras loft; udi den an-
 den Sue, somer Hökken er myt loft af Bo-
 gehjel over de 2de og byghal over det 3de Tag.
 Ifveraf disse Suer var 2de Karm Vinduer
 forsynet med 8te forsvarlige gade Vinduer.

2) Næst ved samme var 3 Tag myt Hus tilen Stole-
 slue indrettet opbygget af Ege Stolper og Løshol-
 le med Ege Leder under. Bjælker, Sparre, Lag-
 ler og Loft alt af Fyrrebre. Der udi var en
 Storsten af Let øgen Hakkelsøn af tegsten. Udi
 Stolesuen et 2de Vindueskarme med nge og
 gode Vinduer.

3) Næst ved samme er endnu 3 Tag af godt
 Egetommer. Stolperne staar paa Stein. Over-
 limmeret, Bjælker, Sparre og Lagler af
 Fyrrebre. Saadet hele Hus er godt myt Lyng-
 lag. De sidste 3 Tag hører til Degneboligm
 og er indrettede saaledes, at i det ene er en Terskalo-
 og udi de andre twende Leylichkeit til hans Krc-
 aturer.

Besaaer saaledes den hele Bygning af 13 Tag,
 hvoraf nuvarende og efterkommede Degne
 vedligeholder de 10 Tag og Kirkegården de 3, som
 til Stolehold er indrettede.

Degnekaldet haver ingen Tillag af Ager

eller Eng - alene er der til en Haalhauge, som ligger
mellem Præstens og Skovridernes Ejendom og Have,
østen for Huset paa den sørdske Side af Byen. -
Samme Have er i Langden 30 og i Bredden 20 Alen.

Videre fandtes ej at antegne. — Blev saaledes kl.
set og Bygningerne, for saa vidt til Degnebolig
er henlagt, i oven anført Sland overleveret lig.
medegiven af Mons. Tonnes Liime og af ham imod-
tagen.

Them uit supra.

H. Cramer. P. Splid. T. Liime

Jens
J. S.

Laurids Christensen.

Jensen.

30. Maas senere har Degnen i Them givet følgende Beret-
ning om Inddragtsforholdene i Them Degneembede.
og som findes i Original i Proovearkivet.

Them Degne Kald.

I. Reditus Festivales nemlig:

1) Offer til de 3 store Hjelpler, — af en Gaarde.
eller Husmand med Husfrau gives af nogle
4 Skilling, af nogle ikkeun 2 Skilling.

2) Af de øvrige Gaarde, Jeg kan faa noget af, er
af nogle 1 Skr. af nogle $\frac{1}{2}$ Skr. og af nogle
ikkeun 1 Fdk. Rug — og ingen anden Sort Horn.

3) Kule, Paaske, Pondse elles St. Hansdag my des-
ingen Rentv.

II. Aedificia.

1) Degne Boliget er et lidet ringe og gammelt

Hus af 7. Fag.

3) Dertil af nuværende Degr lagt 3 Tag til Tordrag
Kreaturer. —

3) Haugen til Degnehuset er i Langden 30. og i
Bredden 20. Kvar.

4) Skolen. - ved Degnebøgten en Skole af 3. Fag Hus,
hvor det holdes Skole af Døgnør i Theor, som
derfor haves i Løn af Kirkens Lysepenge 5 Da-
ler, og af Stiftels almindelige Skole Kasse 4 Da-
ler. - Til Skolen haves ingen Foundsatz, videt
derfor ikke, hvor mange Steder der bør sige den,
den haves ej heller noget Tillag af visse Lai Før-
eller Fra til forneden Hlebrand. —

III. Gravarrina.

1). Pension til Aarhus latinske Skole er aarlig efterba-
gtes starten 1/4d. 15 Sep 1/3 Søh. Reg.

2). Mikkelsdagsoffer er siden dens Helligholdelses Af-
stapelse ej blevet aflagt og (er blevet) beneglet.

3). Jule Redsel haves Formandene mytt af hver Gaard
4 tb. Brod og et Faarelaat, men mydes nu intet.

4). Degrer bekommer ingen Førveskar eller Bræn-
de, men samme mar kjede.

5) Degne Halded haves ej mindste Tillag af

Ager eller Eng.

Dette Riglig at være beridnes af mig underskrevne
Sognedegn.

Thom d. 7. Marly. År 1773.

Johan Frederik Windekielde.

Degnen, Windekielde har affattet sin Beretning kortest mulig, moaske i Henhold til Princippet: Jo mindre Uley-
lighed des bedre. Præstens, Povst Asgaardts tilsvarende Be-
retning om Præsteembedet er mere ordrig, og da han og
Degen var enstillet overfor flere Forhold, der havde inde-
flydelse paa Embeds indkomsterne, opføres her Præstens
Beskrivelse af, hvorledes Embederne havde mistet Mikkels-
dagsofret og andet mere:

Et mig nægtet og tilbageholdt den Præstens for Haldets
Ringheds Skyld tillagte Offer paa Mikkelsdag, hvil-
ken Menigheden ej vildet give, fordi Dagen efter Kongl.
Allenaadigst Forordning af 26 October 1770 ej skulde
hellig holdes. Og uagtet Karel Kongl. Majestat Aller-
naadigst har ladel rescriptere, hvorledes det med san-
den aparte Offer skulde forholds og samme er ble-
ven Menigheden tilkyndigivet, er den dog blev ved
i sit onde forsøt og ej vildet give mig denne Offer
nu i 2. st. t.

Fri Olden og Hlebrand havde min Formandshaft
i Skoven, men nu maa jeg belale desfor; Øfferson
nevarande ejere af Silkeborg tilholder sig hele Sko-
ven til Thombs Byg og formener Præstegården in-
gen Del har des udi, fordi det ej blev meldt, da Kongl.
Majestat Lod Godset selges.

I Stuens es Hellig dags lov.

Degmineum. Ferringelse, da han jeg med Sandhed skrive, at Sogret i de 6. Jar. Jeg har været her er paa de fleste Steder, saa at en del af Beboerne et nær ved at gæle fra deres Steder, især i Sepstrup, Salten, Tørrerby og Lind, hvor de fleste havet kunis 2 a 3. Ære Christian, hvor over Fienden og alle er ringe og saa godt som inddelt, men end og Højtidens Offer bliver ganske borte, saa der findes den, der i de 2. Jar er har Offeret.

Degmine's Haar har næppe været saa usle, som de anførte Berechninger lader formode. Skiftevis istrene fra fleste af deres Dødsbøger tyder ikke paa Fattigdom, men snarere paa en nogenlunde gavn Udstand.

Om de forlede til Degne efter Reformationen har vi intet fundet. Præsten Niels Carlsen i Them melder i sin Frækgindbæring fra Aaret 1690, at den tredie Degniden Reformationen var Sædedegner:

Nº 3. Hans Rasmussen.

Them Kirkebog beretter, at han blev begravet 3. døi Søndag i Fasten 1695, og at han da var 77. Jar gammel. Han dødtes altsaa i Aaret 1618. Son af stathus Bispeaarskivs Fortegnelse over Præster, Præster og Degne for Danmark 1645. til 1690. Indes opfort, at han 12. Maj 1653 blev halsted til Degn i Them af Bisshoppen i Marstal, Dr. Jacob Matthiessen. — Hans Rasmussen var altsaa Degn i Them i 42. Aar og begge hans forgængere har udfyldt Degneplassen for hans tid i alt 82. Jar.

H Indbæringen fra 1690 har vi set af Hans Rasmussens Skildring, hvor hummerligt han leverde, og i 1691 skrev Præsten Niels Carlsen i Them i

sin Indberetning om Præste- og Degneembedet, at Degen i Them er ganske forarmet, gammel og skrøbelig. Han har været Degen i Præsterderes Sids øger i slot Roslans til Ambs-slen og han aldrig betale".

Hvis Hans Rasmussen virkelig har været Dagn i "4 Præster deres Tid," maa hans Degnetid regnes fra senest Aaret 1641 og han maa da have bestyret Degneembedet mindst 12 Aar, for han blev kaldet deraf af Biskoppen, og hans Degnetid bliver da mindst 54 Aar. Det maa have været vanskeligt at være Degen i Them i Præsten Magister Niels Jørgensen Scrupps Tid, (1641-1655) fordi denne indevirkede de Mennesker, han fik med at gøre i både lovlige og ulovlige Førelagen, deri det endte med hans Afspættelse ved Hovedagsdom i 1655. — Det maa ogsaa have været svært at komme gennem Krigsleden, da først Svenskerne i 1658 og siden vores "Hælle", Blakkerne og Branderborgerne gav Folk i Them lagen for Hæl og Hjem og plyndrede eller ødelagde som de varslte Fløvere, hvad de hunde overkomme.

Der findes intet Skifte efter Hans Rasmussen i Vrads Herreds gejstlige Skifteprotokol, og vi kan derfor ikke af hans Efterladenskaber slutte noget om hans økonomiske Efterladenskab. Hans Efterfølger i Embedet bleo:

Nº 4. Niels Thommesøn Schousrod.

Han fødtes i Aaret 1670. Hans Ansigning om at blive Degen i Them lyder som følger: ¹⁾

Allenaadigste Vorue Herre og Konge.

Saason degnen til Them udy Mathiis Stift Forme-

1) Iflg. Them Kirkebog. — 2) Originalm. Mathiis Bespeaktiv.

delst Høyalderdom og Sgrøbelighed ikke vel kand
betiene det hannem anbetvede Embede og Kand
derfore wilde afstaae Degne Kaldet til mig; saa-
som ieg i ghe er Studiosus, saa indflyer ieg i Aller-
dybeste underdanighed til Eders Kongl. may = at Eders
Kongl. may = aller nadigste wilde tillade at ieg
alligevel samme degne Embede maat vindre
efferson ieg dog tilbom med scholle = hold paa
Landet Haaffuer ofuet mig i det, som dertil
Kan høfddris. Ieg forsicher i allerdybeste
wonderdanighed, at ieg ald den tienste, som
wed samme Embedes forrelning behøfvis skal
op Varle med ald den flid ogg skishelig hed
Som en Sognedegen bør: huilhen store Naade,
som Eders Kongl. May. — mig herudi allernaa-
digste beuiser, ieg sledse wil anmode ald
Naadsens Gud ogg ³Urig velsignelse wil wed-
derlegge, ogg Ellers effter underdanigste pligt
sledse forblive.

Thiend. 16 Februvair. Eders Kongl. may ^m

Timo 1695.

Allerunderdanigste Atfer
undersat och tro Forbeder

Niels Thommeson.

Sphous Rod.

Insigningen er skrevet fra et Hellek og slet-
ter paa dette anden Side. Derunder har Bischof
Braenn i Aarhus skrevet følgende:

Degne kaldet i Them er i shus aff ringe Be-
skaffenhed, ogg Suplicanten, son det allersun-
derdanigst søger Haaffuer paa de Steder, hvor
han tilbom haaffuer informeret Ung dommen et

¹⁾ vinder = fra. — ²⁾ fordras. — ³⁾ beuiser. — ⁴⁾ Urig. — ⁵⁾ hat.

got efftermøde for hans Flittighed og hedsyglighed
derib, saa at børn^{te} Degen kaldt aff hammen noch
frugtbartig kunde Beliermis. og Eders kongl. Maj.
allernaadigst derudi vilde dispensere, at hand i
anset hand ikke er Studiosus, det maatte uinde.

Jeg forbliver. Eder kongl. Majts.

Allerunderdanigste forbedere
for Gud. — J. Braem.

Paa Annoigningens tredie Aftende et paaført.

Efter Bisoppen's allerunderdanigste erklæring have
Vi denne Gang fra Loven allernaadigst dispenserset
og berigget, at Supplikanten Niels Thomassen Skovs-
rod maa til Degen antages, uanset hand ikke er
Studiosus.

Skrivet paa voet Slot Kiobnehafn den
19. Martig 1695. Christian.

Det lykkehedslykkes altsaa for Niels Thommesen
Skovrod at blive Degen i Them; skoort han ikke var „Stu-
diosus“. Han var gift med Ellen (ells Elline) Nielsdatter
Karnagk, som skal have været Datter af Fognerpræ-
stsen V. Karnagk til Veller. Hun var født i Maaret 1666.
De havde en Søn, Niels der fødtes i 1696 og døde sam-
meaar. Daer efter fik de Sonnen Niels, og efter Fa-
dens Død, bonen Henrik Nielsen. — Niels Thomassen
Skovrod døde og blev begravet 13. Maarts 1699 og blev altsaa
kun 29 Dargammel.

Den 24. April 1699 foretog Presten Niels Cortsen i
Them paa Provstens Vegne sammen med lo
Mand fra Them Skifte med Registrering af
Boot i Them Degnebolig ejres Enkens Forevisning.
Penge var del ingen af. Indog Udkø var følgende.

Sølvet
 Et drevet Sølvbæger
 det vejede 12 Lod a 3. Mark.
 Tre Sølvskær, vegede 9½
 Lod a 3. Mark - - -

Kobber og Messing
 En Brandenrins hædel
 med behirige Hat og Ti-
 ber i Græn. Vejede 5
 Lisfund mindre 3 let
 Mark - a 24 Skilling, er 29-1-17
 En liden Haandkedel,
 Vejede 8 Skålpuund a
 24 Skilling, er - - -
 En liden gammel Mes-
 singhædel. - - - -

Engammel Messing
 Riveyorn - - - -
 Et Fyrbækken - - -

Tinnet.

14 Tallerkerer, ganske
 ringe Tin, Skålpuund
 det 1. Mark, vegede 1.
 Skålpuund 15 Skålpuund
 8. Fad, vegede 1 Lispuond
 3 Skålpuund af ganske
 ringe Materie a 1. Mark
 Et Ladsiv, et Salt Kar,
 en Smørbræck, vegede 2

	Gte Mdt. Skell.	
		Skålpund a 1. Mark - - -
9-1-1		Et lidet blaa Stenkrus med et Tinlaag paa - - - -
		En liden brun dito med et tinlaag paa - - - -
7-1-1		
		<u>Jerntrøjet</u>
		1. Yngryde - - - -
		Et Slæggeyen med en Bolt ud - - - -
		En Høse - - - -
		En Hdklemme - - - -
		En liden, Rost(-Rist) - -
		En Jernpande - - - -
3-1-1		
		<u>Træ Bokab.</u>
		Eos rød Egekiste med Be- slag, vurderet for - - -
1-1-1		6-0-0
		En rød Saltekiste af Eg med Beslag - - - -
		For smaa røde Skrin af af Eg med Beslag - - -
		En sort dito beslaget - - -
		Et gammelt Skab med Runni (= inddelt i flere Run) - - - -
		En Lengestued af Fyr. - -
4-1-1		4-0-0
		Et langt Bord af Bøke- tra udiden store Slue - -
		En liden rund dito ud

den store Slue - - -	3	*	(=broderede) Kyndes a 2 Mkt.	2	*
Et gammelt Spoylog et mindre dito - - -	1	*	<u>Linklæder.</u>		
Færøiske Stole med drejede Stolper a 1 Mark 8 Skilling	1	2	Enfin Dreylsdug. 8 Aten lang - - - - -	2	*
En lidet dito med en Spund (maester: Spaan) Bund udi - - - - -		*	Et groft Dreyls Haand- klæde - - - - -	*	2
<u>Bryggeres loij.</u>			To grove Dreyls Duge a 6 Aten lang - - - - -	2	*
Et Bryggerkar, hvor udi hangaa ta Fjender - - -	+	3	To fine Dreyls Haand- klæder a t. Aten lang - - -	2	*
Et lidet dito paa en Fjende	2	8	Et Par Horgarns Lagener	2	*
En Ballie - - - - -	*	8	To Par gamle Blaargarns Lagener - - - - -	*	2
To Stripper - - - - -	*	4	40 Aten Bolster a 1 Mkt.	10	*
Et Deggbrug - - - - -	*	12	<u>Den salig (=afdøde)</u> <u>Mands Gangklæder.</u>		
En Brandevinstonde	*	2			
<u>Sengeklæder.</u>					
En Bolsterdyne - - -	5	*	En sort Klædes Kyde, som var u-vendt (=ikke vendt)		
Noken dito - - - - -	3	*	med sort Lverkens (=Kos- garn) Underfor, der var slidt til at vendes, verude-		
Endnu en dito - - -	6	*	ret for - - - - -	3	*
Elyommegjort Olener- dugs Dyne - - - - -	2	*	En brun Klædes Kyde, som var vendt - - - - -	1	*
Tre Bolster Karodumpur- der (=Kvedpuder) de lo my med Tjeld - - - - -	*	2	Engammel sort Bara- tes Vest - - - - -	*	*
Et blaat flammet Dreyls- omhang med Dækketil. Yommegjort - - - - -	2	1	Engammel hvid Lin Ljuskafftis Verst' - - -	*	2
Færø grønne bardygrede			Et Par gamle sorte		

*) Ty været af simpel Silke og Uld eller Bomuld

Klædesbukser, forslidte	• 2 •	Tre Skjorter a 3. Mkr er tilsammen	2 1 •
Nok et Par sorte fiskeskaffis			
Bukser	• 2 •	Tre Halsklæder af Lærred tilsammen	• 2 •
Een sort fiskeskaffis Kyole	1 2 •		
Et Par gamle Læderbukser.	• 2 •		
En gammel Læderstroje	• 2 •	<u>Feeet</u>	
Nogle gamle sorte stroix			
Stromper	• 2 •	Een Ho	6 • •
Et gammelt Par eldra sorte le Stromper	• 1 •	Een liden Blag. Et Aar gammel	7 • •
Hatte	• 3 •	8 Faar a 3. Mark	6 • •
Kasket	• 3 •	Boens Middel i en allis	
Et Par gamle Sho	• 2 •	Tenge; 174. Skældaler 3. Mkr. 6 Skill.	

Skiflet fortælltes som følger:

Efter bønghaende riglig gjorte Registrering, er skiflet (og) deles imellan Enken, hædersbærene og gudfrygtige Matrone Elline Melodatter og hendes livende Børn, nemlig Niels Nelsen i hans Alders 3 die Aar, og Henrik Nelsen i hans Alders 17 Uger. Da Boet deles i to andre lige Parter, kommer påahver Part Enken tilfaldende 87 Skældaler 1. Mark 11. Skilling. Den anden halve Part, som tilfaldes begge de umyndige, er i lige Maade 87 Skældaler 1. Mark 11. Skilling, hvilken halve Part iger deleris mellem de Sonner, saa tilkommer hver Pengo: 43 Skældaler 2. Mark 13½ Skilling.

Hersfor er at agle: I Henseende til den medføde te Karlighed haver Enken Elline Nielsdatter, med hendes trolovede Fæstemand Paaenus Laursens Samlykke intet vilde prætsindere for sin salige Gædode Mandes Begravelses Omkostning.

Aarsagen, hvorfor Skiflet saalange efter den salig Mands Dødsfald er vorden opsat og ikke tilforn var kommen til endelighed, var den, Enken befandtes efter den salige Mands Død frugtsommelig. — Og som Enkens forlovede Fæstemand Rasmus Laursen begrede vilde beholde hos sig baade Børnene og deres tilfaldende Strelodder, der til svare, som han baade for Gud og Mennesket vilde være bekendt --- Da i Henseende vi havde Forhaabning om hammen, at han sig som en Christen imod de umyndige i Langden skulle komponere, er det ham nemmed fælles Venners Villie og Samtykke bevilget paa ejferskegne Maade:

Først at han lover, at han vil beholde de umyndige hos sig og dem nem med Klæde, Føde og dansk Skolegang forsørge, indtil de bliver 16 Aar, deres Strelod til ingen Afgang eller Formindes helse i nogen Maade, undtagen den bare Rente.

Dernæst at holde alle og enhver vedkommende fri for alle Prætentioner, som ved dette Skifte og Forretning kunde ophankes, var sig bortskyldig Gold heller og Skiflets Omkostninger.

Og blev vedkommende tilspurgt, om de i nogen Maade havde imod Skifteforetningen at prætenderet, eller udi noget sig over Skifteformaltrøen at begrave. Hvor til de svarede: "Nej, i ingen Maade, og paa denne Maade, som ovenmeldt er det Skifte i Jesu Navn til endebragt."

De foranmenvnte Børn døde som unge. Niels, der fødtes i 1697 døde i 1715 og Hendrik døde 1701. Enken Ellin Nielsdatter bleo troldet med sin Mandes Efterfølger i Degne-embedet 31. Juli 1699 og gift med ham 3de Oorsdag i Astten 1700

Nº 5. Rasmus Lauridsen Tabye.

Hvem han var, hvorfra han kom til Them, vises ikke noget om, men at han af Biskoppen i Aarhus blev "confirmaret" til Degen i Them, 10. juli 1699. - Den Omstændighed, at han vilde agte Degneenken i Them, har maa ske været det afgørende for hans ansættelse som Degen. I Tidens Skifteregister findes sadvanligt opgivet, hvilke Bøger den afdøde havde efterladt sig, men i Skiftet efter R.L. Tabye nærmest kun en Salmebog - ligesom efter hans Formand i Embedet.

Et Folkelivsbillede fra Tiden, hvori Degnen i Them er med, er følgende:

En Dag henad Aften i Aaret 1720 kom Niels Glarmester fra Farre sidende til Them. Han fik sin Hest paa Gras og sig selv indlogeret i Kroen, hvorefter han gik til Snedkisen i Byen og sad der Natten igennem og drak sammen med ham, hvorpaa han gik tilbage til Kroen. Her kom flere til og Drinkeradet forsattes. Jeni Feldbereder i Them kom ind i Kroen for at forrette et Præside, og Glarmesteren maa have set sig vred paa ham, thi han greb fat paa ham og gav ham nogle Slag af sin Ridespist og brugte Mund paa grovhornet Maade. Noget senere paa Dagen spadsede Glarmesteren paa Gaden i Them. Han havde sin Ridespist i Haanden og slag omkring sig med den, men var usikker paa Beværen. Han kom til Jeni Feldbereders Hus og raf Haanden i Arbejde bag dælte og raaalte: „Din Hundsfat og din Fuskur! Er du en brav Karl, saa mod mig nu her paa Stedet“. Efter denne Indbrydelse gav Feldberederen ham med glad Haand een paa Piet, Vordingborg Rydderings Justitsprotokol 1720-1723. Fol 49 ff.

18

saa han faldt om, tog Fisker fra ham og bearbejdede
ham dermed, blandt andet i Hovedet, saa da blev et
Par Hulles og en Bulle over det ene Øje. Nogle tilinde
Folk fik dem skilt fra hinanden. Glarmesteren
lot afsted og fik fat paa et Par Mand tillige med
Degnen i Byen. — De gik hen i Kroen, og nu blev det
blodige Hoved, "synet" og dernast forbundet af Degnen
Glarmesteren begavde Fortig, og herpaa blev der arbejdet til
neste Dag, da des endelig kom saadant i Stand, og Deg-
nen kom i Arbejde med at at skrive Fortiget og de-
tællinger op. Dette markelige Dokument gaar ud paa,
at Feldborederen skulde give Glarmesteren 4 Skeldaler i
Penge, dernast to eller tre Skind til en Daler Værdi og tre
Skind til et Par Bukser. Det hele blev leveret ham med
6 Skeldaler, som han maatte leverre til Kommanderen som
Betalning for Fortig. Derpaa gav de hinanden Haand
paa, at de var venlig og vel fortigte. Glarmesteren gik
nu ind paa at beløbe Feldborederen 5 Skeldaler tilbage,
hvis han kunde faa sit sit Hoved lægt for en Daler. —
Degnen, som havde forbundet hans Hoved og skrevet
Fortiget, fik en Mark i Penge af Feldborederen og skulde til-
lige ogsaa have en Mark af Glarmesteren, men denne
sagde, at han ikke vilde have sine Penge rørt; de skulle
de bruges til at faa Hovedet lægt for. Han vildes i Heden
for give Degnen et, "Undevar" saa godt som 1 Mark eller 20
Skilling. — Fortiget bleo nu oplæst for Niels Glarmester,
som holdt ved Penner, medens Degnen, skrev hans Haand
under med fulde Dogslaver. Om Degnen fik sit, "Un-
dever", vides ikke, men da Niels Glarmester kom hjem og
var blevet adru, gik det op for ham, at Themrejsen kun
havde indbragt ham Fryglogen tot Uoplyndring. Han
lod da Themmandene slave til Sings i Skænsborg, hvor

Sagen løb udi i Landet. Indet kunde jo ifølge Sa-
gens Natur ikke ske, men det antydes jo ret tyde-
ligt, at Degnen kunde skrive og være med i Stoen og
Den's Liv i et helt Digt.

Rasmus L. Aaby og Hestbu havde følgende Børn:

- 1) Anne Rasmus datter, født i 1701 og døde samme År.
- 2) Laurids Rasmussen, født 1702. Blev Birkedommer i Klausholn.
- 3) Just Rasmussen, født 1705 - Blev gift og bosiddende i Them.
- 4) Niels Rasmussen, født 1708 og døde samme År.
- 5) Rasmus Rasmussen, født 1711.

Hendrik Rasmussen boede sammen med Faderen i denne sidste År. Han var Skoflibber, hedder det i Skifteforetnin-
gen, og han i Hestbu var da Husholderne for den gamle Degn,
hvori Hestbu næppe har været lykkeligt. Kirkebogen har
følgende Tilsførelse om Degnenens Død.

+ 1730 den 10 August blev Degnen Rasmus Lauridsens
Hestbu begravet, som ungefähr 4 Uger tilform skar sig i
Kelsen med en Knif i Tænderne at aflive sig. Hendes Alder
+ 64. Har 6 Mdr. 1 Uge.

Rasmus Lauridsen Aaby døde og begravedes i Them den
19 Februar 1734.

En Maaned efter Degnen Død holdtes der Skifte efter ham,
foretagt af Provstoen, to Prester og to Vurderingsmand fra Them.
I Bryggeset var der en Brandevins kedel med Katoz Fiben
og som vurderedes til 13 Rdl 2 Mark. Maaske findes her en
vesentlig Grund til Fattigdommen i Hestbu. Af Regi-
stret over Boet anføres her højt følgende Afdelinger:

Dens afgående Gang blader.

2 Hatt	- - - - -	" Rd 1 Mark 4 Sk.
2 Farshør	- - - - -	1 - - +
1 sort Hylde gammel og glaseret" (størktslidt)	" - 3 - -	
1. Vest	- - - - -	3 - - +

20.

1. gammel Skindvest med Messing Knapper:	-	-	2	-
1. Skind Brystdag med Knapper	-	-	-	1
1 Par Skinslukser	-	-	-	2
1 graa veymols (=Vadmels) Hjole	-	-	-	3
1 Par sorte Strømper	-	-	-	2
2 Par graa dito	-	-	-	4
1. Par Stør, som efter den salig Mandes Død af Sonnen Just Rasmussen er indlost og beladt	-	-	-	14

Levende Kreaturer.

1. sort hylomet, "Kue" (=Ko) som Sonnen Just Rasmussen foregav at være ham tilhørende	-	-	-	-
2 gamle Baster, brun og 1 graa og fandtes noget foder. Blev vægtet at kunne galde	-	-	2	-
2. Faar a Blæk -	-	-	-	1
3 Hedlegaard: 1 lam	-	-	-	1
1 Faar i Sommerby	-	-	-	3
1 dito i Lourdal	-	-	-	3
1 dito i Vornet	-	-	-	3

Ploug og Vogn.

1. Vogn med 2 gamle Seler og Sommer og Kobbelbanker	-	-	-	5	-
--	---	---	---	---	---

Horn, som er saael i Marken. Det Blok af Pre- slegaardens Jord - et saael 1 Skr. Plug. 3 ^{de} Hjare -	-	-	2	-	-
Det Skr. Land, Godningsjord ved Laust Logager	-	-	-	-	-
1 Skr. Plug -	-	-	-	1	-
Nok engang afde nærværende Aarvinger et Hus i Themb og yde, Slerfboen tilhørende vest ved Jagob Friideriksens boende Hus, bestaaende af 8 $\frac{1}{2}$ Spende (=Husfag) -	-	-	-	30	-

21.

Vurderingssummen beløb sig dælt til 104 Rdl. 2 Mark 11 Skl.
Auktionen over Doet indbragte 152 Rdl. 3 Mark 7 Skilling
Til Skatfætten var indkommen følgende ordelige Regning:

Regning.

Paa hvis (=hvad) jeg udi Storfæoen efter afgangene og nu
salige Rasmus Lauridsens forhen Døgn til Thom. Menig -
hed af resterende Consumentions og Familielzech i Skjæn
Lærort Eschildsen's Sted og gravelse havørat fjordre, som
den derlæssanne Paabuds Oppebørrel er committeret og
består udi følgende.

Nemlig.

Eller velverdige og meget vellede Hr. Mag. Liimij mig
Udskillede Mandhal (= Skatteliste) til Juli 1732, som herved til
behagelig Effersius forvises tilkommmer den salig Mand
i samme Tid at være:

For sin egen Person	- - - - -	Rdl 2 Mkr. Skl.
Kans Søn Henrich som flicker Sko	- - - - -	3 - -
Sammens Husstru som har holdt Hus for		
den salig Mand	- - - - -	3 - -
2 Af Stalden	- - - - -	3 - -
		1 Rdl. 5 Mkr. Skl.

Deraf $\frac{1}{6}$ Fortegelse ifølge Forordningen, siden den ej er i rette
tid blev betaltog beløber - - - - - 1 Mkr. 13 Skl.
Rente kunde jeg og med Føje af samme Restomge have paastaaet,
og i mine Tanker vorer uden Dispuile at erhøde, men for
at visse, at jeg ingenlunde er sindet, Storfæoen - saa faldt
at gravere, om jeg allers min retmessig Position uden
videre Henslend og Uddelighed kan faae betalt, har jeg
desen Beløb her udeladt - - - - - Summa 2 Rdl. 13 Skl.
Hvilke -- jeg allertydeligst og eradicist bedes de-
i Presion: Thom., der forfættede Sognets Skatteliste, og som ikke
var Magister. Skat af Kreaturerne

res velarverdige Herr. som Skifts Administratører over den
salig Mand's efterladte Skrifboe, at have Midler (bl.a.) gør mig
behalt og udig dete Ervæntning med megen Østeme forbliue.

De Hr. Skiftsforvalters

Vengegaard
d. 8. May 1734.

Gjenstykkelige og obligerede Sjenere

C. Køfset

Skiptretten anerkendte Regningen og Skovridder Jørgensen
i Thern, der var Svoger til den afdødes ældste Søn: Birke-
dommenen fra Blausholm, fremlagde følgende Regning over
Begravelses omkostningerne, som denne havde udlagt for
Broderen Just Ras mussen i Thern.

Fortegnelse over hvad jeg havde udlagt
til min salig Faders Ligfærd, med alt
hvad (= hvad) der ved et liddraget.

Betalt Jersi Lassen at gaa til Aarsleff Mølle til min Broder Laurids Habye. - - + - -	Rdl. 1. M. 87 R.
Ligesaa forat gaa til Skanderborg - - + - -	12-
Jacob Smid for at gaa til Allinggaard om Klokker - - - - - + - - - - -	1 - 4 -
Jørgen David for at gaa til Sønde - - + - -	8 -
Betalt 1 Totte fransk Brændevin - - + - -	1 - 8 -
Kringler og Tvebakket - - - - - + - - - - -	1 - 12 -
Corender og Kvædermel - - - - - + - - - - -	6 -
For Kvæderbrod til Maden - - - - - + - - - - -	4 -
Peter - - - - - + - - - - -	2 -
Safran - - - - - + - - - - -	2 -
Grimne Uter - - - - - + - - - - -	2 -
4 Pund Sonor - - - - - + - - - - -	1 - 4 -
For Lig histle at gøre, betalt - - - - - + - - - - -	1 -
For et Lig lagen betalt - - - - - + - - - - -	5 -
For Graven at gøre - - - - - + - - - - -	1 - 3 -
Til Sønde Degr for Sangen i Be -	

23

tragting hans lange Rejse: 2 Mil	1 - - - -
Ole Christoffer ligesaa for Sangen	- - - 4 - -
For 7½ Pot Vin	- - - - 1 - 1 - 8 -
For Dansk Brænderi m 16½ Pottir	- - - - 1 - 2 - 2 -
Tobak	- - - - - - - - 8 -

Thenn 20 Febr. 1734.

Tilsammen 7 Rdl 4 Mark 12 Skell.

Jost Rasmussen Aabye.

Overstaende Regning - - - havor min Broder Laurns
Aabye til mig riglig betalts, hvorfor fuldkom-
men kvittores.

Thenn ut Supra Jost Rasmussen Aabye.

Endnu (desuden) er betalt til Mr. Rasmus Lærne for
Jordspækastelse fire Rixdaler, og Svart Thomesen
Kronmand her i Byen 18dl 1 Mark 4 Skilling, som Son-
nen tilstod at være vidende om. Ligefedes Andens Glod
i Thenn for 7 Læd Møg a 4 Skilling er 1 Mark 12 Skilling.
Laurns Brandt for et Par Bagere, som han havde lånt
den salig Mand, men var blevet ruineret og gan-
ske intet deraf at finde - 2 Mark - endnu forel
Pibhus 1 Mark 8 Skilling - es - - - 3 Mark 8 Skl.
Ole Moesin af Virklund krevede for 5 Uger han hav-
de i den salig Mandis Svaghed beclogtet (forrettet)
Tjenesten og i samme Tid 8 Dage gjort Opvar-
ning - 1 Rdl, som han blev concerteret (blevlaat)
Christen Svendsen i Kribskov - - - 1 Mark.

Rasmus L. Aabys Efterfolger, der i Skifteprotokollene
næmes Monsieur Ravn, forbedede, at der blev taget Syn
over Degneboligen, og at han af Lovingerne fik Godtgå-
relse for dens Brudsledighed. Herimod protesterede
Skovrider Jørgensen paa Lovingernes Vegne. Han mente

at kunne børse ved Vindnesbyrd af mange af de aldele
Mænd i Sognet, at den afgangne Degr ikke alene havde
holdt Degnboligen vel vedlighe, men endog var redvidset
og forbedret den. Han lovede at forkvere et Tingsvidne
des angaaende. — Det var allerede holdt to Skifterettersmø-
det, saa Forretningen burde være skittet dermed, men Prov-
osten berammmede et nyt Møde til 22. Juli 1734 for at faa
Sagen om Degnboligen klarer. Til den fastsatte Tid
mødte Provensen tilligemed Assessorerne i Dødsboet i Flens-
borg at faa Skiflet bragt til Ende og Sagen ordnet angaa-
ende Sliden mellem Mons. Raun og Arvingerne i Døds-
boet. Provensen forlangte, at det foromtalte Tingsvidne
om Degnboligen, som Arvingerne undersidste Skif-
lets møde havde lovet at skaffe til Veje, nu skulle
fremlagges for Skifternen i Dag. Men — Dette Tingsvidnes
var, trods Loftet derom, ikke skaffet til Veje! — Ikke hel-
ler var Arvingerne ellers nogen paa deres Veje tilstede i c-
denalene den ene Son Henrik Rasmussen for sig selv. Der
forlaa saaledes intet Bevis for i hvilken Hånd, Degnboli-
gen var modtaget af den afdøde Degr, da denne
modtog Embedet. Saadanne Bevisligheder maatte frem-
skaffes, for at Skifternen kunde lade noget af Dødsboets
Møder anvendes til at afbøde Boligens Brokfældighed. Her
over for paastod Mons. Raun — Skort han intet Syn o-
ver Boligen havde fremskaffet, at Huset maatte sæ-
des i Hånd, saa da han uden Faré kunde bo deri og være fri
for Regn og Blæst i Huset, og at Bohave, som sætes deri, kuen-
de være ellers vorde conservent og at Midlene dertil, hvis ikke
hvæninde Udvæg hunde findes, maatte tages af Dødsboet.
Provensen formandede Parlene at afgjøre dette med et min-
deligt Forlig, og Skiflet blev endnu en Gang udsat en 4. Uges
Tid, og hvis Forlig ikke hunde bringes i Hånd, henvises
Mons. Raun til ved lovligt Syn at godtgøre, hvorvidt Hu-

set et i den Stand, at det kan beboes og envenbuet, hvad der udkræves til Hæsets Islandsættelse. Skiffleritten vilde da samles samtidigt med, at Synet foreløges, og derfor vilde Skifflbet uden Udsættelse blive sluttet. — Den 20. Decembres 1734 var Skiffleritten allerede forsamlad. Det var intet ført fra nogen af Partenes Side i Retning af Syn eller Tingsoverne engaende Degnaboligen. Provsten havde tilstillet Mons. Rauv, en Projekt til Eftertarke, d. v. s. Vejledning om, hvad han skulle foretage i Sagen, men der var intet gjort ved denne. Sagens Behandling sluttedes i Skifflprotokollen saaledes:

Og som ingen af Partene havde efterlænt deres Støtte og Tørlæst, saa Provsten ikke, at han for saadan Udflektor længere kunne oprette Skifflets Slutning og tilbageholde Transigionen den den tilfaldne Aarsedel, men foreløg Delsignor mellom Hovingerne, enhver af Partenes Rat afskrivket, som de ved lovlig Omgang kan sige, og paa det yllestede skulde trainere fremstod endnu. Mons. Jørgensen og lovede al vase Mons Rauv ansvarlig for al den Regns, som han for Retten ved lovlig Omgang skulde vorde tilkendt — Bliver saaledes efter forhen anførte Boets Gæld og Besvaring 17 Rdl 2 Mark 7 Skilling fra Boens Beløb, som er forde ved Auction bortsalgte Hær og Hæs 152 Rdl 5 4/7 P. — fra drages den Booz paahængende Besvaring og Gæld, som es!

1) Forkenførte	—	—	—	17 Rdl 2 Mdl 7 8 Rd.
2) Auctionsgæbyret for Löshore 115 Rdl 6 4/7 P	—	—	—	
a 4 pro Cent 4 Rdl 3 4 og for Hæsd 3 7	—	—	—	
Rdl a / Rdl 3 4 procent	—	—	—	5 — 15 —
3) For Jørgenses Indassation	—	—	—	2 — 1 — 1 —
4) Skiffleriters Salarium	—	—	—	1 — 3 —
5) Stemplet Papir til Skifflbrev	—	—	—	1 — 1 —
6) Provsten for 5 Regns	—	—	—	2 — 1 —

1) Skiftebrevets Beskrivelse med hvis (= det som) deraf dependerer (er afhængig)	5 - - -
2) Vinderingsmandene	1 - - -

35 Rdl. 5 Mark 5 Sktl.

Naaer saa fra de 152 Rdl. 5 Mark 7 Sktl.

$$\text{prædrages} - \frac{-35}{117} \text{ Rdl. 5 Mark 1 Sktl.}$$

Samme Boens Beløb deles mellem de 4. Sonner, Leig-
nor Laurits Aabye, Birkedommer ved Clausholm Birk,
Henrich Aabye, Jost Aabye og Thomas Aabye, som
faar hver paa sin Del lige meget, og bliver saa en-
hver Del og tilfaldne Strovelod 29 Rdl. 2 Mark 12 3/4 Sktl.

Galden og enhverst tilfaldende lov betales af Auglins-
pengene, som af velanvendige H. Rasmuss Lieme
ere indgasserede mod behöriges Krætteringer. - Og som
da ingen efter gørte Tilsprørgsel havde ved dette Skif-
tes Holdelse noget ydermere at erindre, blev samme herved
sluttet.

Aatum Herfboen i Them. d. 20 Decemper 1734

J. Søltoft (Provst) Cramer
(Præst i Aale)

Nº 6. Hans Olsen Ravn.

I det foregaende nævnes han Mons. Ravn. Han
fødtes i Aarhus 1707 og hans Faralder var Chirurgen F. O.
Rabe og Anna Marg. v. Petters. Om han i Uddannelsen ved vi
intet, men han studerede og nuo var blevet theologisk
Kandidat. 16. Mars 1734 kaldede Christian Fischer til Allory-
gaard ham til Dign i Them i Aar og 23. Mars i samme
Aar, konfirmeredes Biskeps Hans Olsen i Aarhus. Holdelse

Presten Rasmus Liime i Them var i Slægt med for
navnede Godsejer Rasmus Fischer, han defødt nok kun-
net udvirke at få kaldet som Degen i Them, den han om-
skedle dertil. — Landsynligvis havde H.C. Raar for sin
Kaldelse som Degen, været Huslæser hos Pastor Liime og
var blevet velyndet — særlig af dennes Datter Anne Bir-
gitte. Pastor Liime formaaede sin Frinde til at kalde
Raar som Degen, vel sagtens ud fra den Betragtning
som Holberg lader Per Degen gøre galdende: Degen først! —
Alltsaa for han hunde blive Præst. — Talt Falder udvikles-
de Sagerne sig som antydet: 21 December 1736 kaldedes
Hans Olsen Raar som Sogneprest for Højbyerg-Elsborg.
Hans blev ordineret 3 May 1737 og 9 August samme staar
holdt han Bryllup med Anne Birgitte Liime i Them,
født i 1910. Herned er vi færdige med hans som Degen i
Them, men skal dog tilføje, at han 28 Septbr. blev kaldet og
flyttet til Konge Vindoslev, hvor han døde 17 May 1761. Hans
Huslou døde i 1768. De havde — ifølge Wibergs Præstehistorie
— mindt 8 Børn, hvorfra nedstammer store Rabber af Præster
og Præstekoncer.

Nº 7. Thønnis Rasmussen Liime.

Thønnis Liime var Son af Thempræsten Rasmus Liime
og Hustrue Ingeborg Høggaard. P. Liimes Modet Anna Fischer
var af Fischer-slægten paa Silkeborg, og hun og hendes Mand
Peders Liime, der oprindelig var Rådefoged paa Silkeborg, ege-
de Gods; bl.a. Them Løge, indtil det retureredes til Stroms.
Thønnis Liime blev døbt i Them Kirke 7 August 1719 og blev
baaren til Daab af Bedstemoderen Anna Fischer, der i Kirke-
bogen benævnes som „Udøde Frue“. Foddenes var en Rabbe
Stands personer. Thønnis blev Student fra Sommersledag og
studerede Teologi; hvorledes dette gik for sig visies ikke.

men 17. Februar 1744 blev han — ligesom Faderen før ham —
Kandidat med non.

I Arkivs Bispearkivs Listen over Degnehaldeleser ses
det, at Thomm's Liime 8. Juli 1738 kaldedes af Christian Fischer
til at være Degen i Them. og at Bishop Peder Hygum i Bar-
hus, konfirmerede "Kaldelsen 15. Juli samme staar.

I Them Degneembede har der i Thomm's Liimes Degne-
tid hersket forhold, som mindes om Tolvandene før Re-
formationen. Thomm's Liime var vel nok Skoleordt, da han
som 19-aarig blev kaldet til at være Degen, men, som vi har
set, blev han først Land. theol. 1744. Sammenhængen i det
le kan skimtes i det Syv af Degneboligen i Them af
17. December 1744. Punkts 2., som findes herforan Side 3.
Derav kan ses, at der i Degneembedet saden "Subslibut",
som paa egen Bekostning havde tilføjet den meget rin-
ge Degnebolig Hvis til Fader og Kreaturer, og som under
Lyss Forretningen oplråded med en vis Tolvandighed.
Endvidere oplyser Synet om, at Degnen havde sit Ophold
i Prestegaarden. "Subslibulen" udførte vel saugens Degne-
embedels Forretning, hvortil kom Skoleholdet efter 1739.
Den Lyssforretning som 15. Juli 1747 foretoges over Degnebo-
ligen i Them er medunderskrevet af Thomm's Liime (Side C. b.)
Hvorvidt han paadette Tidspunkt i egen Person udfør-
te Degnebestillingen vedr. ikke, men ved officielle Styg-
hedsopraadte han allsaa som den egentlige Degen.

Af Bishop P. Hygums Beretning fra Visitacion i Them
23. April 1742 fremgaar, at det endt yderst lettbl med Umg-
dommens Oplysning i Them Sogn, saa Biskopper betegner
Bom "overmaade grov Vankundighed" og antyder, at der
intet udrettes af Degnen i saa Henseende, men Biskopen
grub ind i Sognenes Gang og meddeler, at der i Sognet
oprettes to Skoler og i den ene — allsaa i Them — skal Deg-

nem, enten ved sig selv eller ved en god Substitut" underviser Kongdommen, og han skal som Lærdesfor, myde de derfor allemaadigst desiserede Lyse Ting". At det hidtil havde staet daarligt til i Sognet fremgaar af Bishop Hylgoms Slutningssatning i Beskrivelsen af Visitatsen. Den lyder saaledes: "Gud lade endog sit Lys oprinde over dette mørke Sted!"

Thomis Rasmussen Liimes kaldedes som Præst til Sydby. Findes 29 Decembet 1748 og ordineredes som Præst 7. 1749.
Han diede 5. April 1766.

Nº 8 Laurids Nielsen Høysgaard.

J. Hærnes bispevis Fortegnelse over Degne i Stiftet 1742 – 1759. beretter at i 1749 den 3. Juni blev Studiovis Laurids Nielsen Høysgaard kaldet af Oberstleutenant Hans Rudolph Grabow til Urup og Bratskau til Sognedegn for Prestr Menighed de dato 20 Jan. 1749. Han fik Collats af Biskoppen 3. Juni samme Aar. Han var født i 1705 og var allsa 44 år gammel da han blev Degni Prestr, hvor han dode i Januar 1762. Om hans Slægt vides kun meget lidt, kun at Præstehusene, Præsten Rasmus Liimes Hustru Ingeborg Høysgaard var Sledsøster til hans Modt, og Præster i Thun Toel Spield var Halwoodskendebarn til henn. Biskop Peder Hylgom Visitals i 1742 havde virket. Da han komigen i 1748, var der tre Skoler igang i Sognet og blandt disse findes Degneskolen i Thun næmt paa framhævdede staaede. Der var allsa kommet et Atelje i Gang i Skolen, da Laurids Høysgaard blev Degn. P. Hylgom skrev, at nu kunde – "jonnemmeliger Drengebornene gøre rede for deres Børnelærdom". Særligt vides kun meget lidt om Laurids Høysgaards Gerning og vi tyer da til

Skiflet efter ham, der begyndtes 30. Januar 1762 og endedes
23. Juli 1762, for derved at få nogen Indsigt i hans Levenel-
haar, og vi begyndes med Registreringen af hans Dødsbo-

Vurderingen.

Rdl. Mark Skilt.

J. Huen.

En Dagkiste med 4 Skuffer	3 - 0 - 0
En mindre dilo	1 - 4 - -
En Seng med 4 Stolper og Kamme; med Kaat og hvitt hymmeggjort Omhang	2 - 3 - -
En Egebras bestagen vidt Skatkiste	3 - 2 - -
Et jernbundet Skrin	1 - 6 - -
Etblidet Bord med Beckfodder	4 - 4 - -
En liden Egeskuffe	1 - 4 - 4
En Partyk-Blokke	4 - 4 - 2
Et Par Gueridoners (Lille Bord til Lampael. Lys)	4 - 4 - 12
En Partyk-Blok	4 - 4 - 12
6 Trestole a Stk. 12 Skilling	4 - 4 - 8
Et gammelt Spejl	4 - 1 - 8
Et Messing Stroygjern med 2de Bolte	4 - 4 - 8
Et Par Fir Lysseslager med Jern Lyssesaks	4 - 2 - 8
En Tinntallerken	4 - 4 - 4
En Saesirkel (?)	4 - 4 - 4
Et Par Tinskeet	4 - 4 - 8
Et Glaskrus med Tinlaag	4 - 1 - 4
4 Par Trækopper	4 - 1 - 4
En Blaa og hvid Propotte	4 - 4 - 8
En Blaa og hvid Spølskoal (= Drikkekop)	4 - 4 - 8
En brun Thepotte	4 - 4 - 12
Et Glas-Saltkar	4 - 4 - 4
En Polflaske	4 - 4 - 5
En klar Pæglafleske	4 - 4 - 4

1. Spids-Glas (Brænderivinselle Vinglas)	- - -	4	-	4
1. mindre ditto	- - -	+	-	3
1. Sluds-Glas	- - -	+	-	3
1. liden Flaske med Medikamenter	- -	4	-	10
1. liden klarkantet Flaske	- -	4	-	4
1. Jernkakkeloon med Tilbehør	- -	9	-	4
1. Klaklemme og Kløske	- -	+	-	1
1. ubrugelig Jern Syrefad	- -	+	-	1
1. my tygmegjort Pejschyrter	- -	2	-	4
1. gammel blakket Klædes Hjortel med Vest.	+	4	-	4
1. sort Klædes Hjortel og Vest	- -	2	-	4
1. ringere sort Hjortel og Vest	- -	1	-	2
1. Par sorte Klædes Bukser	- -	+	-	2
1. Par ditto Skindbukset	- -	+	-	2
1. tygmegjort Vattrøje med Skind under	-	3	-	4
1. gammel Lassis Vattrøje	- -	+	-	1
1. Par sorte Strømper	- -	4	-	8
1. sort Sloffes Pladcenterkappe	- -	+	-	8
1. Par sorte strikkede Strømper	- -	+	-	8
2. Par gamle indeprængt Strømper	- -	+	-	8
2. Par ditto	- -	+	-	8
1. Hat	- -	+	-	2
1. gammel ditto	- -	+	-	4
1. Par flosset Vænter	- -	4	-	4
1. brun tygmegjort Pejseslog	- -	+	-	8
1. ditto	- -	4	-	8
1. Kasket	- -	+	-	4
2. Par gamle Vænter	- -	4	-	4
1. my Parøgh	- -	1	-	1
2. gamle ditto	- -	4	-	3
1. Par hvide flossede Strømper	- -	4	-	8
1. gammel brun Hjortel	- -	+	-	8

1 rød Vathue	- - - - -	- +	- 2	- 1
1 ditto	- - - - -	- +	- 4	- 6
1 gammel Skindhue	- - - - -	- +	- 2	
1 Messing Kaarde	- - - - -	- +	- 2	
1 gammel Klædeboistle	- - - - -	- +	- 2	
1 mindre ditto	- - - - -	- +	- 4	
2 Par ykkamme og 1. Redekam	- - - - -	- +	- 5	
En halv ALEN Lys Glins (Glan) Larred.	, - - - - -	- +	- 10	
1 ALEN Rask (grøft 4 Skofed Uldstofstøj)	- - - - -	- +	- 1	
1½ ALEN ditto	- - - - -	- +	- 1	- 8
1 ledet Stk Klædesklud og 14 Stk Knapper	- - - - -	- +	- 12	
1 Par Limsladedækskus	- - - - -	- +	- 3	
10 Stk. Drat	- - - - -	- +	- 1	
2 smaa Bundter Klude	- - - - -	- +	- 2	
4 Dusin Lys Kamelhaars Holeknapper a 10				
Kjell. Dusinet	- - - - -	- +	- 2	- 8
4½ Dusin Vestknapper	- - - - -	- +	- 2	- 4
7 Dokker Chot. (Lygør til knaphuller)	- - - - -	- +	- 10	
11 Kamelhaars knapper og lidt brun Silke	, - - - - -	- +	- 2	
1 Sapir Saks	- - - - -	- +	- 8	
1 Par hvidt hafteede Knive	- - - - -	- +	- 8	
1 Papirkniv	- - - - -	- +	- 6	
1 Standerkniv	- - - - -	- +	- 6	
1 Tutteral med 3. Rageknive	- - - - -	- +	- 1	- 8
1 ditte med 2 de Knive	- - - - -	- +	- 4	- 8
1 Foldekrov	- - - - -	- +	- 4	- 6
1 Tra Lebedlidike (maaske Lædike; et aflekt. kæd. Skrin i en Kiste)	- - - - -	- +	- 2	
1 Oliesten	- - - - -	- +	- 4	
1 Par Skospander	- - - - -	- +	- 1	- 6
1 Par ditto	- - - - -	- +	- 4	- 8
1 Par Knospander	- - - - -	- +	- 4	- 8
1 Halsospande	- - - - -	- +	- 4	

1. Horn Snustobaksdose med lidet Hæ

sing udi	- - - - -	+ - - - -	8 -
1. Lakeret Klædeborste	- - - - -	+ - - - -	12 -
1. Messing Tobaksdose med Ryddes.	- - - - -	+ - - - -	4 -
1. lidet Spøyl med Futteral	- - - - -	+ - - - -	4 -
1. Tobaksdose og 1. Tingeprug	- - - - -	+ - - - -	2 -
1. Fra Blakhorn med Sandbosse	- - - - -	+ - - - -	-
1. Pennefutteral med en rød Pen	- - - - -	+ - - - -	-
2. Hovedvands Flaske	- - - - -	+ - - - -	1 -
1. Zignet	- - - - -	+ - - - -	4 -
1. Par sorte Størmpær	- - - - -	+ - - - -	6 -
1. Par ditto	- - - - -	+ - - - -	4 -
1. Par ditto	- - - - -	+ - - - -	4 -
1. Blakskin med Bly Blakhorn og tre Sandbosser	- - - - -	+ - - - -	1 - -
2 smaa Fraskeer	- - - - -	+ - - - -	4 -
1. Ribhus	- - - - -	+ - - - -	4 -
1. Slykke Malt Læred	- - - - -	+ - - - -	2 -
2. ^{de} gamle Skjorter	- - - - -	+ - - - -	2 -
2. ^{de} gamle Skjorter	- - - - -	+ - - - -	2 -
4. Par nye Halvarner	- - - - -	1 - - - -	-
4. Par ditto	- - - - -	1 - - - -	-
2. Par gamle ditto	- - - - -	+ - - - -	-
2. nye Halskyorter	- - - - -	" - - - -	-
2. ditto	- - - - -	+ - - - -	3 - -
2. ditto	- - - - -	+ - - - -	3 - -
3 ringere ditto	- - - - -	+ - - - -	3 - -
2. ^{de} Vætteldugs Halsklader	- - - - -	+ - - - -	3 - -
8 Halsklude	- - - - -	+ - - - -	8 -
3 Horgarns ditto	- - - - -	+ - - - -	8 -
6 Par Skivle Cornor	- - - - -	+ - - - -	1 - -
1 Kramlareds hvid Lommetørklade	- - - - -	+ - - - -	-

8. Studenterkravet	- - - - -	- - - - -	8 -
9. Halsbind	- - - - -	- - - - -	9 -
2. ostindiske Lommekortklæder	- - - - -	- - - - -	3 -
1. ubrugt ostindisk Tørklede	- - - - -	- - - - -	1 -
6. gl. ditto	- - - - -	- - - - -	1 -
2. Blaa og hvide hyummegørte Tørkleder	- - - - -	- - - - -	1 - 8 -
2 ditto	- - - - -	- - - - -	1 - 8 -
1 gammel Solv Lommeur.	- - - - -	- - - - -	5 -
1. Stykket et Par Strompebaand	- - " - -	- - - - -	12 -
1. ny Hørgarns Lagen	- - - - -	- - - - -	3 -
1 Par Blaargarns ditto	- - - - -	- - - - -	5 -
1. Bygkhorns Dug	- - - - -	- - - - -	4 -
1. grov Blaargarns Dug	- - - - -	- - - - -	1 -
1. Haandklæde	- - - - -	- - - - -	6 -
2 ringere ditto	- - - - -	- - - - -	4 -
1 Par spanske Linsladers Handsker	- - - - -	- - - - -	1 - 8 -
1 Par ditto	- - - - -	- - - - -	1 -
1 Par børket ditto	- - - - -	- - - - -	6 -
1. blaa og hvidstribet Hovedpude	- - - - -	- - - - -	4 -
1. blaa og hvidstribet Olsnerdugs Over dyne (Føj af Hør og Bomuldsgarn)	- - - - -	- - - - -	2 - 2 -
1 Brun og hvid Bolstordyne	- - - - -	- - - - -	2 -
1 blaa og hvid Olsnerdugs Hovedpude	- - - - -	- - - - -	4 -
1 mindre ditto	- - - - -	- - - - -	1 - 8 -
1. Par gamle Støller	- - - - -	- - - - -	8 -
1 Par gamle Sko	- - - - -	- - - - -	1 -
Et Par Sko hos Ry Skomager	- - - - -	- - - - -	1 - 4 -
1 ¼ Pund blaa Uldgarn	- - - - -	- - - - -	1 -
1 Pund sigrønt ditto	- - - - -	- - - - -	12 -
1 ¼ Pund hvidt ditto	- - - - -	- - - - -	12 -
8 ½ Al Hørgarns Lared a 8R	- - - - -	- - - - -	4 - 4 -
Nogle smaa gamle Messing knapper	- - - - -	- - - - -	4 -
Noget gammelt Venduesbly	- - - - -	- - - - -	2 -

I Køkkenet.

1. Hobber Thekedel	-	-	1	-	-	-
1. Hobber Haandkedel med Jerngreb, vægt de 8½ lb at 48 kr	-	-	2	-	-	12
1. Messing kedel med Greb	-	-	4	-	3	-
1 Pflejerding	-	-	4	-	4	12
1 ditto	-	-	4	-	4	8
1 Bøgbimpel	-	-	4	-	4	6
1 Bogetras Gryngetding	-	-	4	-	4	8
1 Halvlønde af Eg	-	-	4	-	2	-
1. ditto	-	-	4	-	2	-
1 Ballie af Egetra	-	-	4	-	1	8
1 mindre ditto	-	-	4	-	4	12
1. Spand med Jernhaandgreb	-	-	4	-	4	8
1. Bogetras Smørsske	-	-	4	-	2	-
1. Blik Rivegeson	-	-	4	-	4	2
1. Kokkekniv	-	-	4	-	4	2
1. Stenkrukke	-	-	4	-	4	1
1 gammel Sold	-	-	4	-	4	1
1. Mangleffal med Trille	-	-	4	-	4	1
1. Pusles	-	-	4	-	4	1
1. Kaspetrae	-	-	4	-	4	1
1. Jernspand	-	-	4	-	4	6
1. Rist	-	-	4	-	4	4
1. Skorstens Lanke	-	-	4	-	4	8
3. Knaa Stenfade	-	-	4	-	4	3
2. smaa Houser (Lerkrukkes)	-	-	4	-	4	2
1. Profitt Pind	-	-	4	-	4	1
3. Frasker	-	-	4	-	4	1
1. lidet sort Gryde	-	-	4	-	4	2
1 gammel Lærcds Pose	-	-	4	-	4	6
1 gammel Sak	-	-	4	-	4	8

1. gammelt Fyrretas bord	- - - - -	2 - 8 -
1. Hugknub	- - - - -	- - 4 -
1. Sengested til Regen	- - - - -	- - 2 - 6 -
1. gammel Olmedugsdyne	- - - - -	- - 4 - 4 -
1. gammel Bolsterdyne	- - - - -	- - 4 - 4 -
1. gammel rødstribet Hovedpude, Bolster.	- - - - -	- - 3 - -
1. mindre Hovedpude	- - - - -	- - 1 - -
1. gammel blaargovns Lægen	- - - - -	- - 1 - 4 -
1. ditto	- - - - -	- - 1 - -
1. trebenet Skammel	- - - - -	- - 1 - -
5. Stk Kylde	- - - - -	- - 8 -
1. Fraskool	- - - - -	- - 2 -
2. Skjorter	- - - - -	- - 2 -

Bøger.

1. Bibel i 2 ^{de} Tørner (i to Bind)	- - - - -	4 - 4 -
Aarons Brystsban	- - - - -	- - 4 - 4 -
Winsteps Livets Selvbedragelse	- - - - -	- - 3 - -
Solens Blodrøde Nedgang	- - - - -	- - 1 - 8 -
Tornuflyge Tanker om den menneskelige		
Forslands Kræfter. Anvisning til at kunne		
dø salig og frimodig	- - - - -	- - 1 - -
Aarons Brost Spand over 3 ^{de} Mosebog		
19 Cap. 3 ^{de} V.	- - - - -	- - 4 - -
Den bedendes Hjede	- - - - -	- - + -
1. Psalmebog	- - - - -	- - 1 - -
1. ditto	- - - - -	- - 4 -
Christi 7 Ord paa Korset, uden Berid.	- - - - -	- - 8 -
Worms Sendebrev om Confirmationens	- - - - -	- - 4 -
Lakserni Comunion Andagt	- - - - -	- - 6 -
Christin Læstsukkende Hjede	- - - - -	- - 4 -
Lunds Geographicie	- - - - -	- - 8 -

1. Christelig Præminder	- - - - -	i - 4 -
Ramboshs Saligjørelses Ordren	- - - - -	4 -
1. Christelig Nytaarsgave	- - - - -	2 -
1. Predikten over store Bededags Tekst	- - - - -	6 -
Schanderups Vers	- - - - -	4 -
Wadshiers Betske Betænninger	- - - - -	2 -
1. Høgebog	- - - - -	2 -
1. latinsk Concordantz	- - - - -	1 -
Lucas osiander over nogle af de historiske Døjer	- - - - -	1 - 8 -
Gradus ad Parnassium (Trin til Parnas- set: Latinsk Ordbog til Brug ved Øvelser i at forfælle latinske Vers)	- - - - -	1 - 7 -
Curtius (Formodentlig Alexander den Sto- res Historie af Romerens Rufus Curtius)	- - - - -	1 - 1 -
Wellers Værviser	- - - - -	2 -
Nogle multikørerde Døjer (Beskædgete)	- - - - -	2 -
1. dito, Knippe	- - - - -	2 -
1. Bog med Pergaments Bind og næsten rent Papir	- - - - -	4 -
 2. Skruer til at sætte under et Spejl		
1. Par Træastrømpes	- - - - -	12 -
1. Par gamle Metal Cormeknapper	- - - - -	8 -
1. Par hvide Metal ditto	- - - - -	4 -
1. Sennerp. Lod	- - - - -	4 -
2 Skappr. Kalka 4R	- - - - -	8 -
1 gammel Pose med nogle Humle	- - - - -	12 -
1 Almanak	- - - - -	1 -
6 Tdsr 3 Skpr. Rug	- - - - -	10 - 3 - 12 -

Den afdødes Tjenestepige: Anna Marie Hovings hof

Blev tilspurgt, om hun vidste noget mere om Storboen tilhørende at angivc, end hvad allerede var forevist, hvortil hun svarede - - - at det var hende bekendt, at det saa kaldte Norrest-Rug bådels af Logret var uelstalt. — Krover kunde ingen vis Beregning - - gøres. — Forretninger blev sluttet og af os underskrevet.

Sølv Splicid.
(Præsten i Them.)

Hans Jakobsen, Notar. Glod.
Hand i Them.

Timo 1762 d. 10. Mars var Skifletteset til Sledø i Them Degnebolig - Skifletteset: Provosten i Thyrolsig Horred. H. Hans Esrommet i Aale. H. Christen Sommer fra Sonde vissing som assessor og Hr. Sølv Splicid i Them som Notarius. — Auktionen over de registrerede og uud- derede Vares var tilendebragt. — Det gennbundne Skrin, som ej endnu var åbnet efter Forseglingen, blev aabnet. — Samme fandtes ingen rede Penge, ej heller Breve og Forkrivninget, der hunde tyde til Boens Indbægt, men samme var opfyldt med den afdødes Testamoni- a aqademito (= akademisk Borgerblad). Hans Haldsbøe til Them Degnekald, Bisckoppens Collats. En Del gamle Vers, samit en Del gamle Prædikener. — Disse næante Papirer blev opført Ilden. — De Knitteringer, som fandtes, blev genmt og henlagt til Forvaring — til Brug ved nogen Golds Afvisning, da kunde vorde krævet. — Egen, som havde tjent Degnen i 5. Star, spurgtes, om hun ej havde hørt, den salig Mand havde haft nogen Pengehåndel med nogen, f. Ex. udlaant Penge til nogen og have no- get til gode, som Storboen kunde tilfælde, hvortil hun og andre, som var til Sledø gav tilkonde, at det var dem vel bevidst, at den salig afdøde i den Sid, han havde været her, ej har haft Penge at lærne ud, men meget mere idelig og mange Gange har brugt til og

søgt andre paa Haanden for at faa Penge til Laans, hvilket ogsaa i Sørdeles hed blev slad fastet derved, at Frøken Anna Marie krevede for resterende Løn og Laante Penge: 15 Rigsdalet, hvorom Hr. Povel Spliid, Hans Jakobsen og flere tilstod at være vidende efter den afdødes egne mundtlige Tilsaelsat ved fuldkommen Laans og Samling. Foruden dette gav hun tilknyttende idag ligesom ved Auctionen, at den afdøde havde, før hans Afgang, ofteog til sidst i hans Sygdom givet hende den Seng, hun havde ligget i med Klæder og Sengetøj, tillige 4 to Uldgarn, som ved Auctionen blev solgt, saavel som 8½ Alen Kortærde, alt hun ydmigt begavede af Retten, at hende maatte ske Udsig og Fyldelse gjørelse. — Dernæst præmte tog Hans Jakobsen af Them og krevede 4 Rigsdalet 6 Skilling — som ogsaa fandtes af ham selv udi en Kalender, der laa i det jernbundne Skrin antegnet ligesaa. Dernæst krevede Lars Holund af Them 2 Rdl. 2 Mark. Lognegodsen Niels Glid i Them til Herredskassen for 1761. 3 Mark. — Hans Sebstrup for ½ Lispond Tolv 5 Mark 8 Skilling. — Søren Rasmussen af Dorup for Hatt 2 Rdl 1 Hdl. — Erik Bodker 3 Mark 15 Skill. — Laurits Iversen i Them for Brændeværd 1 Mark 4 Skill. — Christen Pedersen i Them for et Las Træ 8 Skilling. — Jakob Hansen i Fogstrup for Ring og andre Ting 2 Rdl. 4 Skill. — og endelig Hr. Povel Spliid 27 Rdl. 5 Mark 10 Skill., hvoraf den største Del blev legitimert med den afdødes egenhåndige Opskrift, som blev fundet i det jernbundne Skrin blandt de andre gamle Papirer, som han hidinnottil har i Gemme til hans Sikkerhed. — Povel Spliid havde besørgt den afdødes Begravelse og angav, at han havde anvendt 20 Rigsdalet dermed. — Kirkege-

even, højadel og velbaerne Hr. Oberste Grabow til Kroup og
 Bratskov havde gjort Erindring til Provsten om Degnebo-
 ligens Syn, og den som nu er kaldet til Deyn i Thern:
Hans Busch var selv nærværende at gøre samme Pa-
 stand, hvorför der af Retten blev udnaavnt til Syns mand
 forrige Vandringemand, nemlig Hans Jakobsen og Niels
 Glod, begge af Thern, som Syns forretning stakke foretog
 og fandt da, at Degneboliget, som bestoer af 1 Tag Hus
 (efterfølgende manglerede) Takke og Lægger over det og kunde
 umulig igen beboes, uden det med myt blev forsynet,
 og kunde da ikke ansætte noget Tag ringere end
 3 Rdl for Takke, Lægger og Arbejds løn. — Loftet over 2½
 Spande (2 Tag) varaf Bøg, som var ganske ornat lang en
 formelst og ualmelig at liggende længere. Der til behøvedes
 2½ Sylt Spæl, som tillige med Arbejds løn og andet
 blev ansat for 6 Rdl, og Skorslenen: Dens behøvende Re-
 paration 3 Rdl, siden den er brotpædag og faldefordelig
 og af længere uden Farc for at gøre Skade kan ikke sloa-
 ande, icolt 30 Rdl, som var det allerringeste Successor
 (Efterfolgeren) kunde lade sig noje med efter Taxations-
 mændenes Skor, og de fornente ellers, at ej ringere end
 1 Rdl til Vinduer og andre Ting Reparation kunde
 udlegges. — Deynen Hans Busch begærerde, at han af
 Skifteforsamlingene, naat de indkommer, måtte gøres
 Utlag til denne Reparation, da han ej fandt sig i land
 den med egne Kræfter at bestrede, hvori Provsten ikke
 vilde vise nog Svirrighed, men tilstede gern, at Hr.
 Povel Spliid vilde til Successor (Deynen Hans Busch)
 vedde af samme Bøge, naat Reparationen blev for-
 retaget, saa meget, som Tid efter anden til enhver Ting
 kunde behøves. Skifteformoderen ønskede gern at få
 oplysning om de rettede bringer, og hvor de maa blive

finnes, hvilket intet, sogn var her til Stede kunde
hjemmedeles, hvorfor han aarsagedes at lade det dermed
henvile, indtil der ved lovlig Proklama kan vorde ind-
kaldt, og da selv angive sig. Videre kunde denne Gang ikke
foretages. — Forvaltningen sluttet

Atum ut Supra. — Eramus. P. Spliid.

C. Sonner.

Som nærværende: H. Busch.

Som Verderings og Taxationsmand.

Hans Jakobson Nels. b. Glod

Skifretten samledes igen 30 April 1763. Da var Dar og Dog
gaaet, siden Proklama blev udsedt, men der havde ikke
melde sig trænger. Om L. N. Høysgaards Slægt kunde
de Præster i Them Pouel Spliid kunne oplyse, hvad her er
meddelt Side 22. Og da Høysgaard ikke havde efterladt
sig levninger, mente Hr. Pouel, at hans Faders Hr. Jens
Spliids og Ingeborg Høysgaards Børn skalde arve, den
af dode Degr — hvis der blev noget at arve. Derpaa
blev de foranmante Creditorer anmest. at lage ved (Pouel
Spliid) deres Betaling af de indkomne Auktionsprænge
I Skifteprotokollen berettes nu følgende:

... Kravpaa Anna Marie Hovings hof, den afledtes Fjene,
stege, som var nærværende, fremstod og anammede
daaf hende kravede 15 Rdl. Jens Jensen af Tønnerby
lod krave 2 Rdl 4 Mark, som var for noget faaet, han
(Høysgaard) havde afholt ham til at slægte. Hr. Pouel
Spliid kravede for udlagte Prænge til Budby, Søde
Beredelser og Kornagerløn 1 Rdl 1 Mark. Hr. Hans Es-
mer, Proost af Hale, kravde udlagte Prænge til Dag-
repension som tilfaldt denne Gjæfts at betale,
ellersom den afledte i levende Live oppbevares til
indtagt forfalden og beregnet. Det øvrige Krav forhånd
langs Proklama, publication ved Aviserne, vilde han

lade henkvile til endelig Regning ved Skiftets Slutning. Da i saa Maader veloverordnede Hr. Spleid havde angivet de, han vidste der kunde være vedkomende at oplyse Det icke det, der kunne blive tilovers fra forhen bemeldte Creditorer og Skiftets Bekostning, vte de Proosten, Hans Cramer endnu oplage dette Skiftes Slutning i 12 Uger for at have Lejlighed til at correspondere med de af (sa) ham angivne Storinger, da endet hans salig Fader (Poul Spleids Fader: Joris Spleid) og salig Ingeborg Køgsaard, og blev da dertil ansat Mandagen den 25 Juli, da Skiftet uden videre Han-
sland blev sluttet.

Aglum. ssp. ^(t)separa.

H.Cramer. P.Spliid. C.Sonnet.

1763 d. 25. Juli var hele Skiffleretten til Stede igen. — Ingen Drivinger havde meldt sig, men Proosten --- fremlagde Missive (Lendebros) af 20 huges fra vclærvarde dige Hr. Thomas Leime, sogtrepræst til Sydby og Indring, at han og hans Meddrivinger derved intet var at seindre eller observere. — Liget det samme gav ogsaa Hr. Søvel Spilid tilkende, at han og hans tre Søstre fragile Arvog Geld. — — — Boen i formue det, som ved Auktionen blev indbragt, beløb sig til den Summa 130 Rl. 4dlk. 2 Sktl. Dernast forken anførte Boes Besvaring af Geld og Brotsfældighed paa Degnes boligen, der ialt bidrager sig til den Sum.

Skiftelets Bekostning. Landslings Pro-

clama — — — — — 2 — * — *

Avertissements ved Aviserne - - 2 - 2 - 2 -

Augustus Salarium - - - - - $\frac{5}{5}$ - - - - -

Flagates — — — — — *—*—¹²

Stemplet Papir til Skiftebrevet ————— 0 Rdl. 3 Mk. 0 Skll.
 Til Skrivarsalarium for Skiftebrevet, da
 intet mere var at indbringe ————— 6 — 0 — 7 —
 Og bliver da al Boens Udgift og Bevaring 130 Rdl 4 1/2 R 1)

Ved slig ejort Liquidation med enhver Fyldestgørelse
 for det Tilkav, som var anmeldt, og der blev da in-
 let tilovers til nogen Deling. Vurderingsmandene,
 som havde haft Møje og Besvarening, eftergaas deres Pra-
 fension. Blev saaledes dette Skifte sluttet.

Afslut med supra

H. Cramer. P. Spliid. C Sonner.

Som Vurderingsmand.

Hans Jakobsen. Nels Andersen Glod.

En Degreed, der, saavidt skønnes kan, stammer fra
 Saaret 1645, altsaa fra Høysgaardes Degreelid, findes i Biske
 arkivets Degreeliste fra 1691-1812. Den gengives i ord og bog-
 stavret form — saaledes:

En Degnis Eed.

- 1) Jeg N. hældit thil att verre Degn i N. Sognet, loffen
 er at ieg vil rettelig lere self, og sedelig lere ungdom-
 men D. Morten Luthers lille Catechismum udi ord og
 forklaring efter kong. May oroliorantze.
- 2) At ieg vil sad være paamit embede uden og
 inden Kirken, udi en sand godfrygtighed med
 Bor og parkadelelse, saa ingen med Guds Hjelp no-
 gen sleds skal lage forargelse aff mig ellers spalte denne
 orden for min skyld.

1 Rigtig Sammentelling giver 130. Rdl 2 Mk. 10 Skilling

3) At jeg ej vil findes modvillig mod min Sogneprest,
præst og Bisop i nogen Maade, men heller eure min
Ofrighed hørig og lydig i alt det som Christeligt og ret
er.
Saa sant hjelpe mig Gud og hans hellige Ord. - Amen.

Nº 9. Hans Busch.

Løggaard Stifts begyndelses 30/1762 og endt 25/7/1762

Vindbillede hældet 2/3 1765

Nº 10. Johan Friedrich Windehilde.

Han fødtes 1738, gik den studerende Hjøg bleg Land
Hed, men opnæede ikke at blive Preest. Følgerindet
beretter, at han ikke kunde blive Preest paa Grund af en
Ungdomsforseelse, hvorfors han maatte henslids sit liv
i en kummerlig Existens i St. As্ত som Degen i Thom, hvor
til han, som det heddes i foranmaente Dagneliste, blev
konfirmeret 21. Marts 1765 af Biskep P. M. Bildsoe i status.
Han var gift med Inger Hoff, der diede i Thom den 13. Marts
1781. De havde hundret Barn, en Datter Ingeborg Nicoline
Windehilde, der blev døbt i Thom Kirke 22 September 1765. Den
gyldige Skifteord-slettede Skifte efter Inger Hoff den 22. Junii
1782. Slædningerne af Skifteforretningen lyder saaledes:

Windehilde blev spurgt, hvorledes han havde
lant sig med Datters Arn o. s. v. Han svarede:

At som han hidtil havde vist sit imme Hjertelag
for sit Barn og - opdraget hende til det, som kunde
vere myltigt og anständigt for hende, saa formodes han,
at ingen twivlede paa, han jo fremdeles vilde sørge for
hendes bedste og ej alene se at faa hende i godes
hos skikkelige Folk, men og under hende den Del
af Boet hende kunde tilkomme, hvilket han syntes
rettest og myltigt kunde ske i Værer efter skels Uts-
levering, siden hun allerede var saa voksen, at hun
selv kunde beopagle, ja trænge til at benytte sig af sin
salig Moders baade linnedtyg og Klæder, ja og behøve Drag-
kister og Sengeklader, som hendes salig Moders havde
tilhørt hende, hvilket alt han frygtede ikke ved
Euktion at kunde indbringes til sit fulde Værdi,
især da man ej kunde formode saadanne Liebha-
vere i denne langt fra Hobstader liggende Egn, der

kunde have høstet eller Enne til at høbe saadant, ligesom han ogsaa ansaa denne Skifternaaede overensstemmende med alternaaeldige Lovs Fordhold, Tag 531. — Datteren og ønskede og bad om at mætte faa sin salig Moders Hæder af Uldent og Linined, samt hvad andet hendes salig Moder havde tilladt hende, saa vidt hendes Del deri kunde blive. — Hvad Creditorer og Debitorer angik, da svarede Enkemunden, at han ej vidste noget i øjen af Delene, der kunde være Størstboet til Fordel eller Skade, men han alene for sin Del ytolignede Vederlag for Behoofning paa sin salig Kones Begravelse med 1/6 Rdl. og ligesaa meget at neds forud til sin egen Begravelse, nemlig 1/6 Rdl. i alt 32 Rdl., da han for Resten lovede at holde Skiftebetten angestort for Kraa efter hans salig Kone.

Skiftebetten gik hell end paa Winkeldies Forlæg. Regi-
steringssummen var i alt — — — 188 Rdl. M. 2 Skll.

1) Behoofning paa den salig Kones og					
2) Vederlag for Dagnoen Begravelse	— — —	32	→	—	—
3) Stemplet Papir	— — — — —	1	—	3	— —
4) Skifte Saloricon	— — — — —	—	—	—	—
5) Skiftebrevets Beskrivelse i Staka 3 Mark.	— — — — —	2	—	3	— —

Udgift 1. 36 Rdl. 3 M. 0 Sk.

Beholdning til deling blev den Summa 151 Rdl. 3 M. 2 Sk.
Deles i tvende Ledder, blev par over Led — — 75 Rdl. 4 M. 9 Sk.
Disse Penge til Dalleren blev udtagt i følgende Værer efter Vær-
deringen, nemlig:

1. Stoffes Troje	— — — — —	—	—	Rdl. M. 128.
1. Fløjels Kjose	— — — — —	—	—	1 — 2 — 12 —
1. Liden dittor Muffe	— — — — —	—	—	— 1 — — —
1 Gros de Tours Pelts	— — — — —	—	—	6 — — — —
6. Sk. Underlinmed	— — — — —	—	—	2 — — — —

1. Blaet Forklade	- - - - -	1 RdL i Mh. Pdl.
12. Sth Kniplings Nætøj	- - - - -	2 - - - -
6 - ditto, uden Kniplinger	- - - - -	3 - - - -
8. Hørgarns Halsklæder	- - - - -	2 - 4 - -
4. Blaa og hvide Sommetørklæder	- - - - -	2 - - -
1. gammel hvid blommet Glæde	- - - - -	4 - - -
1. hvid Larreds Forklade	- - - - -	3 - - -
1. ditto Durithroken(?)	- - - - -	3 - - -
3. Sth gamle Kartusse Forklader	- - - - -	1 - - - -
1. rød ditto	- - - - -	2 - - -
1. Par Manchetter af Knipling	- - - - -	2 - 12 -
3. Par andre ditto gamle	- - - - -	1 - - -
3. Sth Alkehuer	- - - - -	2 - 4 -
2. hvide Larreds ditto	- - - - -	8 - - -
1. sort Flørshals klæde	- - - - -	12 - - -
2. Hoved Satte	- - - - -	1 - 0 - 4 -
1. blaa Kartusse Kofte	- - - - -	4 - - -
1. rød og hvid ditto Skjort	- - - - -	2 - - - -
1. blaa Damaskes Skjort og Trøje	- - - - -	3 - - - -
1. grøn blommet Damaskes Kjole	- - - - -	6 - - - -
1. violet Kofte og Skjort af Silke	- - - - -	3 - 1 - -
1. rød og blaa ilden Darnaskespælte	- - - - -	2 - - - + -
1. rød Kartusse Trøje og Skjort.	- - - - -	2 - - - -

Sengeklæder

№ 1. en rød Olmordugs Overdyne	- - - - -	6 - - - -
- 2. en blaa og hvid Bolsteromordydne	- - - - -	8 - - - -
- 3. en ditto ringere	- - - - -	6 - - - -
- 4 en Bolster Hoveddyne, blaa og hvid	2 - - - -	4 - - -
- 5 en ditto	- - - - -	2 - - - -
- 6 en ditto	- - - - -	2 - - - -

7. Sk. smaa Vuggepuder	- - - - -	2 Rdl. 1 Mkr. Skell.
1 Halemisse af Fyrvætre	- - - - -	2 - - - -
1. Klavet	- - - - -	2 - - - -
1. Rejse Kuffert	- - - - -	2 - - - -
1. halv Dusin Tindallerkener	- - - - -	3 - 8 -
1. Assiet Tad	- - - - -	1 - - -
1. mindre ditto	- - - - -	12 - - -
1. Hobbergrude	- - - - -	2 - - -
1. Melon Form	- - - - -	1 - - -
<u>Summa</u>		75 Rdl 4 Mkr 9 Sk.

Deraf skal Windekiilde lade Datteren faa til Brug, hvad hun efterhaanden behøver. Resten skal han passe paa, lade det ligge i god Bevaring og udbanke i Solskins Vær i det mindste en Gang om Aaret og lade paa Fortængende Overformyndelse over det forevisse, ligesom Datteren blev forbundet til at sy kendig Merke derpaa med Nummer efter Farvelingen, eller og med sit Navn, om hun syntes derom. Skulde noget deraf beskadiges eller bortkomme eller forsvinnes, bliver Fareren forbundet at betale det efter Vurderingen om.

Thun Præstegård d. 22. juni 1782: - E. F. Tagaard.

N. Friborg. - Et stykke Provins.

Saa egne og Datters Vogne som Væge: J.F. Windekiilde
Som overværende Vurderingsmand:

Laurids Henrichsen. Johan Madson.

Enkelte Poster i Registreringen af Post:

En Egetraæ Dragkiste tilhørte Datteren - Ingen Vurderingssum.

Af Kreaturer havde Windekiilde:

1. Sort H. 8 ^{te} Åar.	- - - - -	4 Rdl. 1 Mkr. Sk.
1. Broget H. 9. Åar.	- - - - -	3 - - - -

6. Fas, hvoraf 2 tilhørte Datteren	- - - - -	1 - 2 - -
------------------------------------	-----------	-----------

Af Søloj havde Windekiilde: 6 Søloj Buske. 1 Rdl. — 8 Sk. Sølv Spise-
seskeer 4 Rdl. — 1 ditto Sukker Stommme — 0 Rdl 2 Mark.

Holge Thom Kirkebog blev Windekhildes Datter den 24. August 1790 viet til Urmager Eidsv. Liversten fra København. Han var født Islander.

) Windekhilde var ud af gammel Præsteslægt. Hans Fader Niels Frudsen Pedersen Windekhilde var Præsteson fra Kalundborg og født i Aaret 1700. Han blev Kandidat med laud i 1741 og Sogneprest i Nørre Lyndelse på Fyens. Han blev gift med Ingeborg M. Schmitz, født 1706 og død 27. 1. 1738, og de havde Børnene Gertrud Cathrine Windekhilde og Johann Friedrich Windekhilde, der blev Dagni Thom. Hos ham levede og døde den nævnte Helsøster. Lyndelsgreven giftede sig anden Gang i 1738 med Trine ott. Sophie Pedersdatter Dan, Præstedatter fra Svenekilde og de havde 3 Børn: en Son, som, saavidt skønnes kan, døde som ung, og 2 Døtre, nemlig Ingeborg Marie Windekhilde, som blev gift med Sognepresen til Allerup, Niels Cromer. Hun levede som Enke i Odense i 1785. Den anden Datter, Rebeca Margarete Windekhilde blev gift med Hermann Peders Baggesen i Skalskør.

Gertrud Cathrine Windekhilde døde i Thom i 1785 og Skifteforetningen efter hende begyndte 15. April samme Åar. Windekhilde skrev til sine "Halsosstre og Madame Cromer" svarde, at hun vilde have, hvad hun kunde tilkomme efter den af døde. Registreringen af disse Ejendele viser - Summa summarum - Hverdagsrum paa 13 Rdl 4 Mark 6 Stdl, men her til kom en Strelod, stor 175 Rdl, der indestod hos Overformynderen Frost Langhoff til Nørre Lyndelse. Windekhilde ventede, at des blev gjort Rede og Rigtighed for denne Tingesum af Præsteren. Hvad han havde tilgode havden afpledte vildt hang i nærmere Oplysning om, "naar han fik sine Madarvingers Tanker at vid, om de vilde paastaa noget Det i den afpledtes lidet Efterladenshaber, eller om de inoblyedes bunde forsones om at skaffe det. Windekhilde lovede ad give) Viborgs Præstehistorie. og Vads Herredis geistlige Skifteprotokol.

Årvingernes Meddelelse om Skifteforetakningen og Provosten paa Fyn
Opsigelse af Tengene.

Skiffleretten fortæller 28. May. Wende kilde havde intet Svar
fraet fra Habsvistrene, og han bad Provosten skrive til Årvinge-
ner og foretelle dem - , dels den afdødes ringe Efterladenska-
ber, dels den Besværlighed og Bekostning han i mange staar
havde haft paa denne sin afdøde Søster, da han troede, de
skulde derved bevegestil at give ham deres Aftahold og overlade
ham det hele uden at fordrer nogen Del med ham, idet mind-
ste formodede han saa derved des hastigere Svar: — Provosten
gik "meget villig" indb herpaa.

8. Julie tog Skiffleretten fat igen. Det visle sig, at Wende kilde
havde taget fejl i sin For paa, at Medarvingerne vilde lade sig
bevæge til at give aftahold paa stor. Peder Baggesen gjoede Vanekelig
heder, han beales Provosten meddelle sig, hvormeg den afdødes Eje-
terladens kabeb blibber sig til, og han forlanget, at Provosten selv
skal sende Meddelelse derom og tage sig af Årvingernes Interes-
ser. Søstren i Odense skrev til Provosten:

"Min Broder tilskrev mig min Søsters Dødsfeld og forlangte mit
Aftahold uden at (jeg) faaet noget, men vil min Broder sende
mi 20 Rdl, saa skal jeg et kikke mit Aftahold. Jeg udbad mig
(Moringen er vel: udbader mig) at Dores Velæværdighed vilde
have den Godhed at tilskade (sige ellers skrive til) min Broder,
der ved Yuletider skrev mig til, at min salig Søster levede oel
Spinden (at spinde for Folk), som virkelig gjoerde mig ondt, da
jeg aldrig vidste andet, end hun var i hans Huse; mens nu
hans Broer skrev han, at han havde forstrakt hende,
som jeg syntes, han ikke kunne (burde) lade om. — Det
er Søskendens Pligt at hjælpe hinanden, og helst, naar
de ikke have forvoldt Skaden selv. — — —

Dette Breve indeholder indirekte Beskyldning mod Wен-
de kilde for at han ikke havde opfordret sig broderlig overfor

sivobøler, men ogsaa en slet dulgt Harme over, at der ifølge
Omstændighedene kunde Udsigt let at faa en meget lille
Avr. I Sælfningssætningen rettes et giftigt Hug mod Broderen
i Thern, der selv havde forvoldt, at han ikke kunde komme i Pre-
sleetilling, men maatte leve i Fælledom m. m. som en moa-
delig Degrn. — Af Peder Baggesens Øres frømgaat, at han ikke
stoles paa Svogerens Meddelelse.

I Skuffertettet uddales nu Wende kilde sig om sine Medarvinger,
hvorledes de

-- uagtede ingen Del have taget med ham i den Schod -
nrig, han i 13½ År havde haft paa sin salig Søster, hvorom
hans dog havde bedst og tilskrevet dem, men ikke saet nogen
Hjælp ellers. Saar fra døde - paastode dog nu at taget Del med
hans i det lidet, hun efterlod sig; han saa y forud, at der
ikke, naar han skulle have sin billige Forbring betalt, kunde
blive saa meget til Del for begge hans Medarvinger, som den
ene af dem havde forlangt, nemlig 20 Rdl -- - Han
fremlagde nu en Regning paa de Omkostninger, han havde
gjort paa den afdøde, saavel i levende Liv som paa hen-
des Begravelse. Han badom at beholde del lidet Bokab og
Klæder, den afdøde havde efterladt sig - efter Vurderingen in-
uden Auction, som vilde paafoer ham Bekostning og Uley-
lighed i sit Kles, som han ej kunde taale og (han) bad-
arboldigst, hans Regning maatte vorde denne Forretning
endlemmet, og at Hr. Provosten, som var den salig afdødes
svage og skrøbelige Tilsand bekendt — Provosten modtag
Wendekildes Regning -- , og som han voje kendte den afd-
dødes Skrøbelighed og Ublekvemhed let at fortægne noget til
sin Underholdning, icter i de sidste fern af heordes Leve-
aar, da hun var plæget af Vætersot og mere maatte
lyge end være over Senge. Enhver kunde og med rein-
ge Brug af Formuft & konne, at heordes Penlepange & te-

som i nogle stær var formindsket til 7 Rdl. og hende var klebet
ligt til hedes Underholdning, følgelig at hun og hende vederlag-
ge sin Broder i levende Liv den Hjælp og Forskerhning, han
havde gjort hende, og hvorfør han nu kravede Betaling, da
hansne Omstændighed heder og ringe Indkomster ejlaatte un-
erstattede. Omhosbringet. - Borsaa Regningen meget bid-
lig, og hende ej forestille sig, at nogen formuftig vilde eller
kunde modsige ders. - Den anførte saaledes:

Regnrig paadet jeg havet tilgode efter min sali.

je Foster Gyestrud Cathrine Windehilde: For Hid.

Leje Skudeværdet og noget ugentlig til vedhold

af Brod, Smør, Mælk, Ost, &c. abg. i 13% Ror. a

8 Rdl. aarliges	— — — — —	108 Rdl. Mth. Skld.
-----------------	-----------	---------------------

Estraskatten i samme Tid	— — — — —	13 - 3 - 0
--------------------------	-----------	------------

Offer til Presterne paa Højtiderne i bemande		
--	--	--

Stør	— — — — —	13 - 3 - 0
------	-----------	------------

Hendes Lygdom og ved hennes Begravelse		
--	--	--

udlagt	— — — — —	22 - 0 - 0
--------	-----------	------------

Et valt	157 Rdl. Mth. Skld.	
---------	---------------------	--

Themb. Degnebolig 8 Juli 1785

Windehilde

Under den videre Behandling i Skifflætten forlangte Provalen
at Windehilde skulde give 10 Rdl., naast han vilde undga auekten,
saaledes at Bohavel aldaar satter til 23 Rdl. 4 Mth. 6 Skilling.

Den 12 Decembris 1786 sluttedes endelig Skiflet. Midvearven fra Pront
Langhoff var kommen og til deling mellem Arvingerne var
der kommet 25 Rdl. 2 Msh. 14 Skilling.

Deraf lages Degnen Windehilde som Helle-

der 2/3	— — — — —	16 Rdl 5 Mth 14 2/3 Sk.
---------	-----------	-------------------------

Hærvæsteren Ingeborg Marie, afg. Cromers	4 - 1 -	7 1/2 -
--	---------	---------

Cyden 2 den Halvostet Rebekka Margrete	- 4 - 1 -	7 1/2 -
--	-----------	---------

gift med Købmand Baggesen i Skalskør	- 4 - 1 -	7 1/2 -
--------------------------------------	-----------	---------

<u>Summen</u>	25 Rdl 2 Mth 14 2/3 Sk.	
---------------	-------------------------	--

Aarhus biskoppen H.F. Janssen kom i 1792 til Them for at holde Visitats. Han omtaler Sognepresten Hr. Michael Overgaard som en respektabel mand om Degnens skrivelser han i sin Visitatsprotokol:

„Ikke saa meget godt kan siges om Degnen, Joh. Friedt. Windehilde, som billige skal holde Skole for Prestrægning. Byg., (han) havet etteslatus (ex Comit Theol.), kendte alt saa vel udrette mere end det sedvanlige, men over hans Forsommelighed og anden slette Opførelse blev klaget, hvorfor jeg maatte alvorlig i rettesatte ham i Herreds Proovlens og Praeselis Overværelse.“

I Maaret 1796 skrev samme Bisshoppe:

„Degnen Windehilde er efter alt hvad ved forrige og denne Visitats kendte erfaring, kun en maadelig Mand, icke hvad Ungdommens Undervisning og Skolehold er angaaende, hvorover og hans Protosol fandtes uregelmæssig. Han erholdt da formoden Saamindelse, men maaske vil der udfordres mere, for at bringe ham til sine Rigtiges Oppyldelser ellers i andet Fald at besøge Skolen forsynet efter det, som Loven i stig Tidspal. de foreskriver.“

Og i 1801.2 Year, saaledes:

„Degnen Windehilde er bekuerd for at være en maadelig Sanger og ligesaa maadelig Skoleholder. Men han er fattig og af et forfaldent Helbred, hvorfor han maaske kunde følgene Overværelse. Naar Vaganse skret, kan da en mere duelig Person her beolikkes til Sanger og Ungdommens Lærer. Biskoppen tilføjer, at da Them Sogn, fandtes dog en Delafden foresamlede Ungdom at have god forstandig Kjendeskab, som det er at klistre Praestens Flid og tvende andre Skoleholders to beydte, som komme ham (Praesteren) herudti til Hjælp“. Biskoppen synes at have ment, at dette bodesete paa Windehildes Daarlig dom.

Et Par Maaneder efter den sidst nævnte Visidals blev det vent galt fat med Windehilde. Fra 23. Aug. 1801 foreligger en Skrivelse fra Stoltmanden i Ringkøbing — Thern Sogn hørte pa den side under Ringkøbing Tmt — som melder, at der her Stoltmanden et stammeldt 2de ræsende Hennetekke, nemlig Niels Thomesen og Degnren Windehilde i Thern, at de er i en saadan tilstand, at deres Frøkhed er farlig og desaaarang begærer, at disse maatte blive anvisst Plass i Daareckister. Skifteoorigheden for hørte da hos samtlige Hospitalsforstandere i Stiftet, om nogen daa. rekiste var ledig, men kunde kun meddele Stoltmanden, at ingen saadan var ledig. Skrivelserne slutter da med: „Vi er da ikke i stand til at paatagte os at skaffe Dem Bewogning for de to i Raseri varenede Personer, førend det ved Dødsfald ellers anden Maade igen bliver Plass i Hospitalernes Daareckister. Windehilde forbli i sin Stilling som Degn, saa det maa formodes, han kom, i alt Fal'd saa nogenlunde over Sinds sygdommer, der formodentlig har bestaaet i et Borfald af Delirium tremens.

Hvordan det stod til med Skoleundervisningen en i Thern visle sig i 1807, da Bisshop Birch kom paa Visidals. Han har i sin Visidals bog givet en fyldig Skildring af, hvad han hørte og saa. Det var ikke kommen mange i Kirke, kun faa i Johold til det store Sogn, men, Kong dommen svarede ret vel og, nogle (med) udmærket Kundskab. Presten holdt en god, opbyggelig Prediken og galekiserede meget vel. Degnene, akhiserede nogenledes. Bisshoppen fortæller vidue, at da Domkirken i Kirken var forbi, fremstod en Mand af Lægenigheder, som klagede over „Skolevarernes Forfald i Thern Æg og over total Mangl paa Undervisning.“ Han udepurgte Manden og de tilstedevarende, hvori blandt Presteren og Degnen, hvad Tærsagen var og det fremgik af Svarerne, at Skolehuset var saa forfaldent, at ingen Dom kunde møde deri til Skolegang. Bisshoppen udtalte som sin Meering at Mangler af den Art kunde der og burde der raades Bod paa,

og ikke med det samme gik han hen for at se paa Skolehuset, sammen med den Mand, der havde henvendt sig til ham, samt Presteren og en stor Del af Menigheden. Bisloppen skrev om Skolebygningens, at den var ødelagt. Doget var sammenhængende, nogle af Sporene manglende, Væggen udbudt, Skorstenen nedfalden, Døre, vinduer og lidt Dels Loftet borte. De gode Folk i Them har rimeligt vis forsøgt sig fra Skolehuset, naar de manglende er Dor, at vinduerne bliver et Hobbel Spor o. l. - Bisloppen mente dog, at Bygningen i sig selv vor i en saadan Faldstand, at den uden ret stor Bekostning kunde sættes i Stand og han spurgte, om det ikke var Skoledistriklets Pligt at holde Bygningen vedlighe. Han fik til Svar at derom var der Uenighed. Råmester Hoff den tidligere Ejer af Silkeborggodsset havde opbyggt Skolen og siden han havde han overdraget Bymændene Skolen, da han solgte Them bys Jorder og Gaarde til disse. Presteren, Hr. Domusen bemærkede hvil, at han ikke kunde se Sagén anderledes, end at det måtte være Bondernes Pligt at vedligeholde Skolen, da den var skilt var overdraget Bymændene af Salgeten. Råmester Hoff tillige med Jordene og Gaardene i Them, hvilket udtrykkeligt var indført i Skødet, menes var ikke træffen nogen Besemmelse om, hvor stort Skoledistriklets skulde være, alltsaa vildste man intet om hvem eller hvornår der skulle være med til at beholde Skolehusets Islandsattelse, og derfor var der intet foretagt. Bisloppen bad Presteren ansætte nærmere Undersøgelse af Sagén og afgive Beretning derom til Stiftsørnighedens. Efter at have forsikret den tilsidstevarende Skof Menigheden om, at han med Bisland af Presteren vildt gjøre alt muligt for at få Skolehuset i Orden til Brug, forlod Bisloppen Forsamlingen. I Visitalsprotokollen har han tilføjet: En anden sag er, hvad der mangler i Kensemde til Dagnens Plid, der tillige er et Skolearbejde og uden Tvivl noget ligegyldig i sine Stig. Let."

I Bygningen kan ikke have været gammel.

Pastor Asmussen skulde allsaa undervise Sagen nojere, men han forhælde sig ikke. Først d. 29 November skrev han til Bisshoppen, men denne blev ikke klugere deraf. Hovedpunktet, hvem af Sognets Beboere, der var pligtede til at betale Omkostningerne ved at faa Skolebygningen bragt i brug bar Sland, var det ikke oplyst noget om. Bisshoppen baalagde Pastor den at skaffe de nødvendige Oplysninger og 25 Januar kom Sagen fra Prosten til Skiftevirkedøren.

Det gik med Skoleundervisningen i Them, som det gik mange andre Steder, den maatte fremdrives ovenfra. I Them havde den Modvind fra tre Kanter. Pastor Michael Asmussen skrev i en Gæsteindberetning at Skolegang foraarsagede, at Fattigfolks Børn ikke kunde faa Plads som Tjenestændringer og Tegor, naat de skulde gaa i Skole. De maatte da blive henvende hos Forældrene, og disse kunde ikke skaffe Føde og Klader, hvorpå Børnene sendtes ud paa Teggeri. Allsaa: Skolegang foraarsagede Fattigdom og Teggeri!

At der manglede brugeligt Skole til Skole i Them, skonto des for ikke lang Tid siden, var opbygt et Skolehus af Rebneslet Haff. skyldes uabentlæn en vis Art af plump Forståsomhed, hvori Wondehilde nappé har staat uden for. At Skolehuset totalt for faldt, og at der ikke blev gjord noget for at bringe det i brugelig Sland, førte jo til, at han blev fri for det han saa forhadde Skolehold, (noget som Bisshoppen Indgriben dog ominden næede at faa forbyret saa Degnen maatte i Skolen igen.)

Manden i Them, der klagede til Bisshoppen over, at der ikke var Skoleundervisning i Them, maa have været som en enlig Svale. Befolningen delte sin Præstes Lyk paa Skolegang og var som andre Steder i al Almindelighed Modstander deraf af flere Grunde. Men betragtede Læring, Skrivning og Regning som unyttige Lys for Bønder og satte sig bæde med Kæder og Fodder imod at betale noget dertil. Saaledes nægter

de Gaardmand, f. Eks. Jøns Linde i Salten, paa Trods, og det i lang
Tid, at yde noget til Dekning af Skoleudgifter. Jo aldrig Præsten As-
mussen blev, desvindende gørde han for at skaffe regelmæssig Sko-
legang til Uge. Om Sommeren blev Landbrugssabcydet skudt ind
mellem Hjem og Skole, og over Vinteren havdedes, at Ugen var for
lang for de Børn, der boede udenfor Byen og længere ude i Sognet
, og at Vintervejret hindrede Børnene i at komme godt til
Skole. — Omstider kom Skolen i Them i Gang igen, og Windeskil-
de måtte bide i det sure Øble at overlade sig til at være Skole-
holder, men des kom ikke ret meget ud deraf. Gaardmandene,
der fik Fattigfolks Børn som Tjenestelænge og Piger i Sommerhal-
aaret holdt disse fuldtidelig borte fra Skolen, og det efter Aftale
med Forældrene. Det hed dengang lige over afle 100 tals øftre:
Hvor Børnene kommer hjem til November, saa kan de også i Skole
i Vinterhalvåret, og Forældrene får saa hjælpe dem desmere
til Etstatning for, at de ingen Skolegang skal om Sommeren. —
Det var mange Børn, der aldrig kom i Skole og som modte til
Konformationsforberedelse uden at komme læse. Den Bærling
fra Windeskilde til Biskoppen i 1815 oplyses, at af 15 skole-
pligtige Børn i Them var der (her) 5 der sigte Skolen. Des-
stal dog hertil føjes, at des var en Flags Friskole i Them. En
Stræderkone samlede en Del Børn over sig og lærte disse
at læse. Fra Vinklund Skole berettes, at des var 34 skolepligtige
Børn, hvoraf 3 sagde Skolen. I Salten var det ikke saagalt. Af
29 skolepligtige Børn sagde 20 Skolen derslede.

Om Husebilleder huslige Forhold har vi set, at hanis poi-
ste Hustru Inger Hoff døde 1781. Hvor man have været gift ² den
Gang, men med hvem og hvornår vides ikke. Det er sandt
synligvis sket i den Tid, da Eglevielser og Trolovelser ikke
før fore i Them Kirke. Slutningen af Præsten Asmussens
Levetid, men Kirkebogen beretter, at Degnens Hustru Ma-
dame Windeskilde, der var født i 1744 blev begravet 24/2

¹⁾ Meget lidt, og holdt Skolegang helt op!

1803. Derefter blev han i 1808 gift med Anne Malene Ericks datter, som var født 9. 1761. som Datter af Erik Andersen i Thenn.

Windekilde blev 78 døgarnnel. Han diede i Thenn og blev begravet 31 Januar 1816. Hans Enke døde samme dag den 7. Maj.

Folkunindst fortæller, at Windekilde af og til prædikede i Kirken, naar sognepræster M. Hornussen havde Forfald. Folk i Sognet var vel tilfredse hørmed. De vilde hellec høre Windekilde prædike, end de vilde høre Præsten. Følgende Historie om Windekilde er fortalt af forh. Degn J. H. Jensen i Thenn.

En Aften modte Windekilde hos Præsten for at konfere-
vere ^{af} Kirkebøger (Det maa altsaa have været enten i el-
ler 1814.) Da de var færdige, fulgte Michael Hornussen
Degner til Yderdøren. Windekilde var ikke adme, det
var midt udenfor og Væren, han skulle ad,
gik forbi Præstegårdens Hödding. Præsten sagde
til ham: „Vogter Eder, at I ikke falder i Hödding-
holen“. Degnen svarede tilbage: „Ja vel, Deres
Velærdighed“. - Straks efter hørte Præsten et Flask
og Raabet: Hey! Lygle og Lys! Ørgerlig raable
Præsten: „Sagde jeg Eder ikke, at I skulle vog-
te Eder for Höddingholen?“ Windekilde raable
til Præsten: „Ja, vel, Derci Velærdighed, men nu
sidder Degnen D. gale mig fast i til Baltestedet!“
Windekilde gav sig og saa - paa en Maade - af med densit-
te Kunst! En Gang var der Begravelse fra Tøfflyerg, hvor
Manden var død. Da Windekilde kom for, at synge Legat
ud, grad og jæmrede Konen over alle Maader. Han vid-
sætte nok, at Koniens Sorg ikke slak ret dybt, og at de store
Fægtes nærmest var Komediespil. Koni vilde, saa snart

som muligt, giftte sig med en anden. Han sagde derfor til hende: "Grad ikke saa heftigt, det kommer vel nok een, som vil trøste hende". Homen forslod, at Dagnen ^{rem} gørte hende til luuationer, og ganske vildt søgte hun at reddet sig udi den af og sagde, at hun sørgede saa forsørdelegt, fordi der var noget, hun gerne ville have haft at vide og talt med den af dode om, for han døde. Herledt svantede Windelkilde: "Giv hennig kun tilfreds og kom op paa Hinsteggaarden Fredag Aften Kl. 10slet, saa skal vi vel faa henn i Søle". Et Konen ikke kom den nævnte Aften var Windelkilde naturlegvis klar over i Forvejen. At hun gerne ville have noget at vide af den af dode, var bare et Paafund i Gjeblikket, men Følgen blev, at Konen udbrættes Dagnen Ry for hans store Landom og Ærmet og bidrog til at skaffe Bespekt om hans Person, noget som i og for sig jo ikke hunde tiltranges.

Efter Windelkildes Død sendte Præstens Ammunsen i Skoven Skrivelse til Provstens angaende Enken. Det fremgaaer deraf, at der skulle holdes Swangsauktion over hendes Ejendele, saa hun derefter ville være blottet for alt. Ammunsen stillede en Del Spørgsmaal til Provstens, angaende hvorvidt Skolekommissionens skulde skaffe hende Husby, og hvoraf hun skulle leve. - Om hvor lange hun moatte beholde Dagnenembedets Trætagter og om hvornedes i Vakantietiden skulde modtage og opbevare disse, og om hendes Fer-sjorr skulde frædrages den ny tiltrædende Lærres løn. For Uraage med at få alt dette ordnet blev Præst og Provst dog befriet, thi Enken døde jo, som vi her foran har set, da 3. Maanedes efter sin Mandes Død.

⁹⁾ Præstens Ammunsens Beretning om Skoleværet i Tel-
land i Skov Lægør fra 22 Nov. 1815, melder, at der ikke er
I. Tyskling Voadi Herrads Provstearkiv.

Haab til bedre Fremgang for Skolen i den indevarende Vinter. Han skriver: "Grundvold for Fremgang mangler, (omlig) bedre Lærere og disse bedre lønede. Bekvemme Skoledistrikter og gode Skolebygninger", og han tilføjer, at det han ikke ventes, — der han faas gode Bygninger og heller ikke, at der kan faas noget af det andet nævnte, og Præsten kan kun styrkevis opfylde sin Pligt overfor Skole-vaernet. — Samme Beretning findes følgende Schildring af Forholdene i Lognets Skoler:

- 1) Sallens Skole: — Har intet Distrikt, og altsaa har Skolekommisjonen intet at bestille. Skolen har ingen autoriseret Lærer, Kun en Stolenager, som passer sit arbejde under Undervisningen for at opholde sin Familie. — altsaa befatter jeg mig ikke med den Skole.
- 2) Them Skole er ikke til, og der er intet Skoledistrikt, ligesom den gamle Degn, hvem ved 80 år, er aldeles uebekom; altsaa er her intet for nogenat udrette.
- 3) Ashlev Skole har jeg besøgt denne Dag; men fandt den saa afskyelig forfalden, at Børnene kan ikke uden Helsefar Tab opholde sig der. — Jeg kommer der ikke oftere, saalange den or saaledes berhoffen.
- 4) Virklund Skole er den eneste, hvor der kan ventes noget lidet; men Læreren er yderst misfornøjet med honi fysologiske Haab for hans Sommer Undervisning, hvorfor jeg paa Mr. Amtsprovalens Oppfordring har lovet ham parrende Lær.

Jeg burde vel — uden at befrygte en utilidig Trettesettelser — sige, at vi meget ønsker og med Langsel for-

D) Distriktsels Størrelse og Grænser var ikke bestemt. ²⁾ Der var intet Lokale, hvori der kunde holdes Skole. ³⁾ Som i Sallens.

venter Distrikternes Fordeling og Skolernes Island-sættelse og inddil dette sker, er her ingen Forbedring i Skolevesenet at vente.

Berechnungen slutted med Meddelelse om, at des ingen Examens var holdt i nogen af Skolerne. Grunden dertil kan seintes, for Eks. i Præstens Berechnung af 5. April 1815 fra Asklev Skole - saa lydende:

"Ingen Børn noddte til Eksamenen i Asklev Skole, Beboerne fremkom med Fores tillinger i mod Sommer-skolegangen, som aldeles ikke kunde bestaa med deres Farv."

I Berechning til Præsten om Windkildes Død meddeler Præsten, at der i Thom By ikke eksisterer Degneblig eller Skoleslue, og at der ikke findes passende Byggeplads derib. Angrændende den yderst misforrigede Larv. Chs. Bagges i Virklund melder Præsten, at han ingen Lin havde faaet for sidst forløbne Sommer. Noget lignende var tilfaldet med Skolaholderen Niels Rasmussen i Asklev, og det endda ^{til} hele Aaret. Om Skolebygningen sidsteaare sted berettes 30. Aug 1815, at den havde saa mange Mangler, saa der bliver kun lidt brugeligt af den hele Skolebygning tilbage, og den skal ventelig rives ganske ned med det første! Præsten foreslog for relativt, at Skolen blev bragt i saadan Stand, at den kunde blive taalelig beboelig for Larer og Børn i den kommende Vinter, og for at opnå dette, skulde der trues med Muldt og Islandsattelee paa Beboernes St. kostning. - Hvorledes Tilsanden fremdeles var, da Præsten kom den 22 Nov. forud se Resultatet heraf, ses af hans Berechning overfor.

Det var intet Under, at Præsten saa saa temmelig haablos paa det hele. Skolevesenet var aabenbart i

slørste Forvirring og syntes at gaa Oplosning i Mode. Dette var tilsyneladende det foreløbige Resultat i Thom Sogn af Skoleloven af 1814, der sendte Buensaa stram, at det lod til, den vilde breite, hvad den for Resten til Dels ogsaa gjorde. Hvad var den egentlige indre Grund her til?

I Tiden fra 1787 til 1801 steg Befolkningstallet i Thom Sogn fra 683 til 1001. Kerneskes. Hærsen til denne stigende Tilvækst var Jordfælles-kabels Afskaffelse og Overgang fra Fæste til Selveyendom, mens saa kom Krigstiden og Statsbankrøttet og dermed Fattigdom i Sognet. Mange kunde ikke betale deres Skatter og deres Ejendomme gik af den Grund til Frangauktion, hvorefter mange maatte væa fra Hus og Kynd. Folk havde kun lidt Penge og de Penge, de havde, tabte omhent hele Værdier saa at deres bævere blev mindre end lille. En af Folkesone blev, at der var - maa ske mange - des umuligt kunne de svare noget til Dokking af Skoleudgifter. Det gik da, som det saa ofte er gaet både før og senere, at de velstyrrende dækkede sig under de fattiges manglende Ærte og protesterede mod at yde noget, for Eks. til Skolebygning i Thom og sklev. Sædvannde blev Skolen da ogsaa nedlagt, og paa lignende Maade gik det ogsaa i Salten.

Det store økonomiske Tryk bedrog til at slove den Smule aandelige Land, der var i Sognet, og det nye med Undervisningen i Skrivning, Regning og Læring vakte en øyglig virkende Modstand. Den Skoleundervisning der heftil siden Reformationstiden havde funnet Sted paa Landet, var det vanskeligt at faa andret. Konfirmationsanordningen af 1736. foile til, at Prægheden forlangte, Børnene skalde lære at læse og ved Anordningen af 1739 blev der gjort Tildel til at indrette Skoler over hele Landet, men det, der blev gjort, var saare mangelfuld. Des manglende Larere,

Skolelokalts og Penge til at sætte noget i Gang for. Det forbedredes, at Lævere skulle kunne læse og maa ske ogsaa, at de skulle kunne regne og skrive lidt. Læverne skulle læse for Børnene, saa der kunde hønge noget ved, men at Børnene skulle læse for Læverne; det vil sige: oplyses til selv at kunne læse m.m. var et testen nedarvede Farhæng og Moring et uvimeligt Fortalende, thi, hed det almenndeligt: Børnene skal jo ikke være Læverne, og de har ikke Pligt til som disse at læse for andre. Derfor har Forældrene evigen Pligt til at svare Udgifter til Skoler og Lævere. Det maatte være nok med at linne Prest og Degr. Bønderne mente, at de var i deris gode nedarvede Ret, naar de beholdt Børnene hjemme fra Skoler, og vi har set foran, at det blev ombrent til intet med Skolegang om Sommeren og kun lidt om Vinteren. Jen af sine Indberetninger skriver Præsten Tomussen, at delavere des havdes i Virklund og Asklev kun kunde holde Skole paa den gammeldags Maade: at læse for Børnene, hvortil kom at kunne give Spørgsmaal og „udlyde“ det læste! At der for Ex. ikke blev skrevet i Skolene, kan blandt andet ses deraf, at der intet som helst Materiale fandtes dertil i Skolerne.

At der alligevel var nogle faa Bønder, som kunde læse og skrive, var ikke noget, Skolerne havde libragt dem, men det var ladt ad privat hos Præsten eller Degnen, under lidet ogsaa hos Forældre, der kunde læse og skrive, elles hos en Nabo, der var kyndig heri.

Skoleloven af 1814. bkr: Deyyondelen saa hemmelig uanset i Thom Sogn. Det saa nærmest vel til, at hvad der havde været i Retning af virkelig Skoleundervisning skulde helt bortfaldes, men efter Windehilstes Død, skulde der jo holdes in my Degr, det var ikke til at komme uden om, og det førte til at Skolevesenet kom i my Gange.

Stf ee Skrivelse fra Bisloppebor til Stadspræs t Schmidt

ses, at Presteren Asmussen i Thun den 26 Maars meldes Winde-kelders Død. ^{1816.} 31. Januar tagt at der allerede havde været nogle hår hos Bi-skopperen med betragning om det ledige Degn, Kirkejørgen og Larsen vedbede. Blandt disse var Studiosus Henriksen i Horsens, over hvem der meldes, at „han har forevist berømmelige Vidnesbyd om Daelighed og gode Embeds-forlæse“, efterat have foretaet et Skolerovembete i Norge i 23. Aar. Asmussen anbefalede samme Studiosus, som ogsaa var lig ved at blive kaldet, men saa kommedes 12. Maj et Brev, der meddelte, at han ikke kunde modtage Embedet.

Det hørte fra gammel Tid til Degnenes Pligt at besøge Præstens Ærinder, naar det forlangtes, nærmest var der „Præstelasken“, som skalde bringes fra Præstens til Præstekon og tilbage igen, naar det forlangtes. Derned kunder der ikke retvel førtættes; fordi Degnen i Nykilden skulle være i Skolen og Factor Asmussen foreslog, at Degnen blev fri sagt for at gaa med Tasker og Budbringning foregaa paa anden Maand. Dette blev og saa ordnet saaledes, men desimod blev et Par andre Ting, som Præsten foreslog forordnet, ved det gamle. Degnen i Thun skalde aarlig svar en forholdsvis stor Afgrift til Lærinsholen i Stathus, og saa skalde han besøge Ringningen med Kirkeklokken. Morgenog Aften og Helligdagene maatte haor hen og hve i Klokkhæbet og vedblive derned omtrent 100 Har efter den Tid, skont Asmussen som antydet ønskede ham fridaget derfor.

Nº 11. Gregers Larsen.

Ombrent 1. Mil Sydost for Lemvig ligger Falbyerg. I dette Sogn fødtes Lars (Gregersen) Kvist i Aaret 1763.

Han blev Lærer i sit Fødesogn, indtil han i 1802. blev kaldet som Degen i Nabo og Hovedsognet Gudum af Bisshop Middelbo. Første Gang blev han gift med Marie Kivoline Christensdatter, der var født 1781. og med hende havde han Sonnen Christen Larsen, født i 1791 og Gregor Larsen, født i 1793. Denne hans første Hustru døde 10 Maj 1823 og derefter giftede han sig 2^d Gang 10 Oktobr 1826 med Karen Jers-datter Sørup. De fik i 1827. Sonnen Jeris Larsen og Datteren Marie Kivoline Larsdatter. Lars Kirch døde 183 Id. 9 Septbr.¹⁾

Efter at have været Omgangslærer i Gudum Sogn i 4 Vintre blev Gregor Larsen aflagt paa Seminarist i Borris 1. Oktobr 1812 og dimittert 29 Septbr. 1814 med Hovedkarakter: Meget duelig. I Marskaaned 1817 kom han til Thern og søgte Degnemødested. Undes 12 April 1817 har Provstens Correspondanceprotokol følgende Tilførelse:

Aasmussen (Præsten i Thern) melder: Seminarist Larsen sen har begyndt at fungere som Kirkesanger, ved hvilken Leylig hed han ogsaa katekiserede og skilte sig vel ved Begge Dele. — Fremdeles, at der indtil videre er sorget for Logie m.m. — men da det muligvis vil være meget lange inden Planen for Thern Sogns Skolevæsen myder Approbation, og en Skolebygning forindstidette stor af hør ventes opført, forement Hr. Aasmussen det passende, at der i Tidet gøres Foretakning herom til Vedkommender, da den sædvanlige Omstændighed her finder Sted, at både Degneboligen og Skolehuset ere ganske borte. — En Efterskrift forespøges han om ikke ifølge Kongelig Anordning — et Hennes ke kan antages paa Sognets Regning til Skolehens Ringning, Etagerenes Befordring m.m.

Under 14 August 1817 heddes det videre:

Aasmussen melder, at de nuværende Ejer af forrige Degnens Boligen: Hadsyssels Degnemødested I. 178. 3 Etapeprotokol for Borris Seminarium. № 80.

Degnebolig vel ere villige til paa ubestemt Tid at boklye samme til Brug for Skolevesenet, men at de ikke ville paataage sig de Forbedringer og Indretninger, som i denne) Koncerende ere noedvendige, og (Homesesorgmenigheden for, at det var rigtigst, at der saa snart muligt kommes paa en ordelig Skolebygnings Oppførelse m. m.

Da Gregers Larsen blev Degn i Thun mangledes alt hvad der ud over Lærer og Born hører til en Skole og i Fogrels övrige Dele var tilstanden ikke ret meget bedre. Forat klargøre Stillingen i det hele indskydes vi her nogle Oplysninger om Fogrels övrige Skoler.

Saavidt vi kan skonne føste den Visuals, som Bisshop Hygom holdt i Thun Aaret 1742, til, at der blev oprettet Skoler i Lognet udenfor Thun, nemlig i Virklund og Aslev. I Middelalderen havde Virklund ellers Hovedgaarden der sin egen Kirke, og Folkemindet beretter, at Præsten i Linnaa forrettede Gudstjeneste der. Hvis dette har været saaledes, maa siden herfor med Sikkert hevlagges til Tider før Reformationen, men i Forbindelse hermed er den Machelighed, at da der i Frederik d. II's tid Logefat paa Oprettelse af Skoler paa Landet var Virklund lagt under Linnaa Skole, hvortil forstørrede Bys Beboere skulde yde Bidrag. På den Maade var der altsaa sorget for de Virklund Births Skolegang, men kun til liden ellers ingen Nytte. Godsejeren Fischer paa Allinggaard ejede en Tid Silkeborg og en Del Gods derunder H. a. Virklund med denne Bys Fastebinder. Han byggede et Skolehus i Virklund. Om Skolebunden malede i en Indbortning fra 1773, afgivet af Skoleholderen Jesu Christensen, at Huset bestod af 6 Fog Rørs, hvis Tomme hælt igennem og Tægge var

af Egtrea, Tag af Lyng og med Fjellegavle. I Skolestuen var der et
Egtreas Bord med Fod og to Banke samt en Jern Bileggerovn.
Ved Skolen var der et bæltet Haug Jord. Læren var udeleddet af Slip-
te Kasse med 8 Rdl aarlig og des ud over intet. Bygningens
Vedligeholdelse var overladt Byens Beboere.

I Aaret 1743, alltsaa i Aaret efter Bisshop Hygoms formann-
le Visitats oprettedes en Skole i Asklev med Fundats af 22.
November nævntes staar. I Beretning af 6 Mars 1773 fra
Skoleholderen Lorenz Jørsen ses, at Skolen i Asklev sogdes af
Børnene fra Sebatrup, Asklev, Brand, Bøschor, Vorrebyg og Fyrrup,
hvor der ialt var 22 Beboere. De skulde yde 5 Ds. Prug som Løn
til Læreren og levere ham 50 Las Skuetorv "om Aaret. Desuden
fik han 5 Rdl af Hjellets Skolekasse. Skolehuset var 7 Tag med
Ege Undertømmer og Fyrrebras Bjalhet og Spat. Taget var
Lyng. Det var Loft af Fyrrebras Brædder over 43 Tag. I Skole-
stuen var der et Tyrelæss Bord og tre Banke - alt sat paa
Sal redderne i Gulvet. Mr. Johan Ellerup til Sylgård i
i Sunder Logn havde besørget Skolehusets Reparationer, saa-
lange han var Ejer af Børndergods i Skolens Distrikt, og
havde maaske bygget Skolen, men da han solgte Børnder-
godset, var der ingen der besørgede Husets Vedlige-
holdelse. Til Skolen laa en liden Haalhauge, hvilket Ind-
tegning Skoleholderen besørgede, dog skulde Beboerne
levere og tyrkohøre Gardsel til dette Brug. Nogen Vedlige-
holdelse af Skolebygningen synes ikke at have fundet Sted, hvil-
ket fremgaar af Pastor Asmussons formante Beretning.

En gendommelig Stilling med Klosyn til Skole endte Sal-
len. En af Frederik IV Rytters salles var blevet indrettet i Salten.
Vising, og derunder var Salten lagt med Forpligelse til at yde
Bidrag til den's Drift. Beboerne i Salten kunde ingen Nytte
havc af denne Skole og omkring Aaret 1776 nystede de at
yde noget til den, men det førte til, at der fra Langslet blev
givet tilladelse til, at der foretojs militær Execution — den

Tids svært Udpunktningsmetode — hos Sallenmandene til
 Inddrivning af Skolebidragene. Gaardene i Sallen ejedes af
 Enkefru Bruun. Hun greb ind til Sløtte for hennes Fastore
 og i en Skrivelse af 6. Jan 1776 greb Bisshop Billedsøe i Aar-
 hus ind i Sagen, men endnu saa sent som omkring 1797
 stod den omrent paad det samme. Navnlig Aar indgav
 Beboerne i Sallen Besvring over deres Stilling til Skolen i
 S. Vissing. Den gamle Degnebolig der var blevet bortsolgt og
 Skolhuset forvandlet til Degnebolig. Degnen fik dog ikke saa
 indehæftet Husplads, at han maatte lade sit Horn lærke
 paa Loftet. Dette kunde Bisshoppen ikke lide. Han var ban-
 ge for, at Huset skulde tage Plade derved, og degnauften
 derfor gjores noget. Bisshoppen og visinde ogsaa Provsten
 blev nu belænkelige ved at legge Udgiftena derhal paa Sal-
 lenmandene og det ret markelige Forhold, disse stod i til
 S. Vissing, maa være kommen til Kongens Kunstab, thi
 i 1797 blev Sagen ordnet paad den Maade, at Bymændene
 i Sallen bygges en Skole i deres By og Kong Frederik VII derhal
 „allenaadigst skulder“ 100 Rigsdaler. Ven Skrivelse af
 15 Debr 1797 oplyser Pastor Ammissen i Thom, at Skolen var
 opbyggt, og han fortæller paa Bymændenes Vogne at faa
 de 100 Rdl. uabeladt. Derned kom Sagen for saa vidt i
 Orden, men dervat lo Partier blandt Sallenmandene. Det
 ene bestod af to Mand, nemlig Jen Linde og Peter Nielsen,
 de ønskede ikke nogen Skole og vilde ikke vare med til at
 betale Omkostningerne ved en Skoles Drift. Om de andre
 Bymænd heder det, at „de ønsker samme Skoles Tilva-
 relse“, men at betale til dem, naar de fornavnte Mand
 slippes for det, vilde de ikke. De forskellige Afdelini-
 ger af Parigheden fik rok at gjore derned. — I Aaret 1807
 var det kommet en ry stand til Sallen, og han ikke
 bedrage til Skolen. Derved kom des end mere Kludder
 i Sagen. Des blev klaget til Bisshop Jansen og efter

og efter Indberetning fra denne til Evangeliet resoloverede dette, at den genstridige Mand blev dømt belat være selv tillige med de andre Mand i Salten - samt belæn en Muldt for sit ulovlige Forhold". Resolutionen blev overbragt til Hærredsfogden til Gennemførelse af det paabudne, men den Rettens Haandhaver lades til at have ladet Sagen drukne ved at trække den i Langdrag. Efter Visitats i Them 8 Aug. 1807. meldes Biskoppen, at Evangeliets Paabud ikke kom til Udførelse. De paageledes Fortalte med His og Fratte. Bis-
kopen skrives: "Det blev ved det gamle, og Resultatet blev vatter, at Skolevesenet ikke kom i Orden i Salten By. — Denne By fortjener og nu en nærmere Undersøgelse." —
Jens Linde i Salten fortsatte sin Modstand i mod Sko-
len, og Biskop Birch maatte tage sig af ham ved at
sende en Skrivelse til stortmand Rosenior i Ringkø-
bing med Anmodning om at "Jens Linde vorder til-
pligtet at udrude det Bidrag, han som Rebøet og Hart-
korns bruger er pligtig til Skolen at udrude". — Men rig-
lig godt blev det ikke med Salten Skole.⁹

Jens Christensen Bagge skal have været Lærer i Virk-
lund i 50 Aar. Efter Kirkebogens Opgivelser fælles han i
Aaret 1732 og blev Lærer i 1749. I 1752 blev han gift med
Leene Jensdatter fra Vinklund og de levede sammen i 64
Aar og havde en Flot Børn. Ved et af Børnenes Døab i
1769 kaldes han Jens Christian Stoleholder. Saavært vi
kan sime var han Lærer indtil 1799. Han døde 1. Juli
1816. Bishop Jansen var paa Visitats i Them Sogn i Ma-
rit 1792 og han har skrevet i sin Visitatsbog, at "C. Bag-
ge var en duelig, velindret og agtværdig gammel Mand.
og i 1796 skriver han, tilligemed Skoleholderen i Asklev,

⁹ Se Pastor Hornsens Beretning om Salten Skoles Stol-
sland af 2de/1813. - Flekside 60.

havde ydet hiddel velformet Tjeneste. — J. C. Bagges Efterfolger var Christian Jensen Bagge. Han var visstnok Søn af J. C. Bagge, thi Kirkebogen viser, at denne 11. April 1754 fik et Barn døbt med Navnet Christian. I yderst branche Haar var han Lærer i Vinklund i ca 25 Hår. Det er ham Pastor Hornemann skriver om, at han i 1815 maatte leve i sydslagert Haab om at fås Lov til Undervisning om Sommeren.

Den første Lærer i Skole var sandsynligvis Søren Jansen. Han fødtes i 1722 og døde 13 Januar 1787. Han har skrevet en Indberetning, som er omfattet her ovenfor, og han blev efterfulgt af Niels Rasmussen der fødtes 1763. — I 1792 skrives Bislop Jansen i Visitatsbogen, at „Niels Rasmus senest ung, synes at have godt trænlag og kan ved Fled og Præelse blive til noget“.

De Vilkaar, hvorunder Bagge i Vinklund og N. Rasmus sen i Skole virkede var saamotrent ens. Det er Mand var smaaat körende med Hensyn til Etat, om end Vilken var god. Pastor Hornemann i Thorø har i sine aarleg afgivne Conduite Beregninger begrundet dem som ordentlige, sædelige, flittige, og efter deres betydelse Moler og i forrige Tider erhvervede Skoler Kundskaber ganske dueelige. (Beregning 1722) men han skriver også saa, at de er ikke skikkede til at gavne Skolene efter Tidens stand. Det var nogen Katekismus, Lærebog og Bibelhistorie i Skolen, men lidt eller intet af Skriving og Regning — naar der i det hele taget blev holdt Skole. Vi har en Beregning fra Niels Rasmussen af 20. juni 1815, hvor i han har opfist Distriktslo's Børn i Alderen 7 til 15 Hår ved Kvarn. Det er næmt 238 Børn, men som han faa Spørgemaal om, hvornogle af disse dersiger Skolen har han maattet skrive: „Ingen“. I Vinklund Distrikt var der 34 skolpligtige Børn og af disse

var des Kun 3 der besøgte Skolen. Togaende Niels Rasmussenens Begreber medgives her, at han i sin Beretning skulde være paa Spørgsmålet: "Er Skolen funderet og har den Fundats". Niels P. har last Spørgsmålet som "Er Skolen funderet og harden Colats". - Dettemed "Colats" har han ikke kunne klare, men Ordet, funderet "kommer han om ved paa den Maade, at han skriver: "Skolene funderet, men er brødfældig". - Pastor Asmussen's Beretning fra samme Aar (Side 60 her) viser, at, skønt han har vent misforstået Ordet "funderet", er hans Svar paa Spørgsmålet sandt.

De 5 Fonden Ræg, som Beboerne i Søller Skoledistrikt skal de yde deres Skoleholder fik denne ikke allid leveret. I 1794 maahte Loren Jensen Klage over, at han intet Horn fik fra Sepstrup, og senere i Niels Rasmussen's Tid klages over, at flere Beboerne i Distriktet ikke leverede Rægen til Skoleholderen.

I 1798 var des i Søller en Skoleholder ved Navn Gotthlieb. I 1808 kom der en 30-aarig Mand ved Navn Loren Børnsen til Søller og overtog Skoleholdet. Han havde Gent Degnen Sacrisator i Vinge By i 4'tas som "Skoleholder eller Substitut". Han omtales legesom de foregaende omalte Skoleholderne i Daret 1815. Som det fremgaaer af det foregaende var Loren ningsføl holdt i Søller i høj Grad forvolumme, og Loren Børnsen har været ridsaget til sine Føde og Klader til syg og Familie paa andens Maade. Pastor Asmussen melder jo, at han var Stolemager og passede sit forbudte som saadan under Undervisninger i Skolen. Desuden drev han nok noget "Uinkelskriveri".

Them Sogn branglei høj Grad til at få sit Skolewesen ordnet fra Grundet. 1814 kom jo Skoleloven og der gik

for det første nogle staar inden de forskellige Afdelinger af Skolemyndighederne fik sig sat i Bevægelse i Retning af at faa noget ordnet ved Skolevesenet i Them. Sogn. Der gik nogle Skrivelser fra den ene til den anden og først efter ca 10 døgn kom det en nogenlunde fast Ordning. Forst fremstilles, hvorefter des omsider blev bygget Skole i Them.

At bygge Hus kostede Penge og derfor madsatte Folk sig dette saa lange som muligt. Til at begynde med var der ingen Byggeplads at faa i Them. Larsen Larsen havde faaet Husly i et ringe Leyhus, hvor ogsaa Vindekilde havde haft Husly i de sidste staar af sin Levetid. Det lader til, at den lille Huse paa 30x20 alen som havde hørt til det gamle Stolehus var forsvundens. Forlidens Degn i Them og sidst Vindekilde i itaret 1773 melder at "Degrnekaldet haver ej mindste Til-lag af Etger eller Eng", men samtidig med at Vindekilde skrev dette, beretter han, at han til Degneboligen har lagt 3 Fag Hus til Foder og Hreatuer. Han har allsaal, vel ligesom Degnene for ham haft en Smule Landbrug i Kælig med Bygmandene. Da Udskif-ningens af Them Bygs Jordor fandt Sted, blev der udlagt en Jordlod til Degnen. Denne Lod var 4 1/2 Land og laa omkring midt mellem Them og Salten et lille Stykke Syd for Vejen mellem de to Byer. Dette Jordstykke belegnes som varende af meget ringe Beskaffenhed. En saadan Jordlod har Bygmandene allsoa ment bedst at kunne vordvare.

Ca 2 Maer efter Vindekildes Død begyndte Pastor As-mussen at røre paasig i Retning af at stile hen imod at faa en Degnebolig indrettet. Denne Skrivelse til Amtsprostren af 11 døgn 1817 melder han først, at han

holdt Examens i Voklund Skole og derled var der midt 12 Skolebørn. I Salten og Asklev Skoler var der ingen Etamen afholdt. Som vi har set af det foregaende, holdt Pastor Asmussen sig uden for disse Skoler. I sin Skrivelse fortæller han med at ønsker at der snart maatte foranstalles en ordentlig Bolig opført for Kirkesangers Larsen paa den imellem Them og Salten beliggende Skolelod, og at denne Lod er for lidet og ringe. Et Skrigterland paa 4 Tdr., som tilhørende Gaardmand ^DJens Christensen (Linde) i Salten, maatte med Høi vorde Skolelodden tilføj m. m." Sammen med denne Skrivelse sendte Lærer Larsen en "Forestilling" angaaende hvorledes den sædvanlige Degnring burde aphraves af Beboerne i Them Sogn, efter som disse i de samme var havde med Farzelleringer joaet saa aldedes forandret Harkhorn? Heraf synes at fremgaa, at Beboerne i Sa af de antydede Omstændigheder sogte at slippe fri for at yde Degnringen.

Angaaende Skolebygning i Them sendte Amits provsten følgende Skrivelse til Pastor Asmussen.

-- at jeg ikke indser, der bliver andet for under de nuvarende Omstændigheder, end at foranstalte en ny Skolebygning opført til næste Forår ellers Sommer, hvilket dog ikke kan ske uden Gangels Indvilligelse ifølge Kollegie Skrivelse af 21. Octbr. 1816. -- Men skal dette ske, da maa min høgarværdige Broder snart begynde at arbejde derpaa og det effter min Formening saaledes: (Skole) Kommissionen indgiver til Amits Skoledirektionen en Forestilling, hvori den viser en ny Skolebygnings uundgaaelige Nødvendighed, den af

D) Jens Linde vilte ikke yde Bidrag til Skolens Drift i Salten, men Fortgenestle af salge Jord til Skolelod vildt han not have.

handler tillige paa hvad Skolen bør ligge; den fremlægger en af bygningskyndige forfattet ordentlig Grundlegning over Bygningerne, som viser sammes Størrelse og Indretning; denne ledesaget af et nojagtigt Overslag over, hvad en saadann Bygning i det højeste kommer til at koste og Ansigtsel af, hvad det vilde beløbe pr Td. Karthorn, naar det lignes paa hele Sognet; endelig melder Kommissionen, om den kendes andre Kilder til deraf at lage Bekostningerne; om den ved Udvæge til Laan, om Sognebæboerne formener at kunne udrede det behørende Bidrag og hvad mere den har maattet finde passende at anføre og indstille det hele til Resolution.

Naar alt dette er i Riglighed, førend Følgez indsendes, vil siden spares megen Tid, og naar De har den Godhed at sørge herfor som Kommissionens Hovedblybil, skal jeg siden med fornøjelse bidrage, hvad jeg formaaer til dette vigtige Anliggenders Fremme.

Itt ville med det samme andrage paa Jordlodders Førtørrelse, troj jeg bliver for meget paa een Gang, da Byrden vel blive for stor; og en Skolebygning anser jeg for det rigtigste.

Af Dere's Førfot det gode, venter jeg det bedste. Samtidig med at disse Skrivelse rækkesledes sendte Beboerne af Salten By en Forestilling til Amteskoledirektionen, hvori de anholde om at maatte beholde i deres By der for Tiden værende Skoledrning". Herpaa fik de følgende Svar fra Amtesprosten:

Jeg maa hensigtslig anmode Kommissionen (Skolekommissionen for Them Sogn) om at ville tilhend give bemeldte Beboere, at det i Henseende til det

ansigte vil blive afgjort med det kgl. Danske Evangelies forentede Appellation eller Beslutning, hvorvidt Sælgen By vil beholde sin egen Indretning eller vorde forenet med Thom Skoledistrikts og at Discretionen nu ikke kan gøre nogen Forandring i det indstillede.

I en Skrivelse af 11. Jan 1818 beklagede Pastor Stomussen sig over, "at han ej ved, hvad han skal gøre for en Dignebolig, efter som Beboerne mener, at der med det Lokale, som nu er lejet, er tilstrækkeligt sørget for Skolen". Pastor tilføjer, at han har hørt præsterne, at Kirkegården skulde kunde forpligtes til at lige hel eller halv del i en Skoles Opbyggelse. — Heri har Beboerne vel ment, at der var Sted til en længere Udhaling af Skolebygning, men skønt de egentlig også opnåede dette, begyndte der dog at komme Tilsig til Handel om Plads til Skolen. I en Skrivelse af 12. Febr. 1818 til Skoledelektion fra Thom Skolekommission meddeles, at denne har formaaet Gaardmand David Jensen i Thom til at overlade sit Hus med Gaardsplads, Hauge, samt en Toft paa 2 Rdl Land m.m. for den Sum 2200 Rdl. — Denne Handel anbefaler Skolekommissionen som efter dens Skinnende fordelagtig, endskoint det om brent vil beløbe sig til 10 Rdl pr. Id. Harkhorn og skønt det er klarer, at det vil blive yderst trykende for mange af Sognets Beboere.

Jens Linde i Sælgen havde vegret, at der nu var Fodretning og Fortjenestes, som muligvis kunde opnås. 18 Februar samme Åar sendte han og Rasmus Jensen i Thom en Anklaring til Skoledelektionen, der gik ud paa, at de ville overlade deres Hus paa 12 Tag i Thom. — Det var det Huse Vindehilde beboede — med sit tiliggende Jord og en senere tilkøbt Ejendom ved Huset for 750 Rdl. — En Del af Sognets Beboere havde paalagret "dette Dokument" med en Udtalelse om,

at de syntes bedre hente med dette Tilbud, end med den Handel, Skolekommissionen havde foreslaaet

Taa samme Tid blev det fastslaaet, at Sælten By burde forenes med Skolen i Hern, da der imellem desse Byer kun er $\frac{1}{4}$ Mil, og dadet alligevel vilde blive nødvendigt at indrette en Biskole i Polersognet.

28 Marts 1818 skrev Pastor Asmussen til Amtspræsiden, at David Jensen i Hern i Betragtning af Tingewasnets Forbedring havde nedsat sin pris paa den af ham tilbudsde Bygning m.m. til 2000 Rdl. og at der var truffet saadanne Foranstaltninger, at Sælleskabet om Brond og Ørn ikke kan blive hinderligt for Skoleleveren. Preslen bemerket videre, at den anden Bygning, som er tilladt Skolenset et af slet Beskaffenhed, og at Indhøbet af David Jensens Ejendomme vil komme paa omkring 8 Rdl pr. Td. Harkorr. Skolekommissionen forefører at saafrem David Jensens Tilbud ikke blev antaget, ønsker den en ny Skolebygning med fornødne Tilbehør foranstaltet. — Det oplyses, at David Jensen ikke kunde salge de omskrevne Bygninger til Skolen for mindre end 100 Rdl og saaledes at denne Sum udbetales ham i Juuni 1819. Indretning af Bygninger til Omgangs-skoles vilde antagelig koste 200 Rdl. — Asklev Skolebygning var aldedels uhensigtsmessig, men Virklund Skolebygning kunde bruges naar noede Forbedringer blev foretagne. — Disse sidstnævnte Skolens Forbedring formenes at ville medtage 1300 Rdl, og det erklæres at disse Beholdninger bliver umulige for Sognets Befolkning at udrede paa en Gang. Skolekommissionen androg derfor om, at Hern Skole allernarest maatte blive forsynet med de fornødne Bygninger, og at derimod de øvrige fornødne Forbedringer maatte udsættes i noede Hår, indtil Sognet vindes nye Kræfter. — Saavindt var

Sagen kommen 7. Juli 1818, og det skulde synes rimeligt, at der nu blev lagt alvorligt fat, men inden det kom saa godt gik der ca 13. Åar.

Mane Skrivelser veksledes mellem Pastor Tommessen og Amalprovosten. Sidsbrænde hørde nok at gøre rundt omkring til alle Sider med Ordning af Skolevæsen. Han var en Mand, som forlod at læge paa Sa- gerne med et vist Flumør, det han skinner mellem Linierne i de Skrivelser han sendte til Bisk. til Pro- sten i Them.

I Anledning af Indkob af en Jordlod til Them Skole skrev han bl.a. til Pastor Tommessen:

"At den omstændige Jordlod ej var billigere at st- holde, gör mig ondt. Benskel dog engang anskaffes, og i hvor det end bliver, vil det vel altid findes for dyrt, men faar da ej at hylpe."

Pastor Tommessen sendte 16 Febr. 1819 en Skrivelse til Provsten angaaende Skolebygning i Them. I Svaret paa denne Skrivelse hedder det:

"Min Meddirektør for Vads Hoved er yderst vata som og værskelig at faa med, naat det gælder om nye Tillæg paa Beboerne. Jeg indser derfor, at det vil blive vanskeligt og langvarigt at faa en ny Skolebygning i Them foranstaltet, saareget mere som denne Sag foruden i Skoledirektionen endnu skal drofles af Gangeltiet, Rende kammeret, de depulerede for Finan- seerne og maaske flere. — — — Imidlertid libander jeg Kommissionen at indkomme med en officiel Forestilling herom.

Det gik nu baade op og ned med Udsigterne til at faa Skolebygning i Them. Larsen hoble et Hus i Them og han tilbød at overlade et Værrelse

deri til Skolestue for 45 Rdl i Ledderom Nærl. Dette Vær-
veløs vilde han selv holde vedligé, naarde fornødne Bor-
de og Banke blev anskaffede paa Skolekassens Behold-
ning. Samtidig androg Lars Larsen om at maatte
faa tillagt Fourage og Brændsel, saaledes som Skolelo-
ven hyrmede ham, og om at maatte faa meddelt
ordenligt Halds brev.

Hidtil havde Lars Larsen ikke haft Brændsel
leveret, hverken til sit eget eller Skolen's Brug.

Armlæprosten sendte derefter Skolekommissionen
i Them Sogn Besked om, at Gentos Kolledorrichtningen
havde indgivet et nyt og fuldt landigt Forlag til Sko-
levesuels Organisation og Skolebygnings Opførelse
i Them Sogn, og den troede og havde Haab om en-
gang med det forste at erholde det kongelige danske
Engellies. --- Aprobation herpaa. Derfor saa den
sig ikke i Stand til at kunne approbere Forslaget
om Overdragelse af det omstkrewe Undervisningslo-
kale for 45 Rdl. Ledder for mere end et Star fra $\frac{1}{4}$ den
nesat regne, men forbinder sig, hvis Omstændig-
hederne skulde byde en langere Afslig tadel, nor-
mere at bestemme det saadan Henscende fornødne.
Angaaende Brændsel skriver Provstler: Billighed
fordret, at Distriktet forskaffer deraf et saadan Kvan-
tum Brændte eller Tørv, som efter Kommissionens
Skønnerende behovs til Skolestuenes Opvarmning, og Kom-
missionen vil (z skal) i denne Henscende behage paa
Bebosse enten reportere dette Kvantum i Kilrena
eller hvis Indhol deraf eragtes hensigtsmessigere og
attræas af de fleste Yder, da den Pengesum, som saae-
dant maatte koste. Direktionen meddelte iiorigt,
at den ikke kunde afgive nogen videre Bestemmelse
om Brændsels- og Fourage til Læreren, saalange den

indsendte Skoleplan saaende Aprobalion. — Da saavel Skolekommissionen som Skolerer Larsen har yret Fiske om at Haldsbrev til ham maatte vorde udfordrigt vilde Amts skoledirektionen var paasaaet med det foeste at tilfredsstille dette Fiske. — Efter at have tankt paad det sidst omtalte fra 8 Nov 1819 til 13 Decembers samme Dag skrev Amtsprovsten — ikke til Larsen Larsen — men til Pastor Hornussen i Thors med „Anmodning at paalegge Skolerer Larsen i Thors at indfinde sig heri Vekr Tirs- dagen den 28 December foerst kl. 10½ Formiddag for at aflag- ge den befalede Ed.“

Og saa har vel Larsen Larsen fra Thors vandret ud i Vintermatten — den 40 a 50 km lange ^{vej} for at myde den Ere at staa frem for sin højorværdige overordnede for at aflagge Ed og derefter gaa hjem igen. — 24 Januar sendte Amts- provsten Larsen Larsens Haldsbrev tilligemed Piskoppens Kolabs af 18 Januar 1820 — ikke til Larsen Larsen, men til Presteren i Thors for at denne kunde aflvere det til ham.

5 Oktob 1820 anholdt Larsen Larsen om at maatte oppre- borg de saakaldte Kirkelysepenge, saalange han skulde have sin Løn, efter den gamle Indretning¹. Han fik 3 Rdl 2 Mark 6 Sk.

I 1820 maa Thors Sogns Beboere have ment, at deres paalignede Udgifter til Skolevesenet, i alt 104 Rdl 2 Mark og 8 Skilling var mere end de kunde komme over at ude- rede. Skolekommissionen maatte udelede sig Herlmann- denis Ordre til Udgantning², for saadanne, som efter lovlig Befaling ikke mindstlig erlagget Betaling³.

Af en Skrivelse af 16 April 1825 fremgaar, at Beboerne af Fogstrup og Vorret klagede over, at de følte det tryk- kende at udrude aarlige Bidrag til Sognets Skolevesen, ^{afledt} som de aldedes ingen Mytte kunde have af Asklev Skole, hvorunder de sorterede formedeslet lang og be- svarlig Skolevey og formedeslet Skolererens Svaghed og

Uebkernhed til at fyldes tilgoede de ham paaligende
Pligter. Provsten svarede herbil, at for den gamle svage
Lærers Afgang vilde intet kunne andres ellers udføres.

Paa den Tid gammel Vindekilde døde nævnes Pastor
Rasmussen Lognebeboerne "Uvanhed til et ordentlig Skole-
vesen" som Hindring for at faa virkelig Skoleundervisning
i Gang. I Them var jo Skolegeng praktisk taget ophört,
og i de tre andre Skoler læste Børnene saa om brent in-
geniering og Lognebeboerne kendte ikke noget til, at det kom-
de være underledes, men da Larsen kom til Them blev
det helt underledes. Det viste sig hurtigt, at Børnene kan-
de lære noget i Them Skole og derved dannede en Kile, som
ikke affivede, men som dog hist og her sprængle den gam-
le Oppattelse af Skole.

Langt om Lange, ca 14 Aar efter Skolelovens Tilbuvelse, døg-
des det endelig og 12 April 1828 approberede Evangeliet en
Skoleplan for Them Døgor men der telfjes: "Ikke med
Anskaffelse af en Skolebygning for Them Distrikter man
ej idet vere."

Efterat Læreren i Virklund Christian Jensen Bagge
havde været Lærer i 26 Aar døde han 29 Marts 1825. og
29 Januar 1826 døde den svage Niels Rasmussen 63 Aar
gammel i Asklev. 18 Juni 1827 stillede Skolehuset i Salten til
offentlig Auktion og solgtes for 61 Rdl. Den før omtalte, Sø-
ren Sørensen, der havde været Lærer i Salten ellers, som selv
angiver, Hjælpelærer i Salten i 19 Aar og 3½ Aar. Subsidiær
i Vinge, ansøgte 7 Juni 1828 Skoledirektionen om en aarlig
Understøttelse af Omlets Hjælpesæsse eller om at blive
ansat i et Skolelærerembede. Han alyses, at han var 50.
Aar gammel og var nu brøddlos med Kone og 10 Børn.
Skoledirektionen indhændede Erklæring - formodentlig fra
Pastor Rasmussen i Them - om ham, og deri hedder det, at

Søren Sørensen, ingeninde har været ordentlig beskikket Skolela-
rer, men han har levet som privat, og at henvistet er har været fri
for Vinkelskrivning m.m. 9. Juli 1828 fik han det nedslaaende
Brev fra Provsten, at han ikke kunde opnåa nogen Under-
støttelse eller Loppe om Hældelse til nogen Skole, men
henvistes til Fattigvesenet.

Der blev også holdt Auktion over Ashlev Skolehus med
8 dertilhørende stiger, men Sognets Skolekasse måtte, og
var for Eftertidens udredde 4 Rdl. Sølv årlig, som Ashlev Sko-
ledistrikts ejer Overrags komst med Ejeme af Ashlev Gaar-
des Hørthorn i sin ^{id} var blevet givet til Fligt at overvær-
lig til disse Ejere. Det synes at fremgaa heraf, at Godseje-
ren paa Sylgaard i sin ^{id} gørde sig ret glædeligt belæst for at
bygge Skole i Ashlev. Virklund Skole blev repareret og fik
en nogenlunde brugbar Skolestue med deraf følgende
Indskrænkning af Lærerens Lejlighed. Dette var det ene-
ste som Sognet blev efter ejede af Skolebygning at være.

Them Sognes Skolekommis. ion havde den 7. Juli
1827 indgivet sit Forslag om Plan til Skolevesenet's
Ordning og 3/4 Har efter kom som nævnt ovenfor Can-
cellists Approbation paa en foreløbig Ordning - saaledes:
efter en Indberetning fra 1830.

A. Them Hovedskole, Them By med Udflyttere, Salten,
Hvidlund, Esperlund, Flylvad, Lyngkrog, Jedskov-
hus, Falds hede, Stouenkar, Saltenballe, Sallendal
Næsgaarde, Torup, Tolsstrup, Agerskov, Hedegaard og
Loudal. — Skolepligtige Born I Klasse 80 og II Klasse
40 Born. — Skolebygning mangler og Skoleord er al-
deles udstørkelig.

B. Fogstrup Biskole: Fogstrup Sommerby, Vørret,
Halsbøg, Lindgaard, Engelveod og Tolsstruplund

med disse Byers-samtige Uaflyttede, Anno og Hustrine-dali Molle. — 41 Skolepligtige Børn.

C. Glarbo-Biskole : Hytteme, Høgdal, Sondal, Falleme, Brooklundbyerne, Skinnesbyerne, Tomasker, Glarbo Egendal, Hovel, Skaddal, med alle de øvrige Beboere paa Salten Grund, Polen for IldalsBak. — 49 skolepligtige Børn.

Det hele Distrikt har 136 Fds Hætkorn og 157 Familier. Lomringene : 6 Fds Ruz og 10 Fds Byg i Nature. 15 Fds Byg efter Kapittelstaksten. — Opfer og Accidenter af Distriket er ansat til 10 Fds Bygs Værdi, som er prægt nede de anordnede 25 Fds. Byg. — 123 Lispond (1024kg) Hø. 192 Lispond (1536kg) Halv. — Anordningsmæssig Brændsel. — Rugen udredes af den saakaldte Degneruz, omrent 1 Skp. af hver Halvgaard og 2 Skp af en hel Gaard paa 4 a 5 Fds Hætkorn. Byg, Hø, Halv og Skolebrændsel udredes efter Læring. Lommen til Lærerne ved Biskolens udredes af Læreren ved Hovedskolen.

Sindbyrørs Undervisning er indført i Aaret 1821, men ikke med fuldkommen Held af Mangel paa Lokale osv i det sidste Star, da det lejede Lokale i Forhold til Børneantallet ganske forbryder at anvende den med Held. Her gives ikke engang Rum til flere end de halve af de skolepligtige Børn.

Skollærer er Gregers Larsen, som er Seminarist, en særdeles duelig, ordentlig og flittig Mand, og som interesserer sig for sit Fag.

Gymnasietkken er ikke indført, da man ikke har vidst, hvor den ny Skolebygning skal løbe opføres, og derfor ikke har kunnen anskaffe den manglende Plads til de gymnastiske Øvelser.

Biskolerne holdes fra 1te October til 1te May. — Børnene sojes om Sommeren Hovedskolen. Udgift til Kost og Logis for disse Skolpelavere under deres Ophold, saavel som Brande selst til disse udrades med Ligning paa Beboerne. Undervisning meddeles vekselsvis. — Den af Skolelærerne, der er Højsangere, nyder foruden i Slæren fastsatte løn 10 Rdl. Sølv. Højlede opret, som et afdragd de 25 Tsd. Kr., dels lige mellem Skolelærerne efter Forbrukelionens § 35. — Til Aarhus Lærde Skole betales en hve af de 2^d Lærere ved Hovedskolerne 4 Skps. 275 Tsd. Krug i ethver Aars Marschaared efter den sidste Kapitelsakst.

Vørklund Hovedskole med 2de Biskoler er organiseret ved approberet Plan af 12 April 1828.

Hovedskoledistriklets Beboere er Fæsteborndes under Silkeborg Gods. De tilliggende Byer og Glederer:

- A. Til Hovedskolen: Vørklund By med Udflytter og Parcellister 1. Holmhuset, Bøskovlund og Kongsgaard undtagne :/.
- B. Gjessø Biskole: Rudsrup, Logager, Gjessø, Gjessølund, Bordinglund med samtlige Udflytter, Holmhuset, Bøskovlund og Kongsgaard.
- C. Brandede Biskole, Selstrup, Bøskov, Brandede, Hjortsballe og Asklev.

Det hele Distrikt udgør 89 Tds. Harkom og har 110 skolepligtige Børn af hvilke 50 kommer paa Hovedskolen og de øvrige paa de tvende Biskoler. Skolebygningerne er for et Far Star siden reparered. Der er nu en ganske rummelig Skoleskue, men hørereni Lokale

er meget indskrænket. Jorden til Skolen er, som de øvrige Byg-forder, af mager Beskaffenhed.

Dømningerne: 6 Tdr Ræg, 10 Tdr Byg i Natur. 17 Tdr Byg efter Kapittels lakst. Offer og Accidenset af Distriklet er ansat til 8 Tdr Byg i Værdi, og er afdraget i de anordnede 25 Tdr Byg. - 128 Lbs pund Hø og 192 Dispund Halm, anordningsmæssig Brændsel. - De 5 Tdr Ræg udredes af det saakaldte Degneræg, som Beboerne værer efter gammel Vedlagt. Den ene Tordre udredes af Sognets Beboere ved Lieiring. Byg, Hø og Halm udredes ligesledes efter Lieiring. Ildebrændsel laas af Silkeborg Torvemose, - skører og hænkkes af Distriklets Beboere. Lommen til Larven ved Biskolerne udredes af Larven ved Hovedskolen.

Indbrydes Undervisning er indført 1827, men ikke med synnerligt Held, dog forhaabes nu, da Larven har været på Normalsholen (at den indbrydes Undervisning faar fremgang)

Gymnastik er ikke indført af Mangel paa behovet Plads ved Skolen, men i denne Tid vil efter Loftet fra Silkeborg blive anvist passende Plads, og vil da blive anskaffet Apparater.

Skolelæreren er Hæktor Frederick Saboc. Han er ikke Seminariist. Hans første Ungdomslid er han undervist af sin Fader, nu afdøde Provst Saboc i Kragelund, siden efter af Broderens Pastor Saboc i Kragelund. Han er en meget ordentlig og flittig Mand, som streber at gøre sig mere dertil til Embedet, og det er allerede ganske godt.

At dette er nu saaledes nøjagtig anført bevidner.

Thom Fræslegaard, 16. juni 1830. M. Mortensen. Sognepræst.

Endvidere beretter Pastor Asmussen følgende: Tel Amts præsedi Gjelbekasse er lagt til Skolelærerne i Them og Værlund hvert 1. Td. Byg, som beløses i hvert Aars Oktober Maaned efter den sidst satte Kapittels lakst.

¹⁾ Tørring, hvor der var Larvkursus i Gymnastik m. m.

85.

I Førstningen af Aaret 1828 var der endnu taget Beslutning om en Skolebygning i Them. Der var en Sid Tanker fremme om at købe Lars Larsens Ejendom med saavel Bygning som Jord. Dervar et Væningshus paa 17 Tag, som fæks vred til 635 Rdl. Sol. Et Udhus paa 8 Tag, laksord til 176 Rdl. Hes. til hon en Jordlod paa 3 Sol Land god Jord, laksord til 250 Rdl, alltsa ialt 1061 Rdl. Larsen gav Tilsagn om, at naar hele Ejendommen afhøbtes ham, kundt han nojes med en noget mindre pris for den. Hen over Aarts Middel afgav han Erklæring om, at han ikke var villig til i Formleders et udlyse sin Bolig til Skoleanstiftningstidse. Skolekommissionen androg da i August Maaned omv og foreslog som en Nodvendighed at købe Larsens Ejendom. Det formendes, at det vilde være det Fordeligt.

Medens dette overvejedes i Aarts Stueing fremkom da en anden Plan. 22 og 28 Januar samst 17 Februar 1829 fremkom Gørdeyes Frederik Möller og et Par andre Mand i Salten med en Plan, der gik ud paa, at det var hensigt at mæssigere, der blev bygget en Skole i Salten By, end at Lars Larsens Skole i Them blev indlejet til Skolebygning. For at fremme Prospekt herom var Salternmandene villige til at skenke da megen Jord, som behovedes for at gosmplettere den ufuldstændige Skolelod. Hes imod sigte Skolekommissionen at godtgøre, at Toldskaget fra Salten ikke kunde følges uden at gøre Brand paa Dogserups approberede Skoleplan, og desuden ville der derved opvækkes tillidsfornøjelse hos en stor Del af Them Skoledistrikts Beboere - m.m.

I Aug. samme Aar fikken et myt Tilbud fra Larsen, hvorefter han vilde sælge sin Ejendom samlet eller adskilt saaledes: Jordlodder og Haven for 400 Rdl. Sol.; Udhuset 180 Rdl, de 7 Tag Stuehus 370 Rdl, ialt 950 Rdl. I Beretning derom meddels Skolekommissionen, at Larsen mulig kunde aftsinges noget, naar det hele af kob-

ter ham. Det munderes, at det paa den Maade kunde blive passende, naaer der blev tilbygget 5 Tag Hus til Skolestue. Planen om Skolen's Forlæggelse til Falster vendte Skolekommissionen over sig fremdeles imod.

Denne Forlæggelse forhalde naturligvis Sagens Ordning, og nu kom der ny Planer frem. Strommanden Thomas Jensen i Skovs vilde - skint ugegne, overlaade en Loft, der laa tæt ved Them til Byggeplads for en Belaling af 180 Rdl., men 21 Januar 1830 meldte Pastor Asmussen til Provosten paa Skolekommissionens Vogne, at Hr. Strommand Niels Larsen havde overladt den en Loft paa 6 Skp. Land for 100 Rdl med Belingelse at flytte hans Hus ud paa hans Jordlods i Them Skov, hvortil Udgifterne beregneses til 25 Rdl.

Nu kunde der begyndes paa at lenke paa Enhelt-heder ved Skolebygningens. Der var for 8 dags Taged paa den nære. Pastor Asmussen meldet, at det vilde blive næsten uoverhommeligt at faa Langhalen til Tag, og derfor foreslog han at opfærd Lyngtag med 3 Rader Tagsten under paa den ny Skolebygning. Samtidig skrev han, at et Hus paa 8 Tag, halv Grundmure og halvt Egeliningsværk kunde faas for 200 Rdl. og at han syntes, det vilde være fordelagtigere at lobe dette, end at lade et Uldhus til Skolen liggende, da et nyt Hus saa vilde komme paa henved 400 Rdl., og dette vilde have aarskriftene til nærmere at overveje.

Skolekommissionen fik tilsendt som Lærenen Tegning over Hovedbygning og Uldhus til Skolen - vislnok fra Evangeliet gennem Skoledirektionen, hvorfra det meddeltes, at Tilbygning til et gammelt Hus formennes at vilde blive forholdsvis fordyr. Først i 1830 blev den afdøde Licitationsbemæring over Opførel af en ny Skolebygning. Det mindste Bud for Hovedbygning og Uldhus utsammen var 1735 Rdl., for Uldhuset alene 390 Rdl. Sedler. Skoledirektionen, var gaet ind paa og havde bifaldet

den Plan til Skolebygning som Skolekommissionen havde sendt, og det var altsaa nu kommet saa vidt, at Pastor Asmussen maatte tro, at det nu blev Aloot med Skolebygning i Them, men der kom endnu en Gang en Hindring deraf. Direktionen meddelte, at Længelæet næppe vilde approber den store pris for Bygningens Opførelse, og at der hos Amtet var indgivet et ikke ubetydeligt Underbud paa Opførselen af Skolebygning i Them¹. Der forlangtes deraf en ny Liquidation afholdt.

Pastor Asmussen sendte en Beklagelse til Skoledirektionen over, at det trak i Langdrag med Skolebygningen og meddelte, at Skolekommissionen befandt sig i stor Forlegenhed, fordi det hiddil benyttedes Lokale til Skolbold ikke kunde beholdes længere, og han spurgle, hvorn der havde givet Underbud paa den foranvnte Liquidationspris. Paa det sidstnævnte fik han Svaret: „Heron ønskes ikke at give Besked². — 27. Maj 1830 holdtes for anden Gang Liquidationsforretning over Them Skolebygning, og det mindste Bulegviert af Murermester Kvist i Skanderborg og Gaard ejer Frederik Møller i Sallten for 1495 Rdl. Mures Kvist havde ogsaa indgivet Budet 1735 Rdl. paa den første Liquidation.

Nu kunde Bygningen paabegyndes, men der var at Pas ikke uwasentlige Ting, som først skulde ordnes, nemlig: for det første Hob af Byggeplads. Førnævnte Niels Larsen i Them ønskede snarlig Resolution over hans Tilbud om at overlade Byggeplads til Skolen for 125. Rdl. Om det blev antaget eller ikke. — Der var endnu ikke gjort Udey for at skaffe Sogne til Skolebygningen udover, at Amtmanden havde meddelt Haab om at Them Sogn kunde faa et Loan deraf. Pastor Asmussen kunde nu ikke længere udsætte Ordningen deraf, fordi Entrepreneurene forlangte et Forskud paa

1000 Rdl. til Indkøb af Materiale, og derfor begejredes nu et Laan paa 1620 Rdl. Sedler. til 11. December Termint. Kommissionen burde dog ikke forbinde sig til at betale noget Afdrag paa Galdem for i Hvert 1833. Fra denne Sedmentes døg. at der førstig kunne afdrages 100 Rdl. foruden Rentene.

Sognets to Skolefordrundere, Gaardmand Peder Christensen i Rudstrup og Ole Sørensen i Klokbjerg vilde faa noget tilbygde og Tidsspilde med Tilbygning ved Bygningen af Skolen, det mende de, de burde have Ersatning for, og Pastor Asmussen andog derfor Skoledirektionen om, at den maatte bevilges hve af de næste Mand 2 Husmand som Hæfper, hvilke da skulle være fri for Pligtarbejder til Skolen; ellers at der i det mindste maatte tilslaa Skolefordrunderne Friched for Højsler og Arbejde til Skolens Bygning. Dette sidstnævne blev tiltaaet dem, men med tilføjel. Bevægning om, at saadan Fritagelse ikke gjaldt for Sogne og Budfogderne. Det blev ogsaa holdt Liquidation over Levering af Inventar til Skolen. Overslaget var 111. Rdl. men Smedker Petersen i Them overlog Leveringen for 90 Rdl.

I Foråret 1931 blev Them Skole opført og 2. August kunde Pastor Asmussen melde til Provsten, at "Bygningen havde erholdt en ny og smuk Skole". At Undervisningsmateriale havde Tidens Skoler kun saare lidt, men efter som nu Skolen i Them var ny baade forinden og forinden, havstillede Præsten, at Skolen som Gave af "Tabelklassen" fik et nyt og komplet Sat Tabeller til inddbyrdes Undervisning.

Naturligvis slæg Sognets Udgifter til Skolevæsenet paa Grund af Farlønningerne for Højtæ og Reparationer af Visklund Skole. Den approberede Digning til Skoleklassen var steget til 325 Rdl 12 Skilling i Hvert efter Skolebygningerne i Them, — allsaa, for hele Sognet.

Da Them By's Mand blev paaliget Byg, Fourage og Tinge som skulde ydes til Skolevæsenet, praktisk taget til Degnæs i Them, indsendte de tilbage derover til Rontet. De mente at de burde være fri for nævnte Ydelse, fordi Them By i sin Tid uden Aftorning i Hæthornet ene havde udlagt 6 Tdr Land til Skolelod, og de lod forespørge, om de ikke måtte blive fri for at yde Horn, Fourage og Tinge til Skolen. Hvis de ikke kunde opnæv Trætagelse derfor, forlangte de Ret til at bruge de 6 Tdr Land Skoleyord. - Som Svar despaa kom der en Skrivelse fra Amstet, som skulde tilhænges Bymandene i Them. Heraf fremgik, at den Omolandighed, at Them By ene har udlagt Skoleyorden, har sit Sæde tykke i mange andre Sogn og lige saa lidt som det er sket andre Steder, han Them By's Beboere frilages for at yde de visindel af de Conkotoringer, som Skolevæsenet fører med sig, lige med Sognets andre Beboere; og den Jord, som engang var udlagt til Skolelod, kunne ikke gaa tilbage til privat Besiddelse.

Jens Raemussen af Engelved sendte i December 1826 en Besvaring til Skoledirektionen over, at han var blevet ansat til at svare for Byg, 3 Hespund Hø og Tinge til Sognets Skolevæsen. Han meddelte at han havde en Uflange af 1½ Fjerdengrav til den Skolen hvortil han var henvist og faaet stod, at han på Grund af Uflangen ikke kunne bruge Skolen og havde derfor, i varende Vinter fastet et Menneske til at undervise sine Børn. Pastor Niemann sendte Ordre til at meddelle Jens Raemussen, at denne ikke kunde bli fri for at yde det paaligede, og derfor føjedes, at det kan ikke vides, om den Undervisning, han lader give sine Børn, er, hvad den bør være.

Ten Skrivelse af 7. Februar 1827 meddeler Skoledirektionen til Them Skolekommission, at en ikke ubetydelig Del af Them Sogns Beboere havde besvaret sig over de forandringer

ges, som i sidste Aar blev forelagt i my Skoleveddagter. — dels at en stor Del af de skolepligtige Børn ingen tilstrækkelig Nytte kunde drage af de oprettede Biskoler, og dels, at Omhostningerne, som Skolevesenets forandrede. Indretning førte med sig, var alt for byderfulde til at Beboerne kunne formaa at udrede disse. De androg paa, at de foranstaltede Hjelpe-skoler maatte blive nedlagte, og at det maatte vorte dem tilladt selv at besøge saamange Hollædere tilvejebragt, som det maatte findes for norden til ved Omgang i Sognet at meddele deres Børn Behörig Undervisning. Herpaa fik Beboerne følgende-Svar.

Der findes ikke tilstrækkelig Grund til for Tiden at foranstalte Forandringer i de interims-liske Beslutningsmønstre, der afvirke Aar blev tagne i Henseende til Skolevesenets Organisations i Them Sogn. Skoledirektionen er ikke utilbøjelig til at tro, at det kniber med Udgifterne, og den vil gerne tilte Byrderne, og Amtmanden vil skaffe Laan til 4 p. Et fra 1. April 1827 til 1. Juni 1828.

Sognefogden Seder Poulsen i Them forlangte at blive fri for at bidrage til Væklund Skoles Islandsattelse. — Han fik Nej!

Skolekommissionen spurgte i Begyndelsen af Maaret 1828 om Røger til fattige Børn skulde betales af Skolehænsens. Skoledirektionen svarede herledt: Nej og tilføjede: At lillede Børnene af Mangl paa Røger at blive borte fra Skolen gaar ingen lunde arm.

Larsen Larsen i Them nægtede i 1827 at betale Lin til Biskolelavere. Skoledirektionen tilraadede at faa denne Sag ordnet i Mindelighed. Hvis Larsen ikke vilde følge dette Raad, skulde han erholde en formelig Resolution for, hvor vidt han burde yde den omspurgte Lin eller ikke. Her tilføjedes, at det harbedes i næste Aar at faa Gangelicke Beslutning om Skolevesenet i Them Sogn.

I Falig hassen skulde betale Røger til fattige Børn.

3 April 1828 androg Beboerne af Fogstrup og flere sammen med disse fler nu paa at maatte faa en Omgangsskole i deres Distrikt i Stedet for den for omdalle Biskoler, som de ikke mente, de kunde have nogen Nytte af. Skolekommissionen udtalte, at det jo kunde forsøges med Saaledning af 10 Rd. til at anstelle en Prove med et sædant Skolehold. Skoledirectionen svarede herpaa samtidig med, at den sendte Regerings Kollegiets Approbation af Skoleplanen for Them Sogn. Beboerne i Fogstrup maatte godt forsøge med Omgangsskole, men der til skulde des jo ogsaa Lokale, Brændsel, Apparates og Lærer til, og det mente, at det vilde blive dyre end Skoleplanens Biskoler, som man iovrigt maatte holde sig til.

3 August 1828 fremkom en Klage eller Forslag fra Beboerne i Vørklund. Den fremførtes, at de, Fæstere som de var, hidtil havde ydet til Skolen valt 10 Skr. Rig og 5 Skr. Boghvede, men dette havde de gjort frivilligt og ikke ifølge Saalag eller Pligt, og derfor mente de, at den nærmeste Hornydelse ikke burde være brugt som Skolevæsenets Indtagt, men derimod mente de, den burde væredraget i den Hornydelse, de skulde af med efter den ny Lønningsoordning. — Herifra Vørklund Beboerne ikke Medhold. De havde nok egentlig ydet det nævnte Horn til Skolen i over 10 år og derfor havde Leveringen haft.

Som det hørtes af Skoleplanen for Vørklund Skole til denne Hedebrandeel fra Silkeborg Tørvemose. Husmandene skulde skære Tørvene og Gaardmændene skulde hente Tørvene til Skolen. I Aaret 1832 blev Husmandene som sædvanligt tilsaagte, at de skulde skære Skoldørs, men de udtalte, og en Remindelse og Advarsel hylpe ikke. Skolekommissionen maatte nu til et anholde om Husemandens kraftige Assistansse til at få de vedkommende til at opfylde deres Pligt, og der kom nu Middelelse fra

Armlænanden gaaende ud paa, at der skulle forarbejdes Søv
paa Husmandens Regning, og Mangelen paa Søv, fordi der
ikke var kaaret tilstrækligt deraf, skulde de ogsaa erstatte.

I 1832. klagede Mathias Rasmussen som tillige med flere
af Sælten Skovs Beboere og bevarede sig over, at de selv havde
maattet sørge for deres Børns Undervisning ved der til at lye
Lokale og lønne en Lærer, og de mente, at Kommunen ikke
havde foranstaltet den Skolehold. De anholdt om Direktionen
meni Samtykke til, at de for Fremtiden selv maatte besørge de-
res Børns Undervisning imod at erholde nogen Lettelse i
de hædtil paalagte Skoledugifter. Skoledirektionen bemerkede
her til, at det vidstoflige Sogn var en Hindring for at skaffe Scho-
ler i alles Nærhed, og at der med Hensyn til at skaffe Skoler
var gjort, hvad der burde gøres, og der hunde ikke gives Afslag
i Skoledugifter.

Dengang meldags Betragtning af Skoler og des værtigle, hvor-
til der er fojet nogle forskellige Bemærkninger i det forega-
ende, begyndte at forandre sig hos nogle af Sogneliboerne, da
Gregers Larsen blev Lærer i Them. Allerede i 1817-18 skrives Pastor
Hansen om Lærerne Bagge i Virklund og Niels Rasmus-
sen i Asklev, at de "sæber sig ganske i Sammenligning med Larsen,
hvorfor og Sognet i Almindelighed er mere misfornøjede med
dem end tilforn". Hvis denne Udtalelse er fremkommen ud
fra Virkeligheden, som Stillingen var, lades den formode at
der i Sognet begyndte at fremhænne Søns for at Børnene
fik lært at læse, skrive og regne m. m. og at Skolegang hunde
var til Nytte. Herpaa lydes også en Bemærkning fra Pastor
i Hant 1818. af Brosten: "efters at have noteret, at det i Virklund,
Sælten og Asklev gaar med Undervisningen somdet hunde og
ikke som det burde, sårev han, at Skolegangen begyndte
at oplives fra den Tid Larsen tiltraadte sit Embete
i Them. I Høst 1819 melder Brosten fra Them Skoledistrikts,
at Skolegangen der har meget forbedret sig."

Omkring 1830 kom Gymnastikken frem, men Pastor M. Asmussen maatte melde for nævnte Åar, at der ikke holdtes Gymnastik i Lognes Skoler. Dette var egentlig ikke Larernes Skyld. Larsen havde lært Gymnastik paa Seminariet i Sorris og - var efter egen Tilsaelse duelig deri, hvilket blot siger, at han kunde undervise i Gymnastik. Lars Taboe i Vørklund havde lært saa meget paa Normalskolen i Tørring, at han kunde give den simpleste Undervisning deri - blænde manglade Gymnastikplads ved begge Skoler. Da Skolebygningen kom i Slærd i Nørre, blev des dog Plads ved denne, og Godsejeren i Silkeborg "tilslod" Vørklund Skole en Gymnastikplads. Apparaterne til den simpleste Undervisning afskaffedes, og det skulde begynde despaa i Førstaaret 1931. Pastor Asmussen sluttede sin Beretning derom saaledes.

"I hem Logns Biskoler er saa vidt adspredte og Ungdommen (=Børnene) i Udsognet saa absolute nødvendige til at græsse Foraldrenes Kreaturer, (for)at disse ikke skal gøre Skade og forvolde betydelige Boder, saa at man ikke ser, at Børnene kan tage Del i Gymnastikhundervisning.

Biskolerne havde kun Lære om Vinteren. Om Sommerens skulde Børnene derfra sige Hovedskolerne. I 1833 havde Biskolerne i Sælen Skov og Fogstrup en Hjælpelærer: Ungkarl Jens Klar han holdt Skole over Vinteren skiflevisen Uge paa hvert Fred. En Husmand ved Navn Lars Gregersen holdt ligesledes Skole om Vinteren i Gjesso og - visstnok Børkov - skiflevisen Uge hvert Fred.

Allerede af den Omstændighed, at hem Skole liggende med dens Biskoler i 1833 havde 185 Børn, viser, at disse Børn af Pladshensyn ikke kunde undervises i hem Skole over Sommeren og vel knap nok over Vinteren, da der var 112 Børn i hem Skole. Hvordan sammenhængen hermed var kan ses af Fabian Müllers Visitatsbog fra 12 Maj 1833, da han som Biskop visiterede i hem. Han skriver:

Hovedmængden ved dette Sogns Skolevæsen er den store Horden og Førstomulighed i Skolegangen, og den over al Grænse gaaende Egenraadighed, hvormed især de fælligere eller noget uenliggende Beboere afholder deres Børn fra Skolegang for at lade dem bille eller af andre årsager, hvorfor og flere Børn havde været Konfirmationsalderen uden at kunne det resimplete; Dengangle Præst manglede Kraft til at sætte sig imod denne Horden og raaede Bod paa den; og Skolelærerne selv formandet ej; skont Larsen i Them er en døjlig og brav Mand; hvorimod Skolelæreren i Virklund er en maadelig Lærer og tilmed uden Kraft og Interesse for Sagen.

Børnene's Fremmøde til Bispevisitatsene i Skolene givt et Billed af hvormed disse søger. Af Them Skoles 73 Børn i 1te Klasse mødte hun omkring Halvdelen, og Larsen Larsen sagde til Bisshoppen, at det ikke kunde ventes anderledes hele Sommeren igennem. Af Børnene fra Them Biskelets mødte huse, 7 Drange af 2te Klasse; af Piger og 1te Klassens Børn midde ingen. Fra Virklund Hovedskoles Distrikts møde 7 af 2te Klasse. Fra Virklund Biskeletske børn 4 af 2te Klasse og 1 af 1te Klasse.

Biskeletske Haar var meget smaa. Skolekassen skal de betale deres Host og Logis om Visiteren og leje Skolestue hos een af Beboerne i Distriktet. Skoleholdet fandt Sted snart i en Gaard og snart i en anden. Lønnen beroede paa fund. Lærerne ved Hovedskolen kunde formans lidt yde dem. Larsen Larsen i Them forsøgte uden Held at få dette andret. I 1826 sendte nemlig Them Sogns Beboere en Foreskilling til Skoledirektionen om at Skolevæsenets Udgiften, nærmest med Hensyn til Skolebygninger vilde blive uoverhommeligt for Sognet at udrede. De lod skrive for sig, at de lo Lærere ved Hovedskolen maatte kunne forsyne Omgangsholdelærerne med Løn, naat de selv blev bedre aflagte. Gregers

Larsen gik ind herpaa, men han opdagede hurtigt, at den Lør han selv fik var lille nok, saa han var ikke fornøjet med at skulle støtte Sognets Økonomi ved at betale Lin til Hjd. pelarerne.

Pastor Asmussen var højt træt i Arbejdet for at få ordentlig Skolegang i Thron — hvis han i det hele taget nogensc havde haft spændt rigtigt for — I Indberetning om Larvne udtaler han sig allid rosende om disse. Han skrev om Larvstaboc i Vinkelund, at denne var en anständig og sædlig Mand, som interesserede sig meget for sine Pligter og passede sine Forretninger med Due-lighed og Flid efter bedste Evne. Han var af en blid Karakter og Beboerne var vel fornøjede med hans Undervisning og Omgang med Børnene. Paa hans Opforsel var der aldeles intet at udsætte i nogen Henseende, og han anvendte sine Gaver med megen Onthyggeleg-hed, saa at Børnene, som har gode Naturgaver, ogsaa gør god Fremgang under hans Utdelning. Disse Udtalser er fra Starene omkring den før omtalte Bispevisitats og rimer jo ikke videre godt med Biskop-pens Karakteristik af Larvstaboc. Allerede i taret 1818 skrev Pastor M. Asmussen om Larv Gregers Larsen, at denne var i enhver Henseende en dæelig og eksemplaresk. Mand, der dyr-kede sine Forretninger med Flid og var agtet af Menigheden. I 1826 hedder det, at Larsen var i Tongang den meget forslandige og sædelige og i sit Embedes Førelse dænde-lige og nidskare, agtet af Menigheden og elsket af Børnene. Det tilføjes, at den indbyndtes Undervisning var Lar-sens Hæpest, og at den havde god Fremgang under hans Anforsel. I 1832 hedder det videre, at Larsen var, Udmærket god Larv, ordentlig, beskeden — har Sognepolkets og Ungdommens Tillid og Syfelse.

Pastor Mikael Asmussen kom som Praest til dem i Aaret

1787 og fik Afsked i Haret 1835. Han var allsaa Præst i Thrum
i omtrent 48 år indtil han var 80½ år gammel. Han diede
i Thrum 1. Okbre. 1838.

I sine Velmagts dage var Præsten Mikael Asmussen
en dyarr Følgungsmand, men hans udprægede holeriske
Temperament var tilsag lidt, at han ofte forløbsig. Hans Blod-
standere berigtede ^{og} deraf og skaffede ham adskillige Yde-
mygler, hvorf^e folgen blev, at han ikke altid nacede at
gennemføre, hvad der var Bruug for i Tiden, f. Ekse ordentlig
og regelmæssig Skolegang, hvilket vel ogsaa i nogen Maade
hang sammen med Forandringer i Tiden, hvori han ikke
kunde følge med.